2095

Tromsø Museums Aarshefter

30

1907

TROMSØ
TROMSØPOSTENS BOKTR. 1909-10

Tromsø Museums

Aarshefter

30

1907

TROMSØ
TROMSØPOSTENS BOKTR. 1909-10

Indhold:

			Pag.
1.	**O. Nicolaissen:**	Undersøkelser i Nordlands amt 1907 (m. 4 tekstfigurer)	1
2.	—„— :	Fortegnelse over oldsaker indkomne til Tromsø museums oldsamling i 1907	28
3.	**J. Sparre Schneider:**	Maalselvens Insektfauna	37
		1. Coleoptera. (Fortsættes).	

Forfatterne er selv ansvarlige for de i aarsheftet optatte avhandlinger.

Undersøkelser i Nordlands amt 1907.

Av

O. Nicolaissen.

Dverberg herred i Bjørnskins sogn.

Lovik. Gaarden ligger paa Hindøen ved Risøsundet. Gravhaugerne her paa gaarden er omtalt i aarsb. f. 1878, s. 38, av rektor Horst, som det foregaaende aar hadde undersøkt og beskrevet oldtidsminderne inden herredet. Flere av de gravhauger, som er omtalt i hans indberetning, er blit utgravet i sommer, og under meddelelserne om det utførte arbeide og dets resultater vil der i det følgende bli henvist til hans beretning, som er trykt i aarsberetningen fra »Foreningen til norske Fortidsmindesmerkers Bevaring« for 1878, s. 1—40. De 5 rundhauger, som ligger i rad nord for gaarden mot Risøsundet, blev utgravet.

1. Rundhaug, 7 m. i diam., 80 cm. høi med uregelmæssige kanter. Bygget av sten og noget jord paa en berghelle. Der er tidligere blit gravet i den, og adskillig sten er kastet utover. I bunden benrester av ubrændt lik. En spids sten, som laa inde i haugen, har formentlig tidligere staat. Den blev nu reist, og dens top er ca. 80 cm. over jordflaten.
2. Rundhaug, 24 skridt sydvest for 1. 14 m. i diam., 1 m. høi. Flat ovenpaa og bevokset med lyng og mos. Bygget av grus og et tykt muldlag, midt i haugen en del sten. Under det hele hvit sand, hvori nogle benrester, formentlig av ubrændt lik. Midt i haugen et hul.

3. Rundhaug, 24 skridt sydvest for 1. 14 m. i diam., 1 m. høi. Bygget av grus og sand og nogle faa stener, bevokset med lyng og mos, et litet hul i midten. Der fandtes sammen med skelettet av et ubrændt lik, hvoraf største delen var tilstede — et stykke fra dette fandtes underkjæven av et andet lik — følgende gjenstande:

a) stor lerurne, spandformet, 16 cm. høi, største diam. 20 cm. Avbildet fig. 1. Overste kant litt utoverbrettet,

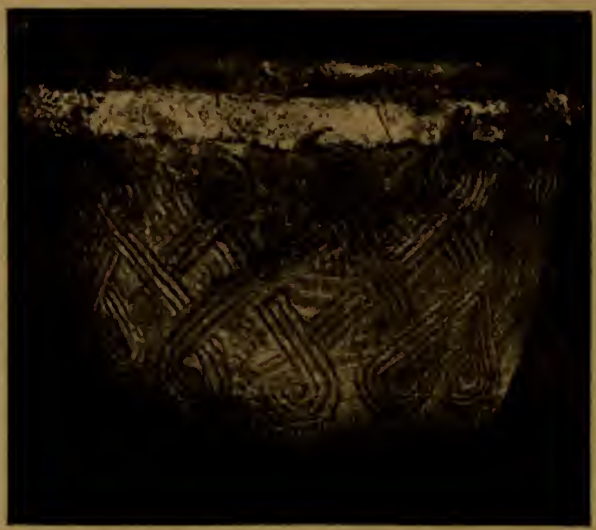

Fig. 1.

og tæt under denne gaar et jernbaand, der paa den ene side, som sees paa billedet, dækker et indridset linjebaand av to parallele linjer, der gaar rundt karret nedenfor jernbaandet undtagen paa den ene side. Hele flaten mellem disse linjer, og bunden utfyldes av et med stempel trukket smagfuldt linjeornament, der saavidt mig bekjendt, ikke forekommer paa andre kar av det slags. Det bestaar av linjebaand av flere indridsede skraa linjer, der skjærer hverandre i den overste

og nederste kant saaledes, at herved fremkommer en firringet cirkelformet figur saavel paa ornamentets øverste som nederste kanter. I hver løkke er der indstemplet en liten cirkel. Ornamentets mellemrum utfyldes med grupper av triangelformede punkter, som er indtrykt med et kamformet stempel. Urnen blev tat saagodt som hel op av graven, kun et stykke løst i den ene kant. Lermassen er adskillig opblandet med glimmer (1738).

b) Hank til et trækar; den er av jern og snoet til henimot hankens midtparti, hvor jernet er hamret ut til en plate, som paa begge sider er bøiet opover, for at hanken kunde falde lettere i haanden. Trækarret maa ha hat en diam. av 24 cm. Saa stor er nemlig avstanden mellem hankens endepunkt (1739 paa avbildn. 2).

c) Kam av ben, der oprindelig har bestaat av fire stykker, som har været fæstet til to benskinner ved jernstifter; det ene tindestykke mangler, og kammens længde er nu 10 cm., oprindelig ca. 13, bredden 6 cm.; skinnerne har været ornerct med linjer langs kanterne (1740 paa avbildn. 2).

d) Haarnaal av ben; 9 cm. lang; en større del av den er fortæret; ornerct med to parallele linjer langs den ene kant (1741 paa avbildn. 2).

e) Spænde av bronce; ringformet; men tversgjennem ringen gaar en »tverstav«, der fortsættes utenfor ringen, hvor den avsluttes i en plate, som ved broncestifter har været fæstet til et belte. Paa stavens underside har der været en nu næsten helt bortrustet naal av jern; naaleskede og spiral er tilbake. Spændens diam. er 5 cm. (1742 paa avbildn. 2). Formen er vist overmaade sjelden.

f) Smykkenaal av forsølvet bronce; 7 cm. lang. Naalens øverste ende er prydet med en dyrefigur, der biter sig

i halen. Rundt naalens midtparti er der indgravet parallele linjer, for at naalen ikke skulde gli ut av tøiet. Smykkenaaler av det slags i den herværende samling har almindelig en fugleformet topfigur. (Smlgn. aarsb. for 1896, s. 5, for 1897, s. 3 flg. og for 1902, s. 345) (1743 paa avbildn. 2).

g) Hegtespænde av sølv, dannet av tynde sølvstener, som er rullet sammen til runde plater. Tenen danner mel-

Fig. 2.

lem de to plater en krok og mellem de andre en malje til at hegte kroken i. Den ligner NO 271, men har fire ringplater, originaltypen har kun tre. Længde og bredde 3,5 cm. (1744 paa avbildn. 2).

h) Haandsneldhjul av kleber, konvekse sider, 3,5 cm. i diam. (1745 paa avbildn. 2).

i) Haandsneldhjul av kleber (talk), 5 cm. i diam., konvekse sider; rundt hullet for tenen en indgravet ring (1746 paa avbildn. 2).

j) Haandsneldhjul av kleber, 3,3 cm. i diam., konvekse sider (1747 paa avbildn. 2).

k) To smaa kramper av bronce til at holde træ sammen med. I den ene sitter endnu rester av træ. Liten bronceholk om et av ir gjennemtrukket rundt træstykke. Fire smaa broncestykker, de to hule, vistnok beslag (1748 paa avbildn. 2).

l) Mange stykker tætningsstof til ovennævnte trækar (1749).

Graven har, som det av de fundne gjenstande sees, været en kvindegrav, der efter de fundne saker at domme maa hitrøre fra første halvdel av det 6te aarhundrede. Herr konservator Schetelig, med hvem jeg har korresponderet om fundet, antar, at denne datering er rigtig.

4. Rundhaug, 16 skridt vest for 3. 16 meter i diam., henved 2 m. høi, bygget av grus og noget sten; en stor langstrakt aapning i midten hitrører visst fra en tidligere utgravning. Formentlig har her været nedsat et brændt lik, en enkelt brændt benstump fandtes, og graven er forstyrret ved den tidligere utgravning.

5. Rundhaug, tæt vest for 4. 6 meter i diam., 80 cm. høi, bygget av sten og grus og lyngbevokset. Den var delvis utgravet allerede i 1877. Intet fandtes.

Øigaarden under Loviken. Her utgravedes 3 hauger av sten; de ligger nede paa et nes og omtales i ovennævnte aarsberetning.

1. Rundhaug, 7 meter i diam., 50 cm. høi, bygget av sten og bevokset med lyng og krat. Intet fandtes.

2. Rundhaug, 30 skridt syd for 1. 4 meter i diam., 80 cm. høi, bygget av sten og bevokset med krat og lyng. Der fandtes:

a) 2 knopper av en bøilespænde av bronce av det korsformede slags, smaastykker av en lerurne og nogen smaa rustne jernstumper (1750). Ældre jernalder.

3. Rundhaug, 6 skridt syd for 2. 6 meter i diam., 80 cm.

høi, bygget av sten og bevokset med lyng og krat. Intet fandtes.

Foruten de i ovennævnte aarsberetning omtalte gravhauger er der paa Grønjorden, en nu ubebodd plads mellem Lovik og Kinn, flere gravhauger. Pladsen har tidligere været bebodd, som flere hustomter viser. Ovenfor pladsen samt paa et ra eller moræne nord for denne er flere røser av sten — jeg talte 6. Flere av dem er der gravet i, og i en sees delvis aapent gravkammer. Samtlige er smaa og uanselige.

Risøhavn. Paa Rihaugen nord for gaarden i utmarken ligger en rundhaug, 7 meter i diam. og 1 meter høi, bygget av sten, som er dækket av et tykt, lyngbevokset jordlag. De nederste stener saa brændt ut. Intet fandtes. I ytterkanten av haugen, hvor der var tat nogen faa sten bort, skal der tidligere være fundet en stenkniv, som nu var bortkommet.

Vest for denne nede paa flaten utgravedes en rundhaug, 4 m. i diam., 60 cm. høi. Den hadde en stor aapning i midten og var bygget av sten, flere flate heller og bevokset med krat. Intet fandtes.

Lanesskogen under Risøhavn. Nogen smaa hauger av langagtig form er omtalt i førnævnte aarsb. Der er senere gravet i dem, og i en, som ligger paa Laneset, fandtes en smitang, et sverd- eller spydblad samt en hammer; de to første gjenstande var saa forrustede, at de gik istykker, men hammeren blev opbevaret og overlotes til museet[1]). Haugen blev nu nøiere undersøkt. Den er av langagtig form, 6 meter lang, 4 m. bred og kun litt høiere end jorden omkring den. Den er bygget av sten og grus, og der fandtes;

a) Stridsøks, 23 cm. lang, 17 cm. bred over eggen, lik NO 560, men med noget smalere egg. Tilhører yngre jernalder.

Paa Laneset er tre gamle nøsttomter, den ene 14 meter lang, 8 m. bred og svært dyp; de ligger nær hverandre. 16

[1]) Vil bli omtalt under fortegnelse over oldsamlingens tilvekst for 1907.

skridt ovenfor disse er der en tomt 10 m. lang, 3 m. bred, naar jordvolden paa den ene side ikke regnes med. Kun paa den ene side av tomten er der opkastet jordvold. Den er heller ikke dyp, og det ser ut, som om den delvis er blit fyldt med grus og jord, som er kastet nedi den. Den utgravedes og hadde øverst et tykt lag jord, under dette grus og hvit sand. Intet fandtes.

I Sletskogen et stykke ovenfor Laneset utgravedes en lav rundhaug, 6 m. i diam., 80 cm. høi, bygget av grus og hvit sand. Intet fandtes.

Bjørnskin. Av de gravhauger paa denne gaard, som er omtalt i ovennævnte aarsb. f. 1878, s. 37, utgravedes to, som ligger nær sjøen nedenfor de vestligste opsidderes hus.

1. Rundhaug, 8 meter i diam. og kun litt høiere end jorden omkring den, er omgit av en dyp grøft og har en stor nedsænkning i midten, som formentlig er fremkommet ved en tidligere utgravning; den er bygget av sten og noget grus. Intet fandtes.
2. Rundhaug, 8 meter i diam., ca. 1,50 m. høi med skarpe kanter og bygget av sten og grus. Den har i midten en stor aapning, som hitrører fra en utgravning fra senere tider. Den undersøktes nu helt. I bunden fandtes en mængde trækul.

Foruten de i aarsb. for 1878 nævnte gravhauger er der paa Einarsletten vest for gaarden under fjeldet 6 saadanne; samtlige er lave rundhauger. I flere er der gravet og sten tat bort.

Bø. Gravhaugerne her paa gaarden er omtalt i nysnævnte aarsberetning. Her blev utgravet følgende nord for gaarden paa Skittenbakken:

1. Rundhaug, 7 meter i diam., kun litet høiere end jordflaten omkring den, bygget av sten, hvorav noget var utkastet før, og grus. Intet fandtes.
2. Rundhaug, 30 skridt syd for 1, 5 meter i diam., 1 meter

høi, bygget av sten, stor aapning i midten, hvor muret kammer. Intet fandtes.

3. Rundhaug, 14 skridt syd for 2. 5 meter i diam. og litet høiere end terrænet omkring den. Bygget av sten med grus i bunden. Tidligere opkastet i midten. Intet fandtes.

Disse tre hauger ligger paa en bakke eller »ra«. Nedenfor disse ligger tre rundhauger, som danner en trekant. De to blev utgravet:

1. Rundhaug, 6 meter i diam., 80 cm. høi, bygget av sten og grus. Der var en stor nedsænkning i dens midte, og den hadde muret gravkammer, der delvis stod aapent. Intet fandtes.
2. Rundhaug, tæt nedenfor 2. 7 meter i diam., 1 meter høi, bygget av sten og dækket av et lyngbevokset jordlag. I midten en stor aapning, vel fremkommen ved en tidligere utgravning. Intet fandtes.

Den tredje haug i denne gruppe var aldeles utoverkastet med stenen til alle kanter. Stenen blev nu samlet, og aapningen fyldt.

Paa indmarken har tidligere ligget mange gravhauger, specielt paa Christoffer Pedersens, nu sønnens gaardspart. Flere av disse er nu utjevnet og oplagt til aker, uten at noget andet end menneskeben er fundet i enkelte av dem. Den vestligste av dem, som er tilbake, ligger ovenfor en potetaker, er 5 meter i diam. og ca. 1 meter høi, og blev nu undersøkt. Den var bygget av mindre sten, som er dækket av et græsbevokset jordlag. Sammen med skeletdele av ubrændt lik fandtes:

a) To heiner; den største, som er 23 cm. lang, er meget slidt; den mindste er 13 cm. lang (1755).
b) Pilespids av jern, blad og spids 10 cm. lang; bladet likt NO 548, men længere og uten noget fremspring (1756).
c) Stykke av et knivblad samt stumper av et jernredskap (1757).
d) Et stort stykke flint (1758).

Sakerne tilhører formentlig yngre jernalder.

Dvergberg sogn.

Aase. Av de i aarsb. f. 1878 omtalte gravhauger paa indmarken er nu kun faa tilbake. Jorden er oplagt til aker og eng, og stenen, som haugerne var bygget av, er brukt til gjærder og lign. I flere av disse nu bortryddede hauger er der fundet oldsaker, som dels er indsendt til oldsamlingen, dels bortkommet. Der er ogsaa paa gaarden fundet flere stensaker av forskjellig slags, saavidt vites 6[1]). Disse er indkjøpt til museet.

Paa Kristian Mikalsens — tidligere Mikal Nilsens — gaardpart blev en gravhaug utgravet. Den er 9 m. i diam., og da den er bygget paa en bergknaus, ser den høiere ut, end den i virkeligheten er. Fra jordflaten og ned til berghellen er der 50 cm. Den er bygget av sand og sten. Der fandtes kraniet av ubrændt lik samt en istykkerbrækket skjoldbule (1753).

Saura. Ovenfor Saurabogen utgravedes den i aarsb. f. 1878, s. 26, omtalte gravhaug »paa veien mellem Dvergberg og Saura«. Der var dengang gravet i den av nogle gjætere, nu blev den helt undersøkt. Den er 5 meter i diam., kun litt høiere end jorden omkring og bygget av sten og grus. I bunden brændte ben.

Paa indmarken:

Av de 6 lave, runde hauger, der i nævnte aarsberetning betegnes som liggende paa »Kufora søndenfor Saura«, er de tre utjevnet og oplagt til aker, uten at noget er fundet i dem. De andre tre undersøktes nu.

1. Rundhaug, 3 meter i diam., kun 40 cm. høi, bygget av sand, som er dækket av et græsbevokset jordlag. Intet fandtes.
2. Rundhaug, tæt nordøst for 1. 3 meter i diam., 40 cm.

[1]) Vil bli omtalt under oldsamlingens tilvekst for 1907.

høi, bygget av sand, grus og dækket av et græsbevokset jordlag. Intet fandtes.

3. Rundhaug, tæt øst for 2. 3 meter i diam. og lavere end de to forrige. Bygget av sand og ovenpaa den et græsbevokset jordlag. Intet fandtes.

Den totale mangel paa oldsaker i disse hauger, der syntes urørte, er paafaldende. Muligens kan dog den øverste del av dem tidligere være borttat.

Av de i nævnte aarsb. omtalte 5 gravhauger paa Strandteigneset er kun en hel igjen. Den blev utgravet. Den er 5 meter i diam., 50 cm. høi, bygget av sten, som er dækket av et græsbevokset jordlag. Muret grav med heller paa siderne, men uten dækstene, som vel tidligere er borttat, uagtet haugen saa hel ut. Der fandtes sammen med skeletdele — laar- og hofteben — av ubrændt lik et knivblad; bladet er meget slitt og 6 cm. langt, tangen 9 cm. (1759).

I en av de ovenfor nævnte gravhauger fandtes ved utjevningen en mosaikperle og en knap (?), som er bortkommet.

Dverberg prestegaard. Paa prestegaardens grund er de talrike gravhauger, som for treti aar siden strakte sig fra kirkegaarden og nordover og betegnes som en hel gravmark, nu bortryddet, saa at kun en er tilbake. Ved bortrydningen, som utførtes i den forrige sogneprests tid, skal flere oldsaker være fundet, uten at disse, saavidt vites, er indsendt til nogen oldsamling. Der nævnes som fundet en stridsøks, tre spyd m. m.

Den tilbakeværende sikre gravhaug blev utgravet. Den hadde rund form, var 9 meter i diam. og 1,50 m. høi med en fordypning i midten. Den var bygget av sten og grus og græsbevokset. Sammen med ben av ubrændt lik samt dyreben fandtes et stykke av et sigdblad (1760).

Paa *Stutneset* under prestegaarden. Nedenfor stien er tre rundhauger i rad. De to ser ut til tidligere at være utgravet. Den tredje blev nu undersøkt og betegnes her med nr. 1.

1. Rundhaug, 7 meter i diam., 70 cm. høi. Bygget av sten

og dækket av et græsbevokset jordlag. Midt i haugen en sten med avrundede ender, mørk stenart, 64 cm. lang, 34 cm. bred med ovalt tversnit. Dækket av heller laa et skelet i muret grav — kranium, laar- og læggeben, de sidste korslagt. Laarbenene var svært lange, 57 cm., saa manden maa ha været en ordentlig kjæmpe. Graven har vist været aapnet i midten før. Sammen med skelettet fandtes:

Spydspids med fal, lik NO 203, men med rundt tversnit. Tilhører formentlig ældre jernalder (1761).

2. Rundhaug, 25 skridt, 5,5 m. i diam, 1 m. høi, bygget av sten og dækket av et græsbevokset jordlag; liten fordypning i midten. Under stenlaget skeletdele av ubrændt lik.

3. Rundhaug, længere nede paa neset nedenfor husene. Neset er nu opdyrket og bebygget. Haugen er 5,5 m. i diam. og kun 40 cm. høi, bygget av sten og dækket av et græsbevokset jordlag. Intet fandtes.

Myre. Av de gravhauger, som ligget paa raet ovenfor husene og er omtalt i aarsb. for 1878, s. 21, utgravedes en paa lensmand Olsens eiendom. Den var bygget av sten og dækket av et græsbevokset, tyndt jordlag, var 4 meter i diam. og 80 cm. høi. Den saa ut til ikke at ha været gravet i før; men der fandtes intet av arkæologisk interesse.

Ovenfor Larids Skaus hus utgravedes en rundhaug, som var 5 meter i diam., men ganske lav. Den var bygget av grus og græsbevokset jord. Intet fandtes.

Flere av de i ovennævnte aarsb., omtalte gravhauger paa gaarden er nu helt bortryddet. I en av disse fandtes en skaalspænde av bronce, som indkjøptes til musseet.[1])

Andenes Sogn.

Skarstein. Av de i aarsb. f. 1878, s. 4 flg., omtalte gravhauger er mange blit bortryddet paa indmarken, uten at old-

[1]) Vil bli omtalt under fortegnelsen over museets tilvekst i 1907.

saker er fundet. Av de hauger, som ligger paa pallen ved Lilleelven, utgravedes 3; den 4de er helt bortryddet ved veianlægget i nærheten.

1. Rundhaug, 6,50 meter i diam., 80 cm. høi, omgit av grøft og utenom denne en vold. Den er bygget av sand og grus og har et dypt hul i midten, som er fremkommet ved utgravning. Nogle benstumper nede i gruset kan ikke med sikkerhet henføres til menneskeben.
2. 20 skridt syd for 1 ligger en halvcirkelformet haug, 9 meter i diam., 80 cm. høi. Dens særegne form hitrører formentlig fra, at vandet i flomtiden kan ha ført bort en del av fyldet i haugen. Den er bygget av sand og grus. Hele græstorven, som har dækket den, er tidligere tat bort og brukt til veianlægget. I gruset fandtes ryghvirvlen av en hval.
3. 20 skridt vest for 1 er en haug, som næsten helt er ødelagt ved veianlægget, idet der paa alle kanter er tat fyld til veien, saa at hverken form eller størrelse mer kan sees. Det tilbakeværende, som er 80 cm. høit, undersøktes. Der fandtes flere stykker hvalben. Der skal tidligere være fundet menneskeben i den.
4. er en grøftomgivet rundhaug, som ikke hører til denne gruppe, men ligger længere syd like ved veien; grøften gaar ikke helt om den, og endel av dens kant er saaledes utydelig. Den er bygget av sand og grus, og der er flere huller i den. Intet fandtes.
5. Rundhaug, 25 skridt syd for 4. 7 meter i diam. og omgit av en grøft og en vold. Det hele kun litet høiere end jorden omkring den; midt i haugen et hul; den er bygget av sand og grus og græsbevokset. Intet fandtes.

Oldsaker, som tidligere er fundet i prestegjeldet.

Fra stenalderen:

Pilespids av graa skifer, odden avbrækket. Fundet paa Skjoldehavn, Bjørnskin s. (Museets katalog nr. 750).

Kniv av graa skifer fra Aaknes i Bjørnskin (Aarsb. 1886, s. 129).

Fire kniver og et spyd av skifer, samt en liten hulmeisel av en haard sort stenart. Fundet paa gaarden Aase i Dverberg s. (Vil bli beskrevet i fortegnelsen over Tromsø museums tilveks av oldsaker i 1907).

En nu bortkommet stengjenstand (kniv), omtalt foran under Risøhavn.

Fra ældre jernalder:

Spænde av sølv fra gaarden Aase (aarsb. 1873, s. 86).

Beltesten av hvit kvarts, fundet i en myr paa Andøen (Aarsb. 1897, s. 100).

Stykker av en lerurne, nu i Bergens museum (»Norske oldsaker i Bergens museum«, s. 116).

Fra yngre jernalder:

Et sverd samt dopsko (Aarsb. f. 1873, s. 86). Sammen med dette skal være fundet flere nu bortkomne perler, 2 ringer, hvorav den ene av guld, fundet paa Aase i Dverberg.

Fem perler av glas fra Lanesskogen under Risøhavn (Aarsb. f. 1877, s. 47).

To smedetænger, stykker av to sverdblad, to paalstaver, to hamrer, en øks, to jernstykker samt en hein fra Aase i Dverberg (Aarsb. for 1877, s. 47 flg.).

Stykker av et enegget sverd, fundet paa Brevig i Dverberg (Aarsb. 1877, s. 49).

3 cylinderformede glasperler, fundet paa Sellevold i Dverberg (Aarsb. 1880, s. 282).

Liten øks av jern, spyd med tange og en buesaks, fundet i gravhaug paa Lovik i Bjørnskin s. (Aarsb. 1882, s. 146).

Rester av en lang benkam, fyrstaal med haandtak av støpt bronce — nu i Bergens museum (Aarsb. 1885, s. 80, avbildn. 14).

Fire perler av glasmasse, brudstykker av et enegget sverd

uten hjalt, en rund sten med indhugget fure rundtom, fundet i en stenhaug paa Aase i Dverbergs s. (Aarsb. 1886, s. 125).

To plater av hvalben, fundet paa Myre. Dverberg s. (Aarsb. 1886, s. 129).

Et stykke hvalben samt et vævspyd av hvalben, fundet sammen med et menneskeskelet paa Blek i Andenes sogn (Museets katalog s. 59, nr. 511—512).

Tveegget spyd, fundet ved kjeldergravning paa Haugnes, Andenes s. (Aarsb. 1884, s. 81).

Fem perler av farvet glas, fundet paa Aase i Dverberg s. paa forskjellige steder i jorden (Vil bli omtalt under Tromsø museums tilvekst av oldsaker i 1907).

Skaalspænde av bronce fra Myre i Dverberg s. (Vil bli omtalt i nysnævnte fortegnelse).

Hammer, fundet i gravhaug paa Lanesskogen ved Risøhavn i Bjørnskin. (Vil bli omtalt i fortegnelsen over Tromsø museums tilvekst av oldsaker for 1907).

Plogjern fra Aase i Dverberg s. (Vil bli medtat i nævnte fortegnelse).

Sverd og bryne, fundet paa Skarsten, nu bortkommet (Aarsb. for 1878, s. 4).

Pilespidser og klinksom fra Kleven ved Andenes, nu bortkommet (Aarsb. for 1878, s. 13).

Fra Dverberg: spydblad, sverd og øks, bortkommet (Aarsb. 1878, s. 22 flg.).

Fra Stave: 3 benkammer, et rundt benredskap, en ravperle, 4 glasperler og to haandsneldhjul, nu i Bergens museum (»Norske oldsager i Bergens museum«, s. 194 flg.).

Sverd og heiner fra Bø, bortkommet (Aarsb. 1878, s. 34).

Fra Aakenes: dolk, spydblad og kam, bortkommet (Aarsb. 1878, s. 35 flg.).

Fra Svindalen: øks samt stykker av et sverd (Aarsb. 1885, s. 138).

Hvor ikke anderledes er anmerket, er de omtalte fund indkommet til Tromsø museum.

Andenes.

Strandstedet Andenes, det største fiskevær i Vesteraalen, ligger paa Andøens nordligste odde, som stikker ut i det aapne Nordishav. Sammen med fire andre gaarde utgjorde stedet i lang tid et eget prestegjeld, som i 1589 hadde 7 bønder og 55 værmænd o: familiefædre uten jordeiendom. Regner man paa hver familie 7 personer, blir sognets folketal i hint tidsrum 385 personer. I 1661 hadde hele Andenes 23 brukere, og folketallet synes at ha avtat. I 1801 hadde hele sognet 201 personer, men i 1825 var der kun 96, hvorav de 55 paa Andenes. Aarsaken til denne store nedgang i folketal var den, at en stor del av stedets fiskere omkom paa havet en stormdag, som indtraf i 1824, og deres efterlatte hustruer og barn maatte som følge derav flytte bort.

I det 16de aarh. og vel ogsaa senere drev hollænderne adskillig forretning paa Andenes, der likesom Ingø i Finmarken var et slags stapelplads for hollændernes handelsforbindelser og fiskeforretninger i det nordlige Norge. Men da denne handel kom i strid med de norske kjøbstæders interesser, blev der lagt dem hindringer iveien, og den ophørte da snart. Hollænderne drev i hint tidsrum ogsaa handel i Malangen og laksefiskeri i Maalselven.

Allerede i den katolske tid hadde stedet sin egen kirke, hvis smukke alterskap samt flere helgenbilleder, utskaaret i træ, vil bli omtalt nedenfor. De blev efter reformationen ikke fjernet fra kirken, men da denne blev nedtat 1607, overførtes de til den nye kirke og senere til andre kirker, som opførtes paa stedet. Da der i syttiaarene opførtes en ny kirke, blev samtlige billeder med undtagelse av et stort krucifiks overdrat til Tromsø museum. Disse billeder tillikemed et alterklæde

med paasyet indskrift av skindbokstaver, der lyder: Jhesus, Maria, Anna, tilhører den senere middelalder, formentlig slutningen av det 15de eller begyndelsen av det 16de aarh. De er omtalt i aarsberetningerne for 1876, s. 47 flg.

En av kirkerne paa stedet er opført i 1607. Paa en sortmalet tavle, som i syttiaarene indkom til museet, findes nemlig paa den ene side følgende indskrift med gotiske bokstaver:

I Høiloflig konnig Christian Den 4 Tid Denne kierche Andenis Ver haffuer konge. May. foget hanf Vibe oc hanf formand S. Lars bosh oc deris salige høstru Maren Trunsdaatter hans Vibe af grund hadet opbyge oc fulferdig gjøre. Anno 1607.

Hundrede og syv og tyve aar senere er saa denne kirke blit nedtat og en ny kirke opført. Paa nysnævnte tavles anden side findes dette omtalt med følgende indskrift, der er fremstillet med hvitmalte gotiske bokstaver:

I Høyloflig Konning Christian D 6tis Tid Er Denne Kircke I Andenæs vær opbyggit af grund og forfærdigit aar 1734.

Ovennævnte foged, Hans Vibe, indehadde fogedembedet endnu i 1626. I nævnte aar sees han nemlig at ha tilbudt kongen at makeskifte sine to gaarder, Jerselund (formentlig Jørland i Bø) og Sand med Husby i Hadsel[1]). Omkring 1830 blev der saa atter opført en ny kirke, men denne blev nedtat i syttiaarene, da den nuværende kirke opførtes. Denne er en langkirke og bygget av tømmer.

Tiendegodtgjørelsen for Andenes kirke blev ved kgl. resolution av 4de august 1854 fastsat til 30 spd. (120 kroner).

Av ældre inventar findes der litet i denne kirke. I sakristiet hænger et billede av en mandsperson, formentlig en prest, med følgende indskrift:

Jond Paalsen ætatis 43 1669. Marite Andersdaatter.

---

[1]) Norske registranter V, s. 404, 487 og 531.

Hvo som haaber oc Tror paa Gud, hand bliffuer trøg I Haande: Thi hand paa en Klepe haffuer Bøgt.

I sakristiet findes endvidere en stor Kristusfigur av træ, formentlig fra katolsk tid.

Kalken har inskriptionen: Andenes Wærrs Kiercke og tilhører formentlig 17de eller 18de aarh.

I kirken er to lysekroner, begge av messing og med 12 staker i hver. Den største har indskriften: ANDERS DANJELSEN INGEBOR MARIA MORCK. 1742.

Den mindste krone har: N. P. B. × K. N. D. R. An° 1750.

Av de gamle træbilleder, som tidligere er indkommet, er alterskapet med deriværende billeder samt fire andre billeder avbildet og beskrevet nedenfor. Av andre billeder, som ikke er medtat her, kan merkes et meget medtat skap, hvori St. Anna med Maria paa skjødet; den sidste har holdt en nu manglende Kristusfigur. Dette skap har ogsaa hat Tudor-buer, som nu for det meste er ødelagt.

Skapet (avbild. 3) er 1,18 m. høit og 1,38 m. bredt. Det er ved tynde søiler avdelt i 4 felter, som øverst er forbundet med Tudor-buer. Det har to fløidører med malerier paa begge sider. Paa yttersiden av døren tilvenstre sees i det øvre felt den forhaanede Kristus, som har bind for øinene, mens to slaar ham (»Spaa os, hvem som slog«). I det nedre felt paa samme side Kristus i siddende stilling, nøken og med et rør i haanden, mens en soldat foran ham spottende løfter huen (»Hil dig jødekonge«). I bakgrunden tre stridsmænd. Paa dørens inderside er i det øvre felt fremstillet Kristus, bedende i Getsemane. Tilvenstre to sovende disciples. I nedre felt tornekroningen. Kristus har forgyldt nimbus om hodet, tornekronen trykkes ned paa hodet ved hjælp av to korslagte stænger, der holdes av to bøddelknegter. Kjortlen er graa.

Paa den høire fløidørs ytterside sees i øverste felt den samme scene; men her er Kristusfiguren nøken og uten nim-

bus. To pragtfuldt klædte mænd ser til. I det nedre felt den korsfæstede, der er bundet til korset om begge hænder og fødder; under armene gaar ogsaa et taug, der er fæstet til korsets tverbjelke. Korset er efter den senere middelalders hyppige fremstilling T-formet. Fire pragtfuldt klædte mænd ser til.

Fig. 3.

Paa løidørens inderside sees i øverste felt Kristus, som hudstrykes av to bøddelknegter, mens en vagthavende ser paa. Frelserens hode omgives av nimbus.

I det nedre felt sees den korsbærende Kristus. Han er klædd i kjortel, hodet er omgit av en nimbus, en mand (Simon av Cyrene) støtter under korset, mens en bøddelknegt leder Kristus efter en strikke. Efter korset følger to kvinder. — Fremstillingen er paa samtlige billeder realistisk; dragterne har brogede farver, hvor det røde især er fremherskende. Malerierne er utført paa kridtgrund og vel vedlikeholdt.

I alterskapets fire felter er der opstillet billeder, utskaaret i træ og malt paa kridtgrund. I feltet sølvenstre fig. 1 er en biskop, som holder krumstaven i venstre haand og løfter den høire til velsignelse efter katolsk ritus. Han er klædd i en grøn planeta, under denne stikker en grønfarvet dalmatika og

en brun tunica frem. Paa hodet har han en mitra med forgyldte kanter og midtsripe, og fra denne falder infulæ ned over skuldrene.

Fig. 2 forestiller Gud Fader, der holder foran sig den døde Guds Søn. Faderen har gylden krone, gyldent haar og skjeg og er klædd i en rød klædning. Sønnens haar og skjeg er ogsaa gyldent, paa hodet bærer han tornekronen og et klæde om lænderne. Blod rinder ned over det nøkne legeme.

Ved Faderens føtter en liten kvindelig figur, der formentlig forestiller en engel; at det skulde være den Hellig-aand, som enkelte mener, er ikke rigtig trolig, da den fremstillingsmaate ikke er brukt, saavidt vites.

Fig. 3 er St. Olav, der træder paa en drage, som har menneskelig hode og ansigt med gyldent skjeg og krone paa hodet. Olavsfiguren har forgyldt haar og skjeg; hakeskjegget er delt og snoet. I høire haand holder han scepteret, i den venstre øksen, hvis skaft er defekt. Over panseret en rød kappe, som over brystet holdes sammen med et forgyldt baand.

Samtlige figurer er 86 cm. høie.

Fig. 4. En mandlig figur med langt, gyldent og kruset haar, rød barret paa hodet, grøn kappe med rødt for; den holdes sammen over brystet ved et baand; under den stikker et panser frem. Den høire haand holdes løftet, i den venstre en gjenstand, som maaske kan være haandtaket av et sværd; hænderne er behandskede. Saavel paa denne som paa den forrige figur er fottøiet bredt og avrundet fortil. Billedet er 82 cm. høit.

Fire helgenbilleder fra Andenes kirke (Avbildn. 4).

Fig. 1 længst tilvenstre er en biskopfigur med simpel mitra paa hodet. Bispekaapen, pluviale, er rød med gylden kant nederst og foret med grønt. Den holdes sammen over brystet ved et baand. Under denne sees den hvite alba, som om armene og den nederste kant er forgyldt. Begge hænder er beskadiget, og da ingen attributer er tilstede, kan det ikke

bestemmes, hvilken helgen figuren skal forestille. Høiden er 63 cm. (232).

Fig. 2 tilvenstre for 1 er St. Hieronymus med sine kjendte attributer, boken i den venstre haand og kardinalhatten paa hodet; ved foten en mitra. Kappen er rød med gylden kant.

Fig. 4.

Attributet i den høire haand, en sten eller en løve, mangler; men haandens krumme stilling viser, at figuren har holdt noget i den. Hattens baand hænger ned paa siderne og forenes over brystet efter ældre tiders fremstilling; hatten er ikke som i senere tider smykket med snorer og kvaster[1]). Billedets høide er 84 cm. Mitraen ved siden har forgyldt kant og midtstripe

[1]) Otte: Handbuch der kirchlichen Kunst-Archaeologie II. s. 853.

omtrent som paa fig. 3. s. 884 i Otte: Handbuch der kirchlichen Kunst-Archaeologie II. (234).

Fig. 3. Biskopsfigur, den høire haand løftet til velsignelse — de tre fingre oprakt, de to bøiet efter ældre tiders skik. Med den venstre har figuren holdt et nu manglende attribut eller en krumstav. Bispekaapen — pluviale — er av gyldenstykke med rødt for og holdes sammen over brystet med en agraf eller lign. Under denne sees en blaasort klædning, formentlig en dalmatika eller ogsaa talaren; om halsen det saakaldte amictus og paa hodet en mitra med guldborder og midtstripe og de saakaldte infulæ. Figuren er 80 cm. høi (231).

Fig. 4 er helgeninden St. Barbara med det kjendte attribut, taarnet i den venstre haand. Paa hodet en gylden krone, til hvis øverste kant er fæstet en kvadratisk krans. Haaret hænger løst. Over den blaa, fotside tunika en grøn armløs kappe. Figuren er, hodesmykket iberegnet, 65 cm. høi (234).

De tre førstnævnte figurer er av ek og saaleder formentlig utenlandsk arbeide; den sidste av et løvtræ (bjerk eller rogn).

I reformationsaarhundredet og indtil 1770 var Andenes et residerende kapellani under Dverberg, der dengang kaldtes Andenes prestegjeld. Sognepresten bodde ved Dverberg kirke, den residerende kapellan paa Andenes. I 1770 blev Andenes et eget sognekald, men allerede 1808 blev det anneks under Dverberg uten egen prest, da kaldets indtægter lot presterne formelig lide nød. Allerede tidlig lyder der klager over presternes fattige kaar dersteds. Saaledes klager 1558 Trondhjemsbispen, som dengang ogsaa var biskop i det nuværende Tromsø bispedømme, over, at presten paa Andenes ingen gaard hadde[1]), og endnu 1589 maatte presten paa Dverberg bygsle sin gaard av kongen og betale 6 vog fisk i landskyld[2]). Paa Andenes hadde presten en vog fisk, et læs brændsel og et pund lange,

[1]) Dipl. Norv. XII, s. 814.

[2]) „Trondhjemske reformats" i kgl. norske videnskabs selskabs skrifter i det 19de aarhundrede I, s. 424.

det saakaldte »fæstepundet«, av hver mand. Og i et sogn med saa litet folketal skulde dette just ikke skaffe en prest noget rikelig ophold. Den kjendte skildring, som Nordlandspresten Peter Dass gir av kaldet i det 17de aarhundredes slutning er da ogsaa trist, og det ser næsten ut, som om den gode prestemand fortalte os en skrøne, naar han siger:

„Blandt geistlig foreninger er der og ett.
det uten tvil ikke maa være for fett,
det Andenes kaldes av somme.

For navnets skyld maa det vel kaldes et brød;
men Gud, som har taalt for os mennesker død,
bevare mig dit fra at komme.

Er brødet ei fetter, end rygtet det gaar,
en prestemand tusen gange bedre det var,
han tok sig en hyre for penge.

At klavre med føter i takkel og mast
end ved slik en leilighet binde sig fast
og alle mands naade tiltrænge.

Hvorledes at kaken er snodd eller vendt,
jeg vet en person, som vel dit blev hitsendt
at skulle der bruke sit mæle.

En klædning han hadde, han reiste dithen,
om aar eller otte da kom han igjen
og aatte ei sko til sin hæle.

Tom kom han til stedet, tom drog han og væk,
tom fandtes hans skrine, tom fandtes hans sæk,
han førte to føtter tilbake.

Men tæerne frem gjennem hoserne stod,
hans kjole var brænnmet med hot over hot,
saa ut som den plukkede krake".

Og tilslut tilbyr digteren sig at avlægge ed paa, at hans skildring er sand. Og at den ikke er usand, kan vel med god

grund antas. De hyppige flytninger — presterne holdt ofte ikke længer ut i det magre kald end to, tre aar — synes at tyde paa noget av hvert. Nogen av de prester, som kom derut, var nu vel heller ikke av Vorherres bedste børn, og stedet med alle dets gjenvordigheter skulde nu heller ikke bidra til at hæve en mand, som alt var kommet paa skraaplanet. En blev avsat for drukkenskap, et par blev suspenderet, og den ene av disse maatte ta avsked og tilbringe resten av sit liv som »omgangsskoleholder« i Hadsel. Biskop Kroghs fyndige erklæring i hans visitatsindberetning fra begyndelsen av det 19de aarhundrede, at »kaldet var en plage baade for prest og almue«, er vel en uomtvistelig sandhet, og har vel bidrat til, at kaldet blev nedlagt og som anneks forenet med Dverberg.

I verdslig henseende utgjorde Andenes sammen med Andøens andre to sogn et syssel, som i det 16de og første halvdel av det 17de aarhundrede ofte blev git som forlening til danske adelsmænd, som oppebar indtægterne uten nogensinde at sætte sin fot inden det distrikt, som de hadde faat til forlening. Tidligere var det ofte indenlandske mænd, som hadde det som len og avgav en del av indtægterne til geistlige institutioner. Saaledes hadde den bekjendte Alf Knutsøn i 1474 faat det som len mot at gi en del av indtægten til klosterfolket i Hovedøens kloster nær Oslo. Abbedissen Birgitte Olreksdatters kvittering for mottagne indtægter er endnu til[1]). Da Norges sidste erkebiskop Olav Engebrektsson overtok sit embede, lot kongen ham vite, at han var i uvisshet om, hvorvidt erkebispen kunde faa forleningen over Andenes, hvilket heller ikke skedde, da den bekjendte Vincent Lunge aaret efter i 1525 sees at ha hat det og i samme aar betalt til kongen tretti voger rodskjær i landehjælp av Andenes[2]). I 1528 fik de 24 raadmænd i Bergen forleningsbrev paa stedet mot at »skikke hvermand lov og ret og betale den sedvanlige av-

[1]) Dipl. n rv. I, s. 145 flg.
[2]) Dipl. norv. VII, s. 582.

gift til Munkeliv kloster i Bergen«[1]. I 1533 gik det over til Bergens sidste katolske biskop, Olav Torkelssøn «pro servitio facto et faciendo« (den tjeneste, han hadde gjort og skulde gjøre); og skulde han desuten »besørge de gamle klosterfolk, som der er«[2]). Meningen med dette sidste paalæg er, at han skal sørge for de klosterfolk, som er i Munkeliv kloster i Bergen, da der ikke har været andre munke paa Andenes end de munkeprester, som i den katolske tid læste messe der. I det følgende tidsrum overdroges da lenet til den ene danske adelsmand efter den anden, som lot indtægterne opkræve ved sine fogder. Snart er det adelsmanden Jon Teiste, som faar det, mot at yde »500 lubber fisk« til Bergenhus og desuten 18 vog fisk til Bergens biskop[3]), snart en Nils Trolle, »hofsinde« hos kong Kristian den tredje, mot at han til gjengjæld skal »la sig bruke paa Bergenhus slot«[4]). Et par gange blir det forenet med Bergens og Trondhjems len — 1586 og 1597 — men blir efter et aars forløp atter bortgit til danske adelsmænd mot en større eller mindre avgift, der snart ydes i fisk, snart i penge, som f. eks. da Jørgen Daa til Snedinge i 1592 fik det mot at betale »80 gamle dalere«[5]). Med dette slags forleninger fortsættes da utover det følgende aarhundredes midte, indtil der ved enevoldsmagtens indførelse i 1660 indtraadte et andet forhold, idet flere len omdannedes til amter, som styredes av amtmænd med fast løn, og indtægterne fløt nu direkte ind i statskassen. Andenes blev slaat sammen med Nordlands amt og fik foged og sorenskriver sammen med de tilgrænsende distrikter.

Under uroligheterne, som fandt sted ved Kristian den tredjes regjerings begyndelse, sees flere nordlændinger at ha

---

[1]) Norske registranter I, s. 15.
[2]) Norske registranter I, s. 42.
[3]) Norske registranter I, s. 117.
[4]) Norske registranter I, s. 181.
[5]) Se Norske registranter for nævnte aar.

holdt med det parti, som Norges sidste katolske erkebiskop, Olav Engebrektssøn, hadde reist. Ved erkebiskoppens flugt blev der av kongens mand, Knut Alfssøn, som med et skib blev sendt hitop, foretat konfiskationer hos mange i Nordland, deriblandt ogsaa hos Olaf Pedersen paa Andenes, som maatte ut med 9 lod sølv og en tønde humle. Andre der paa stedet synes likeledes at være brandskattet[1]).

Dverbergs kirke nævnes i den trondhjemske reformats av 1589[2]). I 1736 opførtes en ny kirke, som blev nedtat før 1843, da den nuværende kirke opførtes. Denne er bygget av tømmer og ottekantet med tilbygget sakristi, panelet utvendig og med et litet taarn for klokken. Av gammelt inventar findes intet i kirken. 1 lysekrone og 2 alterstaker av messing samt alterkarrene er samtlige uten inskriptioner og tilhører, saavidt jeg kan se, en senere tid. Kirkerne har tidligere staat paa den gamle kirkegaard og har alle været træbygninger.

I 1589 hadde sognet 20 bønder og 57 verimænd og husmænd. Verimænd eller værmænd er familiefædre, som bodde i fiskevær og ikke brukte matrikuleret jord. Folkemængden maa saaledes ha været ca. 500. Prestens indtægter var dengang 80 vog fisk, samt et bismerpund fisk av hver gift mand, 2 vog ost, litt tiende av hval, »naar der falder«, samt litt godtgjørelse ved kirkegang og begravelser; kapellanen paa Andenes skulde ha betalingen for kirkegang og begravelse i annekset foruten, hvad bønderne godvillig gav til hans underhold med »fjerdefisk og bordhold«. Paa Dverbergs prestegaard kunde der dengang fødes 10 melkekjør.

Reformatsens forfattere, lensherren i Trondhjem Christian Friis, Trondhjemsbispen Hans Mogensen og presterne ved Domkirken, Hans Sigvardssøn og Jens Anderssøn, kunde med fuld føie sige, da de hadde fastsat presteindtægterne for de to sogn: »Synes os prestens rente saare ringe at være«.

[1]) Dipl. norv. XII, s. 718.

[2]) Kgl. norske videnskabsselskabs skrifter i d. 19de aarh. I, s. 423 flg.

Presterækken opføres hos Erlandsen i hans »Geistligheden i Tromsø stift« først fra 1705 med Anders Brønlund. Fra andre steder kjendes navnet paa andre prester til Dverberg, saaledes Knut Rasmussen Falster, som før 1656 var blit fradømt kaldet for »kjøds og blods skrøbelighed i leiermaal, dog utenfor ægteskab«. Efter ansøkning fra den daværende lensherre i Nordland Preben von Ahnen og Trondhjemsbispen Erich Bredahl blev han tat til naade av kongen og kunde atter søke kald[1]).

Ved kgl. resolution av 4de august 1854 erholdt Dverbergs hovedkirke som godtgjørelse for avsavn av fisketiende 25 spd. (100 kroner).

Ifølge et paa Andøen kjendt sagn skal der paa gaarden Stave, som ligger paa øens vestside, ha staat et kapel i den katolske tid. Da reformationen blev indført, skal folk ha vedblit at søke hen til kapellet for at ofre og bede der paa katolsk vis. Paa de almindelige veistier turde de ikke gaa dit for ikke at møte nogen, som kunde melde dem for papisteri. Folk fra øens østside tok igjennem Sauradalen for at komme ubemerket frem. Noget saadant kapel findes, saavidt vites, ikke omtalt i diplomer eller beretninger fra hin tid. Men derfor kan sagnet likevel indeholde nogen sandhet. Der var nemlig paa flere steder i Vesteraalen kapeller eller korshus, som er nedlagt siden reformationsaarhundredet, saaledes Sande og Melbo kapeller i Hadsel, Værø kapel i Bø og Tindens kapel eller korshus i Øksnes.

Bjørnskin kirke nævnes i den trondhjemske reformats av 1589; den kaldes der et »korshus« o: kapel, hvortil der hørte 30 bønder og 24 husmænd; kirken var da som senere anneks til Dverberg. Denne kirke blev nedtat før 1740, da en ny trækirke opførtes; den var liten og uanselig og stod indtil omkring 1885, da en ny kirke opførtes. Denne er bygget av tøm-

[1]) Norske rigsregistranter for 1656.

mer, er en langkirke og har 340 siddepladse. I kirkens sakristi staar altertavlen fra den gamle kirke. Den har i hovedfeltet den korsfæstede med Maria paa den ene, Johannes paa den anden side. I de to sidefelter, som har en utskaaret søile paa hver side, staar Moses i det ene, en mand med bok og fane i det andet felt. I nederste felt nadveren, øverst paa tavlen Kristus med nimbus. Tavlen har følgende indskrift:

Denne Alter Tavle gives i Jesu navn til guds ære Af en Christi Datter Fra Thrundhiem A: 1 maj 1742.

I kirken er to lysekroner av messing; den største har 12 lysestaker og følgende indskrift med store hokstaver:

DENNE KRONE ER TIL KIRKENS PRYDELSE FORÆRET AF: S. ANDERS BULL OG HUSTRU: MADELEN CHRISTINA KAURIIN.

Den anden krone har 12 lysestaker og følgende indskrift:

Til Bjørnskinds Kiercke er denne foræret af Hr. Erik Nielsen og hans Kiereste Johanna Margrethe Tores-Datter And Ao 1745.

Den mindste klokke har indskriften:

Gloria in excelsis Deo[1]). Bergen Anno 1721.

I Tiendegodtgjørelse til Bjørnskin kirke blev der ved kgl. resolution av 11te november 1853 fastsat 29 spd. 80 skl. (kr. 118,67).

Av gaarde, som omtales i middelalderen, kan nævnes:

Stave, som var et godt fiskevær (Af staffuer liger til godher wtrodher).

Undirbjørgom (maaske Børvaagen under fjeldet Børra. Stedet var i lang tid ubebodd; men der saaes tomter efter gammel bebyggelse).

Bjørnskin, hvortil der hørte ørretfiske, kobbeveide og eggevær (Af Bjarnaska . . . liger til myket godh aurida fiske oc rødra selueide oc egwer). Formen Bjarnaska er vist fremkommet ved en feilskrivning.

Gavlen (av andagafle).

[1]) Ære være Gud i det høie.

Fortegnelse over oldsaker indkomne til Tromsø museums oldsamling 1907.

Av

O. Nicolaissen.

Fra yngre jernalder:

1. a) Stort enegget sverd med tange av typen NO 496, men meget større, 72 cm. langt, 5 cm. bredt og vel vedlikeholdt. Ryggen er svakt bøiet henimot odden (1717).
   b) Spyd av typen NO 523; men bladet er bredere nærmest falen, og falen har intet fremspring nederst som paa originaltypen. Blad og fal 20 cm. lang, største bredde 6 cm. (1718).
   c) Spyd, nærmest likt spydet 1565 hos Aspelin, men bladet er uten ophøiet midtrand og falen længere. Blad og tange tilsammen 30 cm. lang og 4 cm. bred. Begge spydspidser har vel nærmest været brukt som kastespyd (1719).
   d) Kiløks, nærmest lik NO 556, men ikke utbuet over skafthullet. 21 cm. lang, 8 cm. bred over eggen (1720).
   e) Celt, 20 cm. lang, 7 cm. bred over eggen, som er ret. Den har helt lukket fal, ikke som paa de almindelige former aapen paa den ene side (1721).
   f) Fil, 17 cm. lang, den korte tange iberegnet (1722),
   g) Knivblad med tyk egg, 12 cm. langt, 2 cm. bredt (1723).
   h) Ljaablad, likt NO 386, men det forreste mangler. Det tilbakeværende er 54 cm. langt (1724).

i) To bidselringer, den ene istykkerbrukket. Diam. 9 cm. Nogen brudstykker av jernredskaper (1725).

Fundet er fra gaarden Erikstad i Fauske, Salten, ved Skjerstadfjorden. Sverd og ljaa laa overkors, de andre gjenstande rundt om dem. Der var ikke ben, men rester av kul. Sakerne fandtes nær de i aarsb. f. 1883, s. 23 omtalte gravhauger.

2. Kniv av skifer, nærmest lik NO 57, men haandtaket gaar paa den ene side ret ned mot eggen; en stor del av blad og haandtak mangler. Det tilbakeværende er 9 cm. fra eggen til haandtakets brud; av bladet er 7 cm. tilbake; kun en del av eggen, som er fint slipt, kan sees. Den er fundet paa Bø prestegaard og omtales i aarsb. f. 1904, s. 177. Den var dengang ikke at finde og blev opgit som »en nu bortkommet stenøks«, men er senere kommet tilrette og indsendt. Arktisk stenalder (1726).

3. Bred spydspids av jern, lik NO 520, men med bredere blad og uten ophøiet midtrand. Blad med fal 41 cm. langt, henved 8 cm. bredt. Fundet i en haug, antagelig gravhaug paa Sand i Hadsel. Yngre jernalder (1727).

4. Stykke av et bensverd (vævspyd)), 49 cm. langt; fundet i jorden paa Gimsøsand, Gimsø i Lofoten (1728).

5. Vævspyd av jern, odden er avbrukket; det tilbakeværende er 41 cm. langt, 2,5 cm. bredt. Der har hat tange, som har staat i et haandtak av træ. Fundet i jorden paa Sand i Gimsø, Lofoten. Yngre jernalder (1729).

6. Stor sænkesten til et fiskesnøre, fundet i gravhaug paa Hov i Gimsø, Lofoten, sammen med menneskeben. Yngre jernalder (1730).

7. Liten hammer av sten med rundt hul igjennem, oval form, 7 cm. lang, 5,5 cm. bred, tversnit 2 cm. Fundet paa Gravermarken paa Sydalen, Gimsø. Stenalderen (1731).

8. Litet okseblad uten skafthul, 7 cm. bredt over eggen, 13

cm. langt, formentlig bladet av en hellebard. Fundet i jorden paa Gimsø i Lofoten (1732).

9. Spidsnakket øks av grøn skifer med kort, elleptisk tversnit, 13,5 cm. lang, 3,5 cm. bred; den er skraaslipt paa den ene side. Lik NO 8. Overflaten er ikke »stødt« eller slipt, men skaaret, da stenen er noksaa bløt. — I det herværende museum er flere av den slags økser, men de staar, efter tidligere maater at betegne dem paa, opført under meisler. — Fundet i jorden paa Sørstrøm i Sørreisen. Stenalderen (1733).

10. Spydspids av hvitgraa skifer; overflaten noget forvitret, 10 cm. lang, 3,5 cm. bred, lik NO 86, men uten mothaker. Fundet i jorden paa Gjøvik i Ofoten. Arkt. stenalder (1734).

11. Lommekrok av messing, fundet i jorden sammen med en tinknap paa samme gaard som ovennævnte nr. 1734. Tilhører nyere tid (1735).

1738—1761 er fremkommet ved utgravninger i Dverberg prestegjeld og er beskrevet tidligere i denne bok.

12. Hammer av jern, 9,5 cm. lang. Fundet sammen med rester av en tang og et spyd i samme gravhaug som den foran omtalte øks nr. 1752 paa Lanesskogen under Bjørnskin, Risøhavn. Yngre jernalder (1762).

13. Plogjern, som har været beslag til spidsen av en træplog, likt NO 383, 14 cm. langt, største bredde 7 cm. Fundet i jorden paa Aase i Dverberg s. paa et sted, hvor der har været flere nu bortryddede gravhauger. Yngre jernalder (1763).

14. Dobbelt skaalspænde av bronce, 11,5 cm. lang, 8 cm. bred; underplaten er ornæret langs kanten. Overplaten er av gjennembrutt arbeide med 5 knopper, der er støpt sammen med platen. Ingen knopper har været fæstet til den ved stifter. I hulningen charnier og naaleskede. Jern-

naalen bortrustet. Fundet i gravhaug av lang form paa Myre i Dverberg Yngre jernalder (1764).

15. Fem perler av farvet glas (blaa, rød og sort), den største er grøn og har en trevarvet tegning paa hver av de to sider, ytterst brunt, indenfor denne hvitt og i midten sort. Den er 1 cm. i diam. Fundet paa forskjellige steder i jorden paa Aase i Dverberg s. (1765).

16. Kniv av gulbrun skifer, lik samlingens nr. 690, avb. i aarsb. for 1886, fig. 4. Bladet, der er noget beskadiget, er 9 cm. langt. Haandtaket staar næsten lodret paa bladet; avstanden fra dets øverste ende til eggen er 14 cm. Haandtak og blad kun delvis slipt. Fundet i jorden paa Aase i Dverberg s. Art. stenalder (1766).

17. Kniv av blaagraa skifer, lik samlingens nr. 735, avbildet i aarb. f. 1886, fig. 5, men bladet er paa den ene side litt længere. Mellem begge ytterspidser er bladet 9 cm. langt. Avstand fra haandtakets ende til eggen 10,5 cm. Findested og tidsalder som fr. nr. (1767).

18. Kniv av rødbrun skifer, nærmest lik NO 54, men haandtaket er bredere ved bladet; begge dele er tilsammen 8,5 cm. lang, bladets bredde 3 cm. Fint slipt og skarp egg. Findested og tidsalder som fr. nr. (1768).

19. Kniv av mørkebrun skifer, brukket i tre stykker; litt av haandtaket mangler. Tilhører nærmest NO 58, med ret opstaaende haandtak; men bladet er meget længere og spidsere — 8 cm. Haandtaket 7 cm. langt, bladets største bredde 3 cm. Findested og tidsalder som fr. nr. (1770).

20. Spidspids av brunsort skifer, likt NO 85, men uten hulning i den øverste kant. Kun den forreste del har opbøiet midtrand, resten er flat, 12,5 cm. langt, største bredde 3,5 cm. Findested og tidsalder som fr. nr. (1770).

21. Liten hulmeisel av en haard, sort stenart (kvartsit), 6 cm. lang, 1,5 cm. bred, eggen litt beskadiget. Lik hulmeise-

len 31 hos Montelius »Svenska fornsaker«. Findested og tidsalder som fr. nr. (1771).

22. Kniv av typen NO 57, men haandtaket gaar mere like ned til bladet end hos nævnte type. Gjort av hvitgraa skifer. Fra egg til haandtaks øverste ende 9,5 cm., eggen 7 cm. lang. Fundet paa Virek i Ankenes i Ofoten, 200 meter fra sjøen. Arkt. stenalder (1772).

23. Kniv av brunsort skifer, nærmest lik NO 56, men med kortere haandtak og smalere blad, 11,5 cm. lang, 3,5 cm. bred. Fundet paa Røsaas i Ankenes, ca. 200 meter fra sjøen. Arkt. stenalder (1773).

34. Stykke av et stort knivblad av graa skifer, formen lik NO 57. Det tilbakeværende er 7 cm. langt, 5 cm. bredt. Fundet paa Holtvik ved Virek, Ankenes i Ofoten. Arkt. Stenalder (1774).

25. Stykke av en spydspids av skifer, 7 cm. langt, 4 cm. bred. Findested og tidsalder som fr. nr. (1775).

26. Kniv av skifer av typen NO 56, men bladet er saa slitt, og odden brukket, saa kun et 6 cm. langt og 1,5 cm. bredt stykke er tilbake av det. Haandtaket er 6 cm. langt og 2,5 cm. bredt. Findested og tidsalder som fr. nr. (1776).

27. Pilespids av rød skifer, brukket i flere stykker. Har ophøiet midtrand, men ingen tange. Nærmest lik NO 84, men med svak hulning i den brede ende. Den er kun 7 cm. lang og 1,5 cm. bred. Findested og tidsalder som fr. nr. (1777).

28. Forreste del av et knivblad av brun skifer, 5,5 cm. langt, 3 cm. bred. Findested og tidsalder som fr. nr. (1778).

29. Stykker av to knivblad, det ene av grøn, det andet av rød skifer, to stykker av et stenredskap, muligens øks. Findested og tidsalder som fr. nr. (1779).

30. Tverøks av sten med skraaslipt egg av den hos A. W. Brøgger i »Studier over Norges stenalder« opførte arktiske type, firsidet tversnit, velslipte sider, i frontsnittet no-

gen avsmalning fra egg til nakke, haard, graalig stenart. 14 cm. lang, 5,5 cm. bred over eggen, 4 cm. bred over nakken. Fundet paa Holtvik ved Virek i Ankenes og tilhører arktisk stenalder. Den herværende samling har flere av det slags økser (1780).

31. Stykke av et renhorn — tre spidser — en angel, en saks, stykke av en vabenrul, fundet i en gammel gaardstomt paa Nordmæle i Dverberg s. Tilhører nyere tid (1781).

32. Morter av messing, kunststøpning, 13 cm. høi, største diameter 14,5 cm. Inskription: AO 1613 LAUS DEO SEMPER. To fremstaaende hanker paa det nedre parti, orneret med plante- og dyremotiver. Vegt 3 kg. Fra Sandstrand i Sortland, Vesteraalen (1782).

33. Spydspids av brunsort skifer, lik NO 85, men større og med jevnere bredde; ophøiet midtrand og fint slipt. Odden er avbrukket. Det tilbakeværende er 10,5 cm. langt, jevn bredde 3 cm. Fundet i jorden paa Valvaag i Tranø s. Arkt. stenalder (1783).

34. Pren (?) av horn, 13,5 cm. lang, spids i begge ender, smalt midtparti. Fundet paa samme gaard som nysnævnte nr. Nyere tid (1784).

35. Dobbelt skaalspænde av bronce, 6,5 cm. lang, 7 cm. bred. Lik NO 652 og museets katalog pl. VI, fig. 32. Overplaten, der er gjennembrutt arbeide, har 5 knopper, som er støpt sammen med platen, og har desuten hat 4 paanittede knopper, som nu er borte. Naal og fæste av jern er bortrustet. Fundet i en stenrøs sammen med et stykke av et menneskekranium nær ved gaarden Alvestads indmark paa Grytø i Trondenes. Yngre jernalder (1785).

36. Skaalspænde, lik foregaaende, men noget beskadiget i den ene kant, og fundet sammen med den (1786).

37. Litet stykke av en skaalspænde, der har været orneret som NO 656. Fundet sammen med fr. nr. (1787).

38. Haandmøldhjul av kleber, flat underside, konveks over-

side, 5,5 cm. i diam., 2,5 cm. tykt. Fundet sammen med fr. nr. (1788).

39. Liten ringspænde av bronce med naal av samme metal, 2,7 cm. i diam. Oversiden orneret med smaa tversnit tversover ringen. Fundet i en grotte paa Steinvold i Langesund, Karlsø s. (1789).

40. Litet hængesmykke av bronce, 2 cm. langt, 1,5 cm. bredt. I den ene ende en løkke, den anden ende er flat og ligner foten av en svømmefugl. En lignende gjenstand findes i museet fra en yngre jernalders grav fra Helø i Bjarkø s. (Aarsb. f. 1894, s. 2). Fundet sammen med fr. nr. (1790).

41. Liten plate av bronce, 3,5 cm. i diam. Har muligens hat en hempe i den ene kant og været brukt som hængesmykke. I midten et likearmet skjævt kors, hvis midtparti skjæres over av et andet likearmet større kors. Dette sidstes arme og øverste armeender skjæres av tverbjelker, saaledes at tre forskjellige kors fremkommer av det ene; armenes ytterste kanter avrundet. En rund cirkel omgir korset. Utenom denne et med en cirkel omgit felt, hvori cirkel og streker. Fundet sammen med de to foregaaende nummere og tilhører formentlig kristelig tid (1791).

42. Tveegget kniv av rødbrun skifer, 1,5 cm. lang, største bredde 3 cm, fint slipt, skarpe egger, odden er spids. Lik NO 61, men mindre og med forholdsvis smalere blad. Typen er sjelden. (Den herværende samling har før kun 4 eksemplarer, som er omtalt i aarsb. for 1878, s. 310; 1883, s. 52 og 53, hvor de er opført som bredbladede (nr. 526 og 536), og 1904, s. 249). Fundet i jorden paa Kvaløen ved Storvandet, nær Hammerfest. Arkt. stenalder (1792).

43. Ringspænde av sølv med naal, 8 cm. i diam., brukket i to dele. Saavel naal som ring er flate. Ringen er delt i to like dele. Hver av disses ender har en haandlignende

avslutning, der griper i den anden dels avslutning. Spænden er formentlig av karelsk oprindelse og ligner fig. 241 — tekst s. 2 — i «Finska fornminneföreningens tidskrift» for 1893. Den ligner ogsaa herværende samlings nr. 1450 (Aarsb. f. 1903, s. 379, hvor der feilagtig staar aarstallet 1903 for 1893). Tilhører middelalderen og er fundet i jorden paa Provstneset i Tromsø (1792).

44. Fint slipt kniv av grøn skifer av typen NO 56; men bladet er litt smalere og eggen har skarp avslutning imot haandtaket. Blad og haandtak tilsammen 12 cm., bladet 4 cm. bredt. Ukjendt findested. Arkt. stenalder (1793).

45. Hulslipt tveroks av spidsnakket type. Stykkets nedre del har næsten «halvovalt» tversnit, omtrent som NO 23. Tversnittet op mot nakken er næsten kvadratisk, kun den ene side noget buet. Hulslipningen, der strækker sig op over øksens halve længde, er nærmest eggen meget dyp; den hulslipte side har før slipningen været plan. Hele overflaten er først slipt, og stykket er gjort av en haard, sort stenart. Længde 23 cm., bredde over eggen 5 cm., over nakken 2 cm. Den er samlingens største eksemplar av hulslipte økser. Funden i Nordbotten i Kvænangen og tilhører formentlig den arktiske stenalder (1794).

46. Tveroks av mørk skifrig stenart, nærmest lik NO 15, men med hulslipning, der gaar op til stykkets midte og ved eggen, der er svakt buet, ut til stykkets smalsider; nederst er slipningen dyp, længere oppe grund og smal. Tversnittet er en avlang firkant. Den tilhører vistnok den av A. W. Brøgger i hans «Studier over Stenalderen» opstillede arktiske type. Slipningen er ujevn, kun paa den ene side har finderen slipt den glat. 10 cm. lang, 4,5 cm. jevn bredde. Fundet i jorden gaa gaarden Dalen i Salangens s. Arkt. stenalder (1795).

Maalselvens insektfauna.

I. Coleoptera.

Av

J. Sparre Schneider.

Med en kartskisse og et tysk resumé.

„Gutta cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo".

Som motto over dette arbeide har jeg sat det gamle latinske ord om draaben, som huler stenen, for med sandhet kan det siges, at materialet hertil er bleven samlet draabevis. Det var 10de juli 1877 jeg for første gang fra Moen nød det betagende syn av Istinderne i aftensolens glød og dagen efter paa elvebredden kunde samle de første *Bembidion lapponicum*, og allerede sidst i august samme aar var jeg igjen paa tur oppover dalen. Og saaledes gik det aar efter aar, jeg syntes ikke sommeren var vel anvendt, naar jeg ikke mindst én gang hadde seet den fagre bygd, i den første tid uten anden tanke end den at kunne studere dens insektfauna og berike vore samlinger, og dobbelt interessant var det at kunne arbeide her, hvor endnu ingen anden entomolog hadde sat sin fot, saa jeg helt kunde raade grunden alene, men efterhaanden blev min samlen mere maalbevidst: først i et specialarbeide bygget paa mangeaarige omhyggelige iagttagelser kunde studiet av denne rike insektfauna gi et fuldt tilfredsstillende videnskabeligt utbytte, og med dette maal for øie har jeg til det sidste drevet mine undersøkelser.

Men naar var saa den beleilige tid kommen, da arbeidet i marken kunde avsluttes og bearbeidelsen av materialet fremlægges til offentliggjørelse? Dette spørsmaal var ikke saa liketil at avgjøre. Det forholder sig slik med denne slags undersøkelser, at man aldrig blir riktig færdig, altid kommer der frem noget nyt, som holder iveren vedlike, men efter at ha samlet og omhyggelig noteret i den samme trakt i 31 aar bør man jo være kommen til et resultat av almengyldig interesse, og min sterkt reducerede arbeidskraft byder mig desuten at standse her, paa samme tid er det dog ogsaa et stort held, at jeg ikke har begyndt publikationen før. For Lepidopternes vedkommende vilde dette vistnok været uten større betydning, da vi nu har hat en mærkelig langvarig meget insektfattig periode, som indlededes med den sørgelige sommer 1900, saa jeg i de sidste 9 aar inden denne gruppe har vundet litet eller intet nyt, men hvad Coleopterne angaar, som i langt ringere grad har været reducerede, da vilde jeg ved en for tidlig offentliggjørelse ha tabt meget. Specialist i denne insektorden har jeg aldrig været og har derfor i de første 25 aar samlet paa den gamle mere primitive maate, alene i 88 benyttede jeg en sigt med udmerket resultat, skjønt jeg av uerfarenhet valgte for tørt materiale. Først i 1902 begyndtes i Sydvaranger en helt rationel undersøkelse med dette for coleopterologen uundværlige apparat, og aaret efter opnaaedes under en maaneds ophold paa Nordmo aldeles forbausende resultater. Allerede samme vinter rammedes jeg imidlertid av den svære nervesygdom, som har røvet mig saa megen kostbar arbeidstid, og fortegnelsen over Maalselvens Coleoptera vilde aldrig være fremstaaet i sit nuværende omfang og rikholdighet, om jeg ikke helt uventet hadde faaet assistance av vore 2 kyndigste fagmænd, d'hrr. hergmester Th. Münster og dr. B. Lysholm, som begge har ydet et vægtigt bidrag til dette arbeides fuldkommengjørelse.

Dr. Lysholm samlede i 1903 fra 25de juni til 30te juli med station paa Framnes i Overbygden og har været saa ven-

lig at tilstille mig en fortegnelse over alle de arter, som hittil ikke var kjendt fra Maalselven, desuten har han meddelt mig oplysninger om endel andre sjeldnere former, om hvilke mine egne optegnelser indeholder utilstrækkelige data. Næsten hver side i min avhandling bærer bevis for min kollegas store samlertalent, og navnlig av de aller mindste former lykkedes det ham at paavise en hel række arter, hvis tilstedeværelse i vor arktiske region var likesaa interessant som overraskende.

Bergmester Münster fulgte mig paa en høstutflugt i midten av september 1904, og vort arbeide omkring Nordmo gav utmerkede resultater. I løpet av en ukes tid sigtede vi over 160 species, hvorav mange for det nordlige Norge nye arter og en antagelig for videnskaben ny, og av stor interesse var det ogsaa at kunne konstatere, at en hel del av de hos stakmyren *(Formica rufa)* hospiterende biller med sin vært har fundet veien op til den arktiske region. I begyndelsen av juni 1907 samlede vi igjen i fællesskab, hovedsakelig omkring Bjerkeng, og kunde atter forøke dalens fauna med nye arter, og hadde vi hat mere tid til vor raadighet, var antallet av noviteter vistnok blit langt større, men desværre maatte vi avbryte reisen, netop da insektlivet i det drivende vaarveir var i færd med at utfolde sit rikeste flor.

Alle de arter, som til og med 1888 var noterede fra Maalselven, er forøvrigt forlængst blevne publicerede og findes optagne i min »Oversigt over de i Norges arktiske region hittil fundne Coleoptera«, som utkom i museets »Aarshefter« bind 11 & 12 (1898—89).

Dette første forsøk var selvfølgelig beheftet med mange ufuldkommenheter og indeholder mange feilagtige bestemmelser, som dog ikke alle kan lægges mig til last. Disse har jeg da nu kunnet berigtige, og da hr. Münster med utrættelig velvilje har prøvet alt tvilsomt materiale, tror jeg nok, at denne fortegnelse i alle dele skal befindes saa nøiagtig og paalidelig, som det har staaet i menneskelig magt at gjøre den.

Senere er alle Trichopterygider, Erotylider, Phalacrider og Lathridiider bleven optagne i Münsters i 1901 paabegyndte »Index Coleopterorum Norvegiæ« (Kristiania Vid. Selskabs Forhandl. 1901, no. 1), og yderligere de for Norges fauna nye Staphylinider blandt mine arktiske fund i hans »Nye norske Coleoptera« (Nyt Magasin Bd. 41, 1903). Det er at haabe, at min erfarne kollega snart vil fortsætte dette høist paakrævede arbeide, til hvilket han kan øse av et overvældende fond av iagttagelser, støttet til samlinger, hvis make hverken nogen norsk institution eller entomolog kan rose sig av at besidde.

I overensstemmelse med de altid nøiagtig førte dagbøker har jeg ved de fleste arter foruten findestedet i almindelighet ogsaa vedføiet datum. Nu forholder det sig vistnok saa, at en mængde biller, navnlig adefager og polyfager, har en lang levetid og kan træffes snart sagt til enhver tid, men ogsaa disse har sin kulminationsperiode, hvori de optræder talrigst, nogle om vaaren og andre om høsten, og da billernes utviklingshistorie i det hele og store tat endnu er meget mangelfuldt utredet, tror jeg nok, at saadanne nøiagtige tidsangivelser engang kan komme til nytte. Dette gjælder i endnu høiere grad de phytofage arter, hvorav mange som f. eks. barkbillerne og visse Elaterer har en meget kort sværmetid, efter hvilken de straks spreder sig, saa der kan gaa aar hen, før man træffer paa dem igjen, naar man ikke netop indfinder sig i sværmetiden.

Man vil kanske finde det at være en mangel ved mit arbeide, at jeg ikke har opført de gjængse varieteter (aberrationer) av de broget tegnede arter f. eks. av Coccineller og Chrysomelider, men jeg er av princip en motstander av den nu alt beherskende mode at belægge saa at sige hvert eneste aberrant individ med et eget navn, som blandt Lepidopterologerne er utartet til et fuldstændigt raseri, og i et rent faunistisk-biologisk arbeide som dette anser jeg ialfald en saadan specialiseren at være av meget underordnet betydning; særlig

interessante former, f. eks. de rent melanotiske, vil man dog altid finde noterede.

For ikke at gi mit opus et ufornødent omfang har jeg til det tyske resumé henlagt de almindelige bemærkninger over faunaens sammensætning, som er fornødne til en karakteristik av samme, men den utførlige beskrivelse av lokaliteterne har jeg avfattet i det sprog, der falder mig friest, og i resuméet kun i ganske korte drag skildret dalens naturforhold. Bemærkningerne om den almindelige utbredelse er avfattet saa kort som mulig, noget utførligere ved de for den arktiske fauna nye arter og enkelte andre, hvis utbredelsesforhold frembyder særlig interesse.

Det lille materiale av insekter, som jeg har samlet paa 2 ganske kortvarige utflugter til Bardo og Altevand i 1893 og 1900, er ogsaa medtat, det stammer jo fra samme nedslagsdistrikt. Dette herlige dalføre har vistnok sine mange eiendommeligheter, men jeg er nu for gammel til at opta arbeidet her, og saaledes tør det vel vare længe, før Bardodalens entomologiske saga kan bli skrevet.

Det var min agt at ledsage avhandlingen med nogle landskabsbilleder fra hovedstationerne; men det har været mig umuligt at skaffe dem nu, forhaabentlig vil de dog kunne bringes i den næste artikel, som kommer til at behandle Lepidopterne.

Tilslut er det mig en kjær pligt at avlægge en hjertelig tak til de to kolleger, d'hr. bergmester Th. Münster og dr. B. Lysholm, som paa saa mange maater har fremmet dette arbeide.

Tromsø i februar 1909.

Maalselvdalen eller Maalselven, som er sognets officielle navn, er det bredeste og mægtigste dalføre i Tromsø amt og gjennemstrømmes i sin hele længde av den store elv, som har sit utspring nær den svenske grænse fra store Rostavand, der kun med sin nordvestlige snip naar ind paa norsk omraade. Det hele nedslagsdistrikt er meget vidt forgrenet, og i hoveddalen utmunder en mængde sidedale med sine større og mindre vasdrag, av hvilke Bardodalen med sin fra det store Altevand utspringende elv er den største og næsten jevnbyrdig med selve Maalselven. Situationen vil man forøvrigt se av den medfølgende kartskisse.

Som mange andre av de store nordenfjeldske dalfører har ogsaa Maalselven en forholdsvis meget bred og flat bund med paafaldende liten stigning, og naar man efter landeveien har faret 65 kilometer til Bjerkeng, er man endnu kun knapt 70 meter over havflaten. Ovenfor er stigningen fremdeles meget langsom, saa jeg tror man først vil naa 100 meters elevation oppe i Rostadalen, c. 85 kilometer fra dalens begyndelse ved Maalsnes. I hele elven findes saaledes bare en eneste fos, Malangsfossen, i hvilken der nu bygges laksetrap, ellers flyter den stille i mange bugter, kun her og der med større stryk som i Trangen, ved Jutulstad og Sverresvold. Men er dalbunden flat, saa er de omgivende fjelde desmere imponerende, dog gir de paa grund av dalens bredde ikke altid det mægtige indtryk, som deres høide skulde betinge. Overalt møter øiet de pragtfuldeste tinder, hvorav flere som Istinderne, Alappen og Rostafjeld gaar op til over 1500 meter, mens de fleste andre

viser høider fra 12—1400 m. Distriktets høieste top er Kistefjeld mellem Altevand og Dividal, som efter det korrigerede kart maaler hele 1728 m. Næsten overalt er opstigningen til øverste skogbaand, hvor lepidopterologen kan vente bedst utbytte, meget bekvem og intetsteds saa slitsom som f. eks. i Saltdalen, hvor fjeldsiderne næsten overalt reiser sig stupbrat like fra foten.

I dalbunden, hvor de fleste gaarde ligger, er jordsmonnet som i alle lignende dalfører mest grus og sand med et grundt muldlag og mindre frugtbart, bedst i de nederste partier av dalen, hvor jordsmonnet er lerblandet, samt i lierne. Mangesteds er her myrlændt, og adskillig dyrkbar myr ligger endnu uoptat. Det geologiske underlag tilhører de saakaldte Tromsø og Balsfjord skiferavdelinger, hist og her med smaa fremstikkende partier av urberg som ved Rognmo og partiet fra Nordmo til Jutulstad, og frembyder saaledes gunstige betingelser for en rik flora. Den flate dyrkede dalbund frembyder vistnok en temmelig ensartet vegetation, men saasnart man naar skogkanterne og kommer op i lierne, er vegetationen meget frodig og vekslende, og paa mange av fjeldene vil botanikeren møte den arktiske flora i sin rikeste utvikling. Særlig foten av Alappen er mig av fiskeriinspektør Landmark betegnet som et floristisk paradis, og Rostafjeld samt trakten omkring Svendborg har jeg ogsaa hørt berømme.

Maalselven var før den første bebyggelse for vel 100 aar siden et eneste hav av prægtig skog, hvorfra kyst og fjordfolket omkring Tromsø hentede sit trævirke. Paa sandmoerne og de høie terrasser og langt op i lierne stod de ranke furuer av sværeste dimensjoner — man kan se prøver i vort museum — dels i ublandet bestand, dels isprængt med løvskog, og dal og fjeldsider forøvrigt klædt med løvtrær av de almindelige slags, mest bjerk selvfølgelig, og ellers rogn, asp, older, hæg og træagtige *Salices,* hvorav graavien *(S. pentandra)* langs vasdragene opnaar overraskende høide og tykkelse. Men det

gik her som andetsteds, folket lagde sig mindre efter buskapsskjøtsel og drev mest paa med tømmerskogen, som syntes dem uuttømmelig, og saa blev da resultatet, at der nu er en mængde gaarde, som ikke eier en bygningsstok paa roten, mens andre maa leve i haabet om, at den væksterlige ungskog skal komme efterslægten til gode, for furuen vokser fortvivlet langsomt paa disse nordlige bredder, men saa er den jo til gjengjæld tæt og malmrik. Staten eier nu megen skog i dalen, og da skogsaken ogsaa her staar paa dagsordenen, kan vel meget endnu rette paa sig. Løvskogen er endnu svær og fornyes raskt, men ogsaa denne er i de nedre partier av dalen slemt medfaret, saa man mellem Maalsnes og Guldhav kan se rene ørkener, som paa en sørgelig maate vidner om den ringe pietet, som en stor del nordmænd endnu viser for sine naturherligheter. Dette er allikevel rene bagateller mot den grufulde skogødelæggelse, som herjer i distrikterne længere ut mot kysten og i Finmarkens fjorde, og som ingen magt formaar at stanse, men her kan der dog være nogen grund til undskyldning.

Mens feltet altsaa er meget utstrakt, saa er det dog kun en forsvindende liten del, som har været gjenstand for mine entomologiske undersøkelser. Ved at flakke vidt omkring vilde jeg selvfølgelig ha opnaaet at kunne notere mange flere findesteder og rimeligvis ogsaa kunnet paavise endel flere arter, men jeg tror allikevel, at der i realiteten er vundet vel saa meget ved den grundigere undersøkelse av nogle faa gode lokaliteter, hvor man efterhaanden er bleven grundkjendt i terrænget og har kunnet arbeide til forskjellige aarstider. For mit eget vedkommende anser jeg da undersøkelserne i Maalselven for avsluttede, men for dem som herefter kunde ha lyst til at prøve sin lykke, vil der altsaa fremdeles være rikelig anledning til at gjøre værdifulde iagttagelser, og jeg skal da forsøke at skildre naturforholdene omkring mine hovedstationer, eftersom det jo kan være godt paa forhaand at vite,

hvor man skal søke de entomologiske objekter, som man er kommen for at samle.

Maalselven kan regnes at begynde ved den store elvs utløb i Malangenfjord ved anløpsstedet Maalsnes paa den østlige bred. Jeg har altid kun stanset her ganske kort i paavente av befordring, og omgivelserne indbyder heller ikke til noget længere ophold, skjønt man her uten tvil vil kunne forøke distriktes fauna med endel former, der hører kystranden til. Ved Maalsnes har jeg tat den eneste i amtet fundne *Catops brunneipennis*. De første 5 kilometer gaar veien langs den fjordlignende elvemunding under en brat aas, som kun levner en ganske smal fjeldfot, saa har man endeløse tildels ganske snaue sandmoer, efterhaanden tætner skogen, og under den stupbratte kolle Akka kjører man ind paa skiftet Guldhav, 14 kil. fra Maalsnes. Omgivelserne er venlige, men jeg har ikke stanset længe her, da elvebredden ikke er bekvem; lidt længere op er der dog en sump med tæt krat av older og vidjer, som ser lovende ut. Ved Guldhav har Münster tat den store snutebille *Lepyrus arcticus*.

Fra Guldhav dreier veien i mere østlig retning, her blir straks lunere, om man skulde træffe til at kjøre opover i regn og vestenveir, som jeg saa ofte har gjort, og de følgende 11 kil. til næste skifte gaar gjennem et meget vakkert og vekslende landskap med mange veldyrkede gaarde. Like ved kirken og den paa en høi sandbakke liggende præstegaard begynder større furuskog at vise sig, man kjører gjennem de lange Olsborg moer, i en brat sving over Takelven, og snart efter er man inde paa den store flate, hvor det udmerkede skifte Moen med sine mange store bygninger lyser en venligt i møte.

Moen er altsaa den første hovedstation, hvor jeg paa mine mange Maalselv-besøk altid har stanset nogle dage og hat et meget tilfredsstillende utbytte av insekter, fornemmelig dog av Coleoptera. Hovedinteressen knytter sig til elvebred-

den litt ovenfor mundingen av den lille skogbæk, som skjærer sig ned i bakken bak husene, men det gjælder at komme i den rette tid, for ved flom staar hele nesset under vand. Paa den fine litt lerblandede sand pleier *Bemb. lapponicum* at springe om i stort antal, og nærmere græskanten finder man *siebkei, schüppelii* og *Asaphidion pallipes,* diverse *Stenus*-arter, *Hypnoidus pulchellus, Pelophila borealis, Elaphrus riparius, Dyschir. globosus* og *æneus* (meget sjelden), *Syncalypta cyclolepidia, Aegialia sabuleti* og en hel del andre almindeligere species. Paa de smaa *Salices* ved elvebredden lever i mængde *Phytodecta linnæana,* som ikke er tat andetsteds i dalen, *Melasoma lapponica* mere enkeltvis, og paa smaa vidjer like i veikanten ved stikrenden over bækken har jeg tat 3 meget sjeldne smaa snutebiller: *Balanophilus crux, Orchestes stigma* og *Dorytomus majalis.* I bunden av den fordypning, som strækker sig gjennem olderskogen i flere hundrede meters længde, har vi under gammelt løv sigtet *Mycetoporus æqvalis, Cylletron nivale* og *Hydroporus rufifrons,* og under vidjer paa den anden side av bækken tok Münster i 1907 flere *Mycetoporus altaicus.*

Oppe i lien er der god anledning til paa nyhugne bjerkestubber at samle *Epurea silacea, abietina* og *angustula, Sphærites glabratus, Philonthus puella, Glischrochilus 4-punctatus* og en mængde andre biller, som søker den gjærende saft, og længere op ved bækken har jeg i et tæt skogholdt tat den eneste *Oxypoda lugubris,* som er fundet i dalen. Mange andre sjeldne Coleoptera har jeg samlet i de nærmeste omgivelser av Moen, men jeg kan ikke her opregne dem alle.

Lepidoptera har jeg samlet mindre av ved Moen, men naar man blev noget kjendt i marken, tror jeg nok man vil finde ganske gode samlepladser. *Arg. thore* flyver oppe i lien, og i bakken straks ovenfor Bækken tok jeg i juni 97 *Parasemia plantaginis* i masse; *Mamestra dentina* og den sjeldne *Larentia suffumata* er ogsaa noterede fra Moen.

Etpar kilometer længere op ligger Fredriksberg, hvor man sætter over elven, naar man vil opover Bardodalen. Statens planteskole oppe paa en høi terrasse er værd et besøk. Strækningen herfra forbi Brandmodal til Rognmo frembyder megen avveksling, vegetationen paa det tildels noget sumpede terræng er overordentlig frodig, og jeg tror at man her har et av dalens insektrikeste partier, som kunde undersøkes med station paa Fredriksberg eller Rognmo. Selv har jeg aldrig samlet her, men paa vor sidste utflugt i 1907 tok Münster ved i nogle minutter at avhaave de smaa vidjer langs veikanten blandt andre ogsaa den meget sjeldne smelder *Orithales serraticornis* og den for distriktet nye store snutebille *Cryptorrhynchus lapathi*.

Fra Rognmo, som ligger høit med en vid og herlig utsigt til Istinderne over et meget utstrakt skogparti, gaar veien gjennem vakker furuskog, saa over nogle lange og triste moer avvekslende med store myrer, indtil man ved Grønlien atter møter venligere omgivelser. Like ved veien passerer man en lang *Carex*-kjos, hvor jeg har samlet interessante mollusker og den sjeldne vandkalv *Rhantus exoletus*. Herfra gaar det atter opover til den tæt bebyggede grænd Maukdal (Gunnarheimen), hvorfra utsigten over den brede elv, som rolig flyter i mange bugtninger om skogkransede nes efter min mening er omtrent den vakreste i hele dalen, saa nedover igjen gjennem store veldyrkede flater til skiftet Bakkehaug, med dalens største gaard Kirkesnes likeoverfor paa den anden side, derefter etpar kilometer gjennem skog, indtil man paa en bakkekam svinger ind til Nordmo, min anden hovedstation midt i dalen og c. 47 kil. fra Maalsnes.

Mine ophold paa Nordmo falder i den aller sidste del av min samlervirksomhet, idet jeg først i 1902 sammen med familien tilbragte en større del av sommeren her, og siden har vi hvert aar undtagen i 1907 søkt hit i ferien; i nævnte aar var jeg her dog en snartur baade i juni og i september. Uhel-

digvis falder min virksomhet her i en meget insektfattig periode, og for kjendskabet til Lepidopterne har jeg saaledes ikke kunnet utrette stort, men av andre insekter har utbyttet derimot været meget tilfredsstillende, og navnlig i 1902, da jeg endnu var i fuld vigor, indsamledes en masse Coleoptera.

Nordmogaardene ligger paa randen av en terrasse bestaaende av fin sand øverst men grus og rullesten litt dypere nedi, i gamle dage en furumo, mens furuskogen nu hovedsagelig staar paa det næste endnu høiere terrassetrin, hvor en vakker c. 60 aars bestand nu vokser op som fremtidens haab. Svær løvskog dækker forøvrigt alt dyrket land over de svære vidder, som hører til de fleste eiendomme i Maalselven, og paa de nyhugne bjerkestubber, i smulet og under barken paa de gamle og paa og i træsoppene paa de halvdøde og overaarige stammer har man den rikeste anledning til at samle alle disse til skogen bundne arter av Staphylinider, *Euplectus*, *Agathidium*, *Epuræa*, *Triplax*, *Anisotoma*, *Cis*, *Scaphosoma*, *Corticaria*, *Lathridius* etc., der sætter sit præg paa Maalselvens Coleopterfauna.

Bredden av storelven, som ligger nogle hundrede meter borte og ikke kan sees fra husene, er ikke bekvem, da strømmen er temmelig sterk, og elvebredden som følge herav mest bestaar av grovt materiale med rullesten, men i baatstøen er der en liten sandflek, hvor jeg har tat de første i Maalselven paaviste *Bledius longulus* og *arcticus* samt *Aleochara verna*. Ved broen over Bjorelven er der mere at finde, her har vi samlet flere Bembidier, *Syncalypta cyclolepidia*, *Hypnoidus dermestoides* og den meget sjeldne *boreaphilus*, *Bled. arcticus* i mængde, mens *pallipes* er sjelden. Under barken paa olderstubber er tat *Agathid. discoideum*, *Coryphium angusticolle* og den ytterst sjeldne *Eudectus giraudi*. I bakken like ved ligger flere større tuer av *Formica rufa*, der huser en mængde myrmecophile biller, ellers finder man tuer hist og her i sko-

gen og en større samling høit oppe i lien, der dog synes mindre rikholdig.

Ved foten av terrassen, hvorpaa husene staar, ligger den meget omtalte sump, et vaatt engstykke, som ikke egner sig for opdyrkning og vistnok markerer et gammelt leie for Bjørelven, da man straks under den tynde vegetationsskorpe finder bunden opfyldt av rullesten. Her lever en utrolig mængde Coleoptera, og de fleste fra Nordmo noterede arter har vi samlet her, dag efter dag kan man arbeide og stadig finde noget nyt. De mange groper er om vaaren vandfyldt, men naar undtakes *Hydrobius arcticus* og *Hydroporus brevis*, har vi bare bemerket almindelige arter. I tuerne og ved foten av de spredte bjerker og vidjer i det gamle løv og mosen er der desto flere og bedre saker at finde, men jeg tror lokaliteten trænger at hvile nogen tid, da vi har rensket den saa grundig for det meste sigtemateriale, jeg fik erfaring derfor paa min sidste tur i 1908. Talrigst repræsenteret er selvfølgelig Staphyliniderne, av hvilke kan nævnes *Gymnusa variegata*, *Quedius unicolor*, *Calodera* sp., *Lathrobium punctatum*, flere *Myctoporus*, deriblandt *altaicus*, *norvegicus* og *mulsanti*, en mængde *Atheta*-arter, av hvilke kan nævnes *hypnorum*, *sodalis*, *setigera*, *islandica*, *nigricornis*, *laevicauda* og *pilicornis*, *Oxypoda funebris*, *islandica* og *umbrata*, *Ocyusa incrassata*, *Pycnoglypta lurida*, *Olophrum fuscum*, *Acidota quadrata* etc. *Catops* er almindelig i flere arter, men sjeldne er *Epuræa palustris* og *angustula*; videre kan nævnes *Lathridius variolosus*, *Corticaria umbilicata* og den sjeldne *saginata*, *Atomaria umbrina*, *alpina* og *procerula*, *Cassida sparre-schneideri*, og en mængde andre almindeligere species. Paa tør bund litt op i bakken tok jeg i 1902 en hel serie *Leistus rufescens* og 2 *Quedius xanthopus*.

I utlagte smaa græshauger samler der sig snart en mængde biller, ofte sjeldne arter, og heller ikke maa man forsømme at sigte de ansamlinger av halvraatne rhabarbrablade, som

pleier at ligge i haven, de gjemmer biller i hundredevis, i saadanne har jeg tat mange *Epuræa lapponica, terminata* og *Lathrid. lardarius*. Ogsaa det gamle høirusk i utladerne huser forskjellige smaa arter, der vanskelig træffes andetsteds, som f. eks. *Orthoperus atomus, Corticaria longicollis,* flere *Cryptoghagus, Xylodromus depressus* og flere andre sjeldne smaa kortvingede. Ved paa stille vakre eftermiddage og aftener at haave i græsset faar man arter av *Hydnobius, Liodes* og *Colon*, som sjelden erholdes paa anden vis, men en anden meget indbringende samlemaate, at avbanke busker og trær over en omvendt opslaaet paraply, har jeg desværre aldeles forsømt at praktisere i Maalselven, men det er jo ikke første gang jeg forsent kommer til at tænke paa, hvad der burde været gjort!

Af Lepidoptera har jeg som før sagt ikke samlet meget materiale omkring Nordmo, men et og andet av interesse har jeg dog stødt paa. I de skyggefulde krat langs Bjorelven er der sikre flyvepladser for *Arg. thore,* mens *euphrosyne* og *selene* er almindelige i skogslaatterne, *pales* noget sjeldnere; *ossianus* flyver paa smaa myrer oppe i lien, hvor jeg i 1902 ogsaa tok en hel del av den sjeldne *Crambus maculalis* paa lyngbevoksede rabber. Paa myren like ved veikanten straks ovenfor nabogaarden Østgaard kan man om vaaren finde *Anarta cordigera,* mens jeg i slutten av juli her har tat mange *Anaitis paludata v. obscurata*. Karakteristisk for Nordmo er den talrike forekomst av *Crambus cricellus,* som ellers findes meget sparsomt her nord, og kun her har jeg likeledes iagttat den prægtige store grænsgrønne maaler *Geometra papilionaria*. *Lygris prunata* er et par gange fanget i haven, mens jeg i 1902 ved foten av den næste terrasse samlede en mængde *Larentia sociata,* som tidligere kun er bemerket i nogle faa individer.

Paa *Astragalus* like ved gaarden har jeg tat de to arktiske Pyralider *Titanio ephippialis* og *Polopeustis annulatella*,

som egentlig er alpine insekter. Begge *Chrysophanus* er ikke sjeldne i juli, *phlæas* i de varme sandbakker og den pragtfulde rødgyldne *hippothoe v. sticheri* paa de fugtige enger nedenfor, mens de to almindelige »blaavinger«, *Lycæna optilete* og *argyrognomon* i enkelte aar flyver i svær mængde langs veikanterne i skjæringen nedover mot nabogaarden Traasdal. Det vakre natfly *Plusia hochenwarthi* viser sig av og til i bakken ved husene, men ellers er distriktet yderlig fattigt paa Noctuider; den lille rappe *Anarta melalenca* flyver i mængde overalt paa furumoerne og i lien, dog faar man regne det for god fangst, om man faar en av 50!

Opstigningen til snaufjeldet ved foten av Mauken er meget bekvem, men de par gange jeg var deroppe, bemerkedes intet av interesse, og lokaliteten syntes mig ikke saa god som Kalvhau ved Bjerkeng, i et godt insektaar vil man dog altid kunne paaregne endel bedre arter. Den eiendommelige arktiske kortvingede græshoppe *Pezotettix frigidus* er i enkelte aar temmelig almindelig paa fjeldet omkring sæteren, hvor gjætergutterne har samlet den for mig.

Etpar kilometer længere op ligger den store gaard Nymo, hvor jeg i tidligere aar har samlet nogle dage. Man vil vel her finde de samme arter som ved Nordmo, men jeg har dog tat to insekter, som ikke er bemerket andetsteds i distriktet, nemlig *Amara familiaris* og *Tephroclystia actæata v. bergiuensis.*

Paa de følgende 20 km. til Framnes har jeg ikke stanset nogetsteds, men naturforholdene er adskillig vekslende, og navnlig tror jeg, at strækningen mellem Solberg og Skjæggestad med frodige og solrike skoglier vil frembyde et lønsomt felt.

Framnes, c. 63 km. fra Maalsnes, ligger overmaade vakkert til tæt ved elven, som her flyter med ganske svak strøm og ved sammenløpet med Fjeldfrøskelven danner et indviklet net av »greiner«, omsluttende en mængde med frodig løvskog

bevoksede slaatteholmer. Mellem Framnes og gaarden Maukstad ligger et vidløftigt sumpterræng vekslende med furumoer, og i lien opover foten av Kalvhau er der nok av gammel skog og altsaa gode lokaliteter for alskens sop- og barkbiller. Selv har jeg kun i august 1908 i en ukes tid samlet paa denne lokalitet, men Dr. Lysholm stationerede paa Framnes i c. 6 uker i 1903 og bragte sammen et storartet materiale av sjeldne arter; især gjorde han rik fangst paa holmerne i alskens rusk, som elven i flomtiden lægger efter sig. Min kollega samlede ogsaa meget omkring Bjerkeng, og naar Framnes er citeret ved de fleste av hans fund, saa er hermed ogsaa ment den nærmere omegn i etpar kilometers avstand fra hovedstationen.

Like overfor paa den anden side av elven hæver sig den lave aasryg Skjeggefjeld, hvis top er skaldet, skjønt den neppe overstiger den absolute skoggrænse paa disse kanter. Hit gjorde jeg to ekskursioner i første uke av juli 84 og fandt ogsaa her de to sjeldne dagsommerfugle *Argynnis polaris* og *Lycæna v. aquilina,* men mest overrasket blev jeg dog ved at se 3 *Papilio machaon* sværve over fjeldtoppen og var heldig nok til at fange de 2.

Naar man en snau kilometer fra Framnes er naaet op paa Fjeldfrøskhaugen, aapner sig en prægtig utsigt til det ganske flate og videste parti av hele dalen med et glimt hist og her av den stille bugtede Fjeldfrøskelv, ellers bare et hav av skog og rundt om en række stolte fjeldkjæmper, av hvilke Ruten, Rostafjeld, Hattevarre og de fine tinder omkring Fjeldfrøskvand er de mest fremtrædende. Like ved 65 kilometerstolpen har man tilvenstre indkjørselen til Bjerkeng, hvor jeg i de første 25 aar hadde mit faste tilholdssted og har hentet nogle av de behageligste minder fra min lange arktiske samlervirksomhet. Den store gaard er nu delt, og paa stykket nærmest veien residerer min gamle ven Bersvend Lund, som jevnlig var min assistent og blandt andet ledsagede mig

paa begge ture til Altevand og to reiser i Sydvaranger, han har leilighetsvis ogsaa samlet endel paa egen haand.

Det kan nok hænde, at man ved første øiekast vil føle sig skuffet ved Bjerkeng, naar man til en begyndelse bare ser de uendelige flate jorder med aker og eng indrammet paa alle kanter av løvskog, men har man ruslet litt omkring og gjort sig nøiere bekjendt med lokaliteterne, skal man snart opdage, at her er et første klasses samlefelt, som i avveksling og rikdom paa insekter ikke har sin like andetsteds i dalen, og at vi endnu ikke paa langt nær kjender alle finesser i Bjerkengs fauna, viser de mange interessante fund vi gjorde her paa vor sidste korte utflugt i juni 1907.

Først har man da den prægtige elv, som flyter stille i et utal av bugter og sender ind lange *Carex*-bevoksede kjoser i alle retninger, saa det tar en hel tid, før man blir kjendt i alle disse smuthuller. Her ruger en masse ænder og snepper, og i de gode gamle tider halde man ogsaa anledning til et ypperligt sportsfiske, men denne herlighet er nu betydelig reduceret. Elven er rik paa mollusker og har ogsaa nogle karakteristiske vandbiller som *Platambus maculatus, Hydroporus sanmarki* og *alpinus* og de 2 *Haliplus,* som man finder under barken paa gamle ved bredden sunkne stranger av løvtrær. I høirusk i den lille utlade paa Skjelholmen har vi tat to av vore sjeldneste biller: *Trachypachus zetterstedti* og *Mycetoporus märkeli.*

Like bak husene strækker sig en meget lang kjos, hvori bækken fra Raavand har sit avløp, og her langs kjosen er godt at sigte og haave i Cariceterne. Vader man over paa det grundeste sted og følger stien et litet stykke ind under bakken, finder man paa høire haand den berømte »lortkjønn«, et vandhul med rik vegetation av *Carex, Menyanthes, Potamogeton* etc., hvor alle traktens Dytiscider synes at ha sat hinanden stevne, og hvor der til enhver tid, men især om vaaren, er yrende fuldt av alskens kryp. Her er en sikker

lokalitet for *Agabus zetterstedti* og *Hydroporus dorsalis v. figuratus,* av andre gode arter kan nævne *Agab. confinis, sericornis, subtilis, Colymbetes paykulli, Hydroporus striola* og *arcticus* samt den sjeldne *Hydrobius arcticus* og med disse en hel del almindelige arter, men av slægten *Helophorus* har jeg ikke tat nogen art her.

Oppe paa eggen har man den ofte nævnte Brandmo, som strækker sig vidt indover op til foten av Rengjerdsfjeldet og bærer meget vakker furuskog, men mit egentlige fangstfelt har været myren, som begynder like ved den lille planteskole og omslutter de to kjern, og som dels er bevokset med krat av dvergbjerk og smaa *Salices,* dels præsenterer sig som mosemyr med tuer og groper. Her flyver i gode aar *Arg. freja, ossianus, arsilache* og *Colias palæno* i rikelig antal, en mængde maalere og Microlepidoptera og de to rariteter *Anarta bohemanni* og *Plusia parilis* har jeg ogsaa tat her. I lyngen kan man haave *Coccinella trifasciata, hieroglyphica, Lochmæa capreæ* og *Malthodes brevicollis,* og det eneste norske eksplr. av den sjeldne smelder *Denticollis borealis* er ogsaa et fund fra Brandmomyren. I smaa vandgroper mellem tuerne findes om vaaren *Hydroporus pectoralis* og yderst sjelden *tristis.* Ved bredden av det større kjern, som har sandbund, tok jeg i 84 den første *Trachypachys,* og *Bemb. lapponicum* er ogsaa fundet her, i det mindre med mudderbund lever blandt *Sphagnum Ilybius ænescens* og *Hygrotus 5-lineatus,* hvilken sidste her har den eneste hittil kjendte forekomst i det nordlige Norge.

Paa jordet et stykke bortenfor den gamle gaard ligger en noget større mudret dam, som dog ikke paa langt nær er saa rikholdig som den ovenfor nævnte lortkjønn, derimot kan man om vaaren i de vandfyldte grøfter og groper gjøre god fangst av større vandkalver som *Dytiscus marginalis, Agab. confinis* og *subtilis, Rhantus bistriatus* m. fl.; *Ilybius fuliginosus* findes ogsaa her som en stor raritet.

Terrænget mellem hovedveien og storelven omslutter et kaos av sumper og kjoser mellem tæt vidiekrat og gammel bjerkeskog, hvor man let kan sætte sig aldeles fast. Her tok jeg for mange aar siden paa træsop 6 stykker av den sjeldne *Thymalus limbatus,* men da meget av den gamle skog er opbrugt baade her og i gaardens nærmere omgivelser, der før var saa rike paa sopinsekter, maa man nu søke temmelig vidt omkring for at finde gode lokaliteter for disse dyr.

Endnu staar tilbake at omtale en lokalitet ved Bjerkeng, som for lepidopterologen er den aller interessanteste, nemlig det lave fjeld »Kalvhau« (Kalvehode), som hæver sig paa den anden side av Fjeldfrøskelven ret op for gaarden Maukstad. Paa amtskartet er den vestlige del av dette fjeld benævnt »Skarsmauken (Čalkoaive)«, men om det av beboerne brugte navn er en forvanskning av det muligens urigtig stavede finske, skal jeg la være usagt. Man sætter over elven likeoverfor Maalselvens ældste gaard Skjellet og følger fotstien paa høire haand opover lien, til man har naaet den første høide og kan saa sætte kursen like paa maalet, men jeg vil raade samleren til at gi sig god tid underveis, om man skal faa med alle de sjeldne saker, som denne utflugt kan bringe paa ens vei.

I skoglysningerne med rik undervegetation av bregner og *Geranium* er en sikker flyveplads for den kræsne *Arg. thore*, og her har jeg ogsaa tat det eneste eksplr. av *Lycæna astrarche.* Høiere op, hvor skogen blir lav og grissen, fandt jeg i første uke av juli 84 en hel del friske eksplr. av *Arg. polaris* paa tørre lyngrabber og var ogsaa heldig nok til at fange et vakkert eksplr. av den prægtige men desværre saa saare sjeldne *Arctica festiva,* likeledes fløi her i 95 en mængde *Larentia polata,* men slike desiderata finder man nok ikke i alle aar. Paa myrerne holder *Arg. arsilache* til, mens *pales* utelukkende flyver paa tørt terræng, *Lycæna v. cyparissus* findes derimot overalt. Saasnart man har naaet de sidste smaabjerker i skog-

grænsen, hvor *Phaca frigida* og *Astragalus* begynder at vise sig, kan man vente de første eksplr. av den vakre orangegule *Colias hecla*, som flyver over hele fjeldet, men det er en stor taalmodighetsprøve at jage det dette ædle vildt i sligt kuperet landskap; lettest er den at fange sent ut paa eftermiddagen. Dens svovlgule slægtning *nastes v. werdandi*, som har en tidligere flyvetid, har her sin nordgrænse i Norge, men synes at være meget sjelden paa Kalvhau. Hvor graahvit bergart (kalksten?) her og der stikker frem, vil man helt oppe paa plataaet paa *Dryas* og *Silene* kunne fange den mærkelige lille graablaa *Lycæna v. aqvilina*, mens *Erebia lappona* er almindelig over hele fjeldet; *Pieris napi* har jeg ogsaa seet her ovenfor skogbaandet. Av de flygtige *Anarta*'er er *zetterstedti* ganske hyppig paa næsten vegetationsløse bergflater, *melanopa* ser man enkeltvis overalt, mens *lapponica* synes at være meget sparsom; den eneste i Maalselven fundne *Agrotis hyperborea* har jeg ogsaa tat her oppe. Av maalere flyver paa snaufjeldet kun den almindelige *Psodos coracina* og i visse aar ogsaa *Larentia byssata* ikke sjelden, men blandt Microlepidopterne er der flere meget interessante arter som *Dichelia cinerana*, *Olethreuthes noricana*, *Epiblema simploniana*, *nemorivaga*, *Graphol. phacana*, *Crambus furcatellus* og *Polopeustis annulatella*, hvorav de 2 førstnævnte hører til vore aller største rariteter.

Av Coleoptera har jeg samlet meget faa paa Kalvhau, men her findes vistnok mange gode arter. Ved at haave i krat av smaa *Salices* har baade Lysholm og jeg selv tat nogle stykker av den overmaade sjeldne og litet kjendte *Podabrus obscuripes*, under sten findes *Amara alpina* og *Mycetoporus boreellus*, og et enkelt eksplr. av den sjeldne »marifly« *Anisosticta strigata* er ogsaa tat her. De smaa vandansamlinger oppe paa fjeldet huser en mængde vandkalver, men antallet av arter staar ikke i forhold til individernes masse, og jeg har hovedsagelig kun fundet *Gyrinus v. opacus*, *Colymbe-*

tes paykulli, Ilybius angustior, Angabus arcticus, v. thomsoni og *Hydroporus lapponum.*

Dalen ovenfor Bjerkeng til Rostavand har jeg oftere besøkt, men kun gjort ganske korte ophold, og jeg skal derfor fatte mig i korthet om disse lokaliteter. Forbi det vakre fiskerike Raavand har man ca. 6 km. til Øvergaard, hvor jeg i 83 tok de sjeldne biller *Rhantus exoletus* og *Atheta boletophila*, over Tamokelven til det venligt beliggende Sverresvold, hvor jeg har samlet *Cassida sparre-schneideri*, og efter yderligere 5 kilometers fart naar man den bekjendte gaard Kongsli, der ligger ved lille Rostavand under det mægtige stupbratte Rostafjeld. Lysholm fandt ikke lokaliteten gunstig for sine undersøkelser, men her forekommer dog arter, der ikke er tat andetsteds i dalen *(Bemb. saxatile* og *virens, Dasyglossa prospera)*, og navnlig for lepidopterologen tror jeg der vil være meget at samle i de varme og overmaade frodige skoglier. Selve Rostafjeldet har et godt navn blandt botanisterne.

Et stykke ovenfor Raavand sætter man over elven og træffer her bygdeveien, der fører gjennem den forholdsvis trange og lange Dividal, der i sydlig retning fortsætter helt op til den svenske grænse, men kun er beboet i den nedre del. Her har jeg samlet litt ved Divimo, Sletten og Ulleberg, og i juli 95 gjorde jeg en utflugt op til den forlængst forladte gaard Frihetsli, som ligger i høist romantiske omgivelser. Dalbunden og herne er klædt av en fuldstændig urskog av furu og bjerk, likesom vegetationen idetheletat er meget frodig, og mægtige tinder lukker næsten overalt for et videre utsyn. Jeg samlede her kun en enkelt dag, men fundet av *Leptura dubia, Oedemera virescens, Anglades comma, Melitæa parthenie* og *Sesia scoliæformis* markerer en egenartet fauna med et avgjort sydligere eller kanske rettere kontinentalt præg, og jeg nærer ingen tvivl om, at man paa fjeldene her vil finde de samme sjeldne Lepidoptera, som jeg tok ved Altevand i 93. Staten har nu en god skogstue i Frihedsli, og et længere op-

hold her vilde sikkert vise sig meget lønsomt, hvorfor jeg paa det varmeste vil anbefale denne lokalitet til en rationel undersøkelse.

Fjeldfrøskelven har sit utløp fra det store og dype Fjeldfrøskvand c. 6 km. ovenfor Bjerkeng, og nogle hundrede meter fra vandets nordre ende paa en høi terrasse ligger gaarden Svendborg, hvis navn har en god klang blandt dem, der færdes som turister i disse trakter, og ikke mindst er stedet at anbefale for dem, som trasker omkring med et virkeligt maal for øie, jeg tænker da paa botanikeren og entomologen.

Svendborg sogner til Balsfjorden, men ligger i Maalselvens nedslagsdistrikt, og det er saaledes naturlig at drage denne lokalitets fauna ind under hoveddalførets, det er kun at beklage, at den noget ubekvemme adgang til stedet har avholdt mig fra oftere at samle her. Mit første besøk faldt i slutningen av juli i den sene men meget insektrike sommer 85, og skjønt opholdet kun varede litt over en uke, blev utbyttet dog meget tilfredsstillende, jeg har ikke ofte i saa kort tid bragt sammen et værdifuldere materiale.

Høit oppe i Svendborgtind ovenfor skoggrænsen fandt jeg 2 i distriktet sjeldne dagsommerfugle: *Oeneis norna* og *Syrichthus andromedæ* og av Coleoptera de sjeldne *Cymindis vapariorum, Podabrus obscuripes* og *Apion æthiops,* desuten *Amera alpina, Byrrhus fasciatus* og nogle andre almindeligere arter. I de frodige lier fløi talrige *Arg. pales, euphrosyne, selene* i meget smaa og mørke eksplr., og mange *thore* erholdtes ogsaa, blandt disse et meget mærkeligt individ, som jeg holder for en hybrid mellem *thore* og *selene* eller *euphrosyne.*

Fra Svendborg er desuten noteret en hel del andre mere eller mindre almindelige Lepidoptera og jeg fandt ogsaa et enkelt eksplr. av den meget sjeldne maaler *Larentia lugubrata,* blandt Coleopterne var den for Norges fauna nye *Absidia rufotestacea* vistnok det bedste fund, og av særlig interesse

var ogsaa 2 eksplr. (♂♀) av den før kun fra Sibirien kjendte bladhveps *Tenthredo poecila.*

I juli 88 opholdt jeg mig ogsaa etpar dage paa Svendborg, men veiret var uheldigt og utbyttet yderst magert, dog fandt jeg paa den nordlige bred av vandet en mængde *Bembidion velox,* som ikke er kjendt fra nogen anden lokalitet inden Tromsø amt, en enkelt *Simplocaria metallica* og et eksplr. av den sjeldne *Mycetoporus æqualis.* Et 3die besøk i begyndelsen av september 93 var uten al interesse i entomologisk henseende.

I vest for Fjeldfrøskvandet og som dette tilhørende Balsfjorden, men likeledes med avløp til Maalselven, ligger det betydelig større Takvand, som er vide bekjendt for sin prægtige ørret. Paa Bjerkengs sæter ved en bugt paa den vestlige bred har jeg oftere opholdt mig etpar dage, men mest om høsten, og jeg har derfor ikke samlet stort her, men lokaliteten har mange betingelser for et lønnende arbeide, og specielt skal jeg fremhæve den meget bekvemme adgang til snaufjeldet, som enhver lepidopterolog vil vite at paaskjønne.

Tilslut skal jeg ganske kort berøre endnu 3 lokaliteter, som findes nævnt her og der i mit arbeide, nemlig Fagerli paa den anden side av elven nogle kilometer fra Fredriksberg, hvor jeg samlede en ukes tid i august 88, den c. 4—500 m. høit beliggende vakre sæterdal Iselvdalen tilhørende Kirkesnes og nogle andre gaarde i Bakkehauggrænden, hvor jeg opholdt mig etpar dage i slutningen av juli samme aar, og saa endelig Kirkesdalen, som jeg kun kjender fra en dags utflugt i juli 85. Dette dalføre ligger indeklemt mellem de svære fjeld Alappen og Isdalstinderne og har et drivende klima, saa beboerne efter sigende her kan fryde sig ved mindst 14 dage længere sommer, de floristiske forhold skal ogsaa være noget eiendommelige, idet f. eks. *Phaca frigida* gaar meget lavt ned. Jeg fandt her et natfly, *Cymatophora duplaris,* som ikke er tat mellem Saltdalen og Sydvaranger, men mine gode forsæt-

ter om engang at ta station her for længere tid har endnu ikke resulteret i noget, dog maa Kirkesdalen paa det bedste anbefales til dem, som engang vil fortsætte mit arbeide i disse velsignede trakter.

Om min utflugt til Bardo og Altevand i juli 1893 har jeg leveret en utførlig beretning i »Entomologisk Tidskrift« (Stockholm) for 1895.

Tilslut skal jeg endnu tilføie en bemærkning, der ved en forglemmelse blev utelatt pag. 41. Naar jeg ved angivelsen av den almindelige utbredelse har kunnet levere saa fyldige opgaver fra Finmarken, saa skylder jeg dette i første række den imøtekommenhet, hvormed Münster har forsynet mig med underhaandsoplysninger. Dr. Poppius har ogsaa været saa venlig at overlate mig en særskilt fortegnelse over alle de Coleoptera, som han samlede i Sydvaranger i 1897, og likeledes har jeg av Dr. A. Wessel erholdt mange opgaver fra dette distrikt. Selv har jeg ogsaa foretat mange reiser i Finmarken, ved flere leiligheter sammen med kolleger, og dette vil man her og der finde antydet, naar jeg for at undgaa for meget vidløftighet benytter uttrykket »vi«, uten særskilt at nævne finder eller lokaliteter. En speciel tak avlægges herved ogsaa til direktør L. Ganglbauer i Wien, som har bestemt en del av vore Cantharider, og hermed haaper jeg at ha vist min erkjendtlighet til alle sider.

Literaturfortegnelse.

Ganglbauer, L., Die Käfer von Mitteleuropa. Wien 1892—1904.

Grill, Cl., Catalogus Coleopterorum Scand., Dan. et Fenn. 1896.

Luze, G., Diverse avhandlinger i „Verhandlungen d. zool. bot. Gesellschaft in Wien".

Lysholm, B., Bidrag til Kundskaben om Coleopterfaunaen i det Trondhjemske I & II. Kgl. n. Vidensk. Selsk. Skrifter. Trondhjem 1896, 99.

Münster, Ths., Index Coleopterorum Norvegiæ I. Kristiania Vid. Selsk. Forhandl. 1901.

„ Nye norske Coleoptera. Nyt Magasin for Naturv. Bd. 41. Kristiania 1903.

„ Die norweg. Arten d. Fam. Byrrhidæ. Verhandl. d. zool. bot. Gesellsch. i Wien. 1902.

Poppius, B., Kola-halföns och Enare Lappmarks Coleoptera. Helsingfors 1907. Festschrift für Palmén, No. 12.

Sahlberg, J. R., Anteckningar til Lapplands Coleopter-Fauna. Helsingfors 1870. Notiser ur Sällsk. p. Fl. et F. fen. Förhandl., bd. XI.

„ Enumerat. Col. Carnivororum Fenniæ. Helsingfors 1875. Notiser ur Sällsk. p. Fl. et F. fen. Förh., bd. XIV.

„ Enumerat. Col. Palpicornium et Amphibiorum Fenniæ. Helsingfors 1875. Notiser ur Sällsk. p. Fl. et F. fen. Förh. bd. XIV.

„ Enumerat. Col. Brachelytrorum Fenniæ I & II. Helsingfors 1876—89. Acta Soc. p. Fl. et F. fen. bd. I.

„ Enumerat. Col. Clavicornium Fenniæ. Helsingfors 1889. Acta Soc. p. Fl. et F. fen., bd. VI.

„ Catalogus Coleopterorum Faunæ Fennicæ. Helsingfors 1900. Acta Soc. p. Fl. et F. fen., bd. XIX.

Seidlitz, G., Fauna Balthica, Käfer. Königsberg 1881.

Schneider, J. Sp., Oversigt over de i Norges arkt. Region hidtil fundne Coleoptera. Tromsø Mus. Aarshefter 1888—89.

„ Sydvarangers entomolog. Fauna. I. Coleoptera. Tromsø Mus. Aarshefter, 1894.

„ Sydherø, et lidet bidrag etc., Tromsø Mus. Aarshefter 1904.

„ Nordfuglø, en zoolog. Skisse. Tromsø Mus. Aarsberetn. 1884.

„ Insektfaunaen paa Kvaløen. Tromsø Mus. Aarshefter 1897.

„ Coleoptera indsaml. af Kand. E. Strand etc. Kgl. n. Vid. Selsk. Skrifter, Trondhjem 1902.

Schøyen, W. M., Supplement til H. Siebkes Enumeratio. Kristiania Vid. Selsk. Forhandl. 1879.

Siebke, H., Enumerat. Insector. Norveg. Fasc. II. Coleoptera. Kristiania 1875.

Strand, E., Om nogle Staphylinider etc., Archiv f. Math. o. Nat. bd. 22. Kristiania 1900.

„ Norske findesteder for Coleoptera. Nyt Magaz. f. Naturv. bd. 39. Kristiania 1901.

„ Om Staphyl., Cassid. og Coccinell., Kg. n. Vid. Selsk. Skrifter. Trondhjem 1901.

„ Norske fund av Rhynchophora. Kristiania Vid. Selsk. Forh. 1903.

„ Mindre meddelelser vedr. Norges Coleopterfauna. Archiv f. Math. o. Nat. bd. 26. Kristiania 1904.

Thomson, C. G., Scandinaviens Coleoptera. Lund 1859—68.

„ Opuscula entomologica. Lund 1869—97.

Zetterstedt, J. W., Insecta Lapponica. Lipsiæ 1840.

Carabidæ.

(De med en asterisk * mærkede arter har tidligere ikke været publicerede fra Tromsø stift).

1. Carabus glabratus Payk.

Gjennem hele dalføret og i enkelte aar bemærket temmelig almindelig omkring Nordmo og Bjerkeng, forøvrigt iagttat paa næsten alle besøgte lokaliteter. Den er et utpræget skoginsekt, og er derfor hyppigst i de indre distrikter, men jeg har dog ogsaa fundet den hist og her i skjærgaarden. Utbredt over hele vor arktiske region.

Ved Tromsø forekommer endnu 4 store Carabider, som man skulde synes i Maalselven maatte finde endnu gunstigere livsbetingelser, nemlig *Cicindela campestris, Carab. catenulatus, C. violaceus* og *Cychrus rostratus,* men lovene for insekternes utbredelse følger ikke altid det sandsynlige. Efter mine hittil indhøstede erfaringer tror jeg, at *Cic. campestris* er utelukket fra Maalselven, et saa iøinefaldende dagelskende insekt skulde vel vanskelig i nær en menneskealder ha kunnet undgaa min opmærksomhet, de 3 andre er nordenfor polarkredsen hittil kun bemærket paa øerne og langs kystranden, og det er derfor ikke usandsynligt, at de kan forekomme nærmere ut mod sjøen, hvor vi hittil endnu ikke har samlet. Især antar jeg, at man temmelig sikkert her vil finde *Cychr. rostratus,* som er den oftest bemerkede, medens de to *Carabus*-arter hittil i Tromsø amt kun er iagttat etpar gange paa Fløifjeld ved Tromsø ovenfor skogbeltet.

2. Leistus ferrugineus L.

Synes at forekomme meget sjelden, idet jeg hittil kun har tat 2 eksplr., det ene ved Fagerli i slutningen av juli 1888, det andet blev sigtet under tørt løv ved Nordmo 9. juli 1902.

Fundet hist og her op til Hammerfest, men meget enkeltvis og hovedsagelig paa øerne og langs kysten.

3. L. rufescens F.

Synes at være almindeligere end foregaaende. Et enkelt individ tok jeg ved Elvevold i Kirkesdalen under en sten paa et skyggefuldt sted i skogen 12te juli 85, ved Nordmo blev en hel række paa 12 eksplr. sigtet i bakken nedenfor husene ved foten av bjerketrær i første halvdel av juli 1902; et enkelt stykke har jeg ogsaa tat i haven paa Frannes under gamle rhabarbrablade 11te august 1908.

Utenfor Maalselven er den kun fundet ved Bossekop i Alten av Staudinger og i Kaafjord av Münster i et enkelt individ paaa begge lokaliteter. Poppius noterer den fra et enkelt findested i russisk Lapland.

4. Nebria nivalis Payk.

Hittil kun tat paa »Bærhaugen« i Dividal, hvor min assistent 11te juli 95 fandt etpar stykker ved en bæk ovenfor skogbaandet. Den forekommer uten tvil paa de fleste af Maalselvens fjeld, men den er lokal og synes næsten utelukkende at holde sig ved bækkefarene noget tilfjelds. Ved Altevand samlede vi den i stort antal i juli 93 og 1900.

Utbredt over hele vor arktiske region men hittil kun observeret paa nogle faa lokaliteter.

5. N. gyllenhali Schønh.

I Maalselven almindelig som overalt i vor arktiske region. Rufino-varieteten *rufescens* Strøm (*arctica* Dej.) er al-

mindelig ovenfor skogbaandet, den gulbenede *v. balbii* Bon. synes derimot utelukkende at leve langs kystranden og paa øerne.

6. Pelophila borealis Payk.

Ikke sjelden ved elve og indsjøer, helst like ut i vandkanten. Jeg har noteret den fra Takvand, Bjerkeng, Grønlien, Nordmo og Moen. De 2 ved Nordmo fundne eksplr. sat under løs bark paa en older i mandshøide fra marken, en temmelig usædvanlig forekomst for en saa stor løpebille midt i den bedste sommertid, dog har jeg den ogsaa noteret fra Bjerkeng som tat paa *Salix*-rakler.

Utbredt over hele Tromsø stift, i størst antal har jeg samlet den ved Kolvik i Porsanger og i det indre av Sydvaranger.

7. Notiophilus aquaticus L.

En av vore almindeligste løpebiller, som ogsaa i Maalselven er bemerket overalt. Paa Svendborgtind ved Fjeldfrøskvand har jeg tat den i en høide av c. 800 m. o. h.

Jevnt utbredt over hele stiftet like til Sydvaranger, paa øerne som i de indre distrikter.

8. N. hypocrita Putz.

Sparsommere end foregaaende. Ved Bjerkeng sigtede jeg endel eksplr. i juli 88 ved kjosen bak husene og har ogsaa ved senere besøk fundet etpar individer, et enkelt stykke ved Fagerli 1 aug. 88, og 2 eksplr. tok jeg ved Nordmo i juli 1902.

Har samme utbredelse som *aquaticus,* men forekommer mere sparsomt.

9. N. biguttatus F.

Sjelden i distriktet. Jeg har tat et enkelt eksplr. ved Bjerkeng 8 juli 1900, et andet ved Fagerli 1 aug. 88, dertil er 2 individer sigtet ved Nordmo i begyndelsen av september 1907.

Har samme utbredelse som de foregaaende, men den synes at være almindeligere paa øerne og langs kysten end i de indre trakter.

10. Trachypachys zetterstedti Gyll.

Av denne store raritet hadde jeg tat et eksplr. 2 juli 85 ved bredden av det største kjern paa Brandmoen ved Bjerkeng, hvor det løp omkring i solskinnet sammen med *Bemb. 2-punctatum,* og dette individ var i mange aar det eneste fra Norge bekjendte eksplr., indtil jeg 21 mai 97 tok nok et ved Storjord i Saltdalen under et stort barkflak paa en furustubbe. Selvfølgelig har jeg ved alle senere leiligheter flittig søkt efter den omkring Bjerkeng, dog stadig uten resultat, men paa den sidste tur til Maalselven i første uke av juni 1907, hvor jeg hadde min erfarne ven og kollega bergmester Münster til ledsager, var lykken os endelig gunstig. Om formiddagen den 8de roede vi over til holmen utenfor Bjerkeng, hvor der staar en liten høisjaa, som nu var tom, og idet Münster rev løs en tør græstorv foran den aapne dør, fik han øie paa et blankt insekt, der sat paa den blottede dørstok, og grep det med lynets fart. Det var en *Trachypachys,* og i den løsrevne torv krøp et eksplr. no. 2, men trods den omhyggeligste undersøkelse baade utenfor og indenfor lykkedes det os ikke at finde flere, og der tør vel igjen gaa endel aar, før det næste eksplr. bringes for dagens lys. Vi har funderet meget paa, hvor dette insekt egentlig har sit tilhold, men de hittil høstede erfaringer gir ingen holdepunkter. At den ikke blot tilsynelatende men ogsaa i virkeligheten kun forefindes yderst spar-

somt, anser jeg for utvivlsomt, men det kan heller ikke slaa feil, at der maa gives nogen lokalitet, hvor man ved at søke paa det rette tidspunkt skulde kunne samle den i noget antal.

11. Blethisa multipunctata L.

Tilsyneladende meget sjelden, idet jeg kun har tat 2 stykker i en sump ved Grønlien omtrent midt i dalen 14 aug. 83.

Omkring Tromsø er den ganske almindelig, likesaa i de indre distrikter av Sydvaranger, forøvrigt kun bemærket i Saltdalen saavidt mig bekjendt.

12. Elaphrus lapponicus Gyll.

Det har endnu ikke lykkes mig i Maalselven at træffe de rigtige lokaliteter i den rette aarstid for dette vakre insekt, som er meget lokalt i sin forekomst, og hittil er kun 2 eksplr. paatruffet i distriktet, det ene under et træstykke ved bredden av Takvand 18 august 83, det andet paa Kalvhau ved en sneflek i juli 95.

Her og der bemerket paa ret faa lokaliteter i alle 3 amter. Omkring Tromsø kan den de fleste aar samles i stor mængde straks efter sneløsningen likesom den ogsaa i Sydvaranger er almindelig, men da den er et utpræget vaarinsekt, som efter Münsters erfaring klækkes sent om høsten, vil man bare kunne træffe den i antal i mai eller juni, alt efter aarets gunst, naar den kryper frem av sit vinterkvarter.

13. E. cupreus Duft.

Ved flere leiligheter observeret i antal, saaledes ved Moen, Grønlien og omkring Bjerkeng.

Almindelig utbredt over hele vor arktiske region, men overalt kun i lavlandet.

14. E. riparius L.

Likesaa almindelig som foregaaende. I størst mængde har jeg bemerket den ved Moen, likeledes i antal samlet omkring Bjerkeng samt ved Frihetsli i Dividal, ogsaa noteret fra Bugtesæter ved Takvand.

Likesaa utbredt som foregaaende, men endnu ikke bemerket nogetsteds i skjærgaarden, hvor begge de andre arter er fundet hist og her. De pleier ikke at forekomme sammen, idet *riparius* mest træffes paa sandige og helst litt slamblandede elvebredder, *lapponicus* paa brun og grøn mose langs smaa bækkefar, mens *cupreus* dels holder til i riktig vaat græsmyr dels ytterst ute i kanten ved stillestaaende vand, men alle 3 gjør jo av og til utflugter fra sine sedvanlige tilholdssteder.

15. Lorocera pilicornis F.

Ikke sjelden paa fugtig bund, dog er den aldrig bemerket i større antal. Noteret fra Bjerkeng, Nordmo og Moen.

Jevnt utbredt over hele territoriet fra Sydherø til den russiske grænse.

16. Clivina fossor L.

Lokal og ikke almindelig. Jeg har tat den ved Moen og Fagerli, begge steder paa elvebredden, desuten i enkelt eksplr. ved Bjerkeng og Nordgaard ved bredden av Tamokelven.

Utbredt over hele stiftet, og ofte bemerket i større kolonier, mest paa sandede elvebredder.

17. Dyschirius æneus Dej.

Et enkelt individ har jeg tat ved Moen paa elvebredden sammen med *globosus*, og den findes vistnok langs hele elve-

draget, hvis omgivelser kun ved Moen er blit omhyggeligere avsøkt.

Bemerket hist og her til Sydvaranger baade i indlandet og ved sjøen, i Karasjok samlet i svær mængde av Münster i juli 1907 efter en pludselig stigning av elven.

18. D. globosus Hbst.

I samlingen staar kun et enkelt stykke tat ved Moen 27 mai 96, men det beror vistnok nærmest paa rent tilfældige omstændigheter, at denne over hele territoriet utbredte og mangesteds meget almindelige art ikke oftere er blit bemerket i Maalselven.

19. Miscodera arctica Payk.

Høist paafaldende maa det synes, at jeg endnu ikke har kunnet notere denne art fra selve Maalselvens dalføre, men den forekommer selvfølgelig ogsaa her, og da nærmest i den montane region, eftersom jeg har fundet et eksplr. ved Altevand i en høide av c. 650 m.

Bemerket paa talrige lokaliteter fra Saltdalen til Sydvaranger, oftest ganske enkeltvis, men i Søndre Honningsvaag paa Magerøen fandt vi den ganske talrig i juli 1907.

20. Asaphidion pallipes Duft.

Ved Moen forekommer den temmelig sparsomt sammen med *Bemb. lapponicum* og er ikke bemerket alle aar. Jeg har noteret den 3 og 9 juli 83, 27 mai 96, 10 juni 97 og 18 juni 1904, et enkelt stykke har jeg tat ved den øvre ende av Fjeldfrøskvand 20 juli 88, desuten et ved Nordmo 17 juli 1902 og et ved Framnes 6 aug. 1908.

Utenfor Maalselven er den mig bekjendt kun observeret i Saltdalen, hvor den i mai 97 var meget talrig i planteskolen

ved Storjord, samt i Karasjok og Sydvaranger. Poppius nævner den kun fra en enkelt lokalitet i Enare.

21. Bembidion velox L.

Ved Fjeldfrøskvandets nordlige bred tok jeg den i stort antal 20 juli 88 paa den fine sand litt ovenfor vandkanten, men senere har jeg ikke besøkt denne lokalitet, og andetsteds har jeg forgjæves søkt den.

Forøvrigt er den kun iagttat i Saltdalen, ved Hammerfest samt i Karasjok og Sydvaranger.

22. B. lapponicum Thoms.

Allerede paa min første tur til Maalselven i 77 fandt jeg den i stor mængde 10 juli ved Moen, og senere har jeg flere gange samlet den her, saaledes 3 og 9 juli 83, 4 juli 88, 27 mai 96, 9 og 21 juni 97, da den forekom i store masser, og sidste gang 18 juni 1904, ved andre besøk har findestedet staaet under vand og saaledes været utilgjængeligt. Foruten ved Moen har jeg ogsaa fundet den ved Fagerli 31 juli 88 og ved bredden av det større kjern paa Brandmoen ved Bjerkeng samt likeledes ute ved elven i begyndelsen av juli samme aar.

Dette høiarktiske insekt er forøvrigt kun bemerket i Saltdalen, ved Lakselv i Porsanger og i Karasjok. Av Poppius anføres den som tat i et enkelt individ ved Nuortjok i russisk Lapland.

23. B. bipunctatum L.

Denne art er almindelig utbredt over hele det arktiske Norge, og er ogsaa i Maalselven hyppig og bemerket paa omtrent alle besøkte lokaliteter paa sandige elve- og indsjøbredder.

24. B. fellmanni Mannh.

Ikke sjelden. Jeg har tat den ved Moen, Fagerli, Nordmo, Bjerkeng, Frihetsli, paa Kalvhau (7de juli 85) samt ved Svendborg og Takvand, oftest kun ganske enkeltvis. Av *v. ponojense* Sahlbg. har jeg fundet et enkelt individ ved Bakkehaug 14de juli 83 ved bredden av storelven.

Som foregaaende utbredt over hele Tromsø stift, dog endnu ikke bemerket i skjærgaarden.

25. B. virens Gyll.

Meget lokal. Ved Takvand har jeg fundet et enkelt eksplr. 8de august 83 og sammesteds 2 stykker i aug. 91, ved bredden av Rostavand ret nedenfor Kongsli forekommer den derimot i stort antal under stene ved utløpet av en liten bæk, og jeg tok den her baade 25de juli 1902 og 31te juli 1904.

Hist og her fra Hatfjelddalen til Sydvaranger, hovedsagelig ved indsjøer og større vasdrag.

26. B. hasti Sahlbg.

Hittil kun bemerket som en sjeldenhet. Jeg har tat et enkelt eksplr. ved Moen 3die juli 83 samt 2 ved Fjeldfrøskvandets nordlige bred 20de juli 88. Ved Altevand fandt jeg i 1900 7 stykker sammen med *Nebria nivalis* øverst i skogbeltet, som her ligger c. 650 m. o. h.

Utbredt i de to nordlige amter, og i Østfinmarken temmelig almindelig. Fra Nordlands amt foreligger endnu ingen sikre observationer, idet avdøde skoginspektør Hagemann vistnok har angit den at være »almindelig« i Saltdalen, mens hverken Sahlberg eller jeg har bemerket den der, hvorfor Hagemann muligens har forvekslet den med *prasinum*, som jeg tok i stort antal ved Storjord i juli 99. At *hasti* forekommer paa fjeldene i Nordlands amt, kan der dog ikke være nogen tvil om.

27. **B. prasinum** Duft.

Hittil kun bemerket meget sparsomt. Ved Bjerkeng har jeg fundet 2 individer i begyndelsen av juli 86 og 88, saavidt mindes ved bredden av hovedelven, et tredie eksplr. ved Nordgaard 8de juli 85.

Observeret paa nogle faa lokaliteter langs de store vasdrag fra Hatfjelddalen til Sydvaranger, hovedsagelig i indlandsdistrikterne.

*28. **B. siebkei** Münster in lit.

Denne endnu ubeskrevne art fandt jeg allerede ved mit første besøk i Maalselven i stor mængde ved Moen paa elvebredden sammen med *lapponicum,* og senere har jeg samlet den her i antal, saa ofte stedet har været tilgjængeligt; i juni 1907 søkte vi den dog forgjæves, da veiret var meget raat, og litt for tidligt var det vel ogsaa. Den følger vistnok hele vasdraget, da jeg har fundet den ogsaa ved Nordmo og Sletten i Dividal.

Langs de store vasdrag utbredt over hele Tromsø stift, men den synes at være lokal, og er utenfor Maalselven hittil kun bemerket i Saltdalen, Alten, Porsanger og Karasjok.

I mange aar har jeg været i uvishet om, hvordan denne *Bembidion* egentlig skulde benævnes, og forsendt den til byttevenner snart som *distinguendum* Duv., snart som *saxatile var.,* men i den senere tid er Münster, som ogsaa har tat den i Vaage i Gudbrandsdalen, kommet til overbevisning om, at det er en god arktisk-alpin art, som utmerker sig ved elytrernes eiendommelige mikroskopiske skulptur, og den vil senere bli beskrevet under det her anførte »nomen in literis«.

29. **B. rupestre** L.

Utbredt og almindelig; noteret fra Moen, Grønlien, Nordmo, Nergaard, Bjerkeng og Svendborg og oftere fundet i stør-

re antal. Den er ikke bundet til elvesanden slik som *siebkei* og *saxatile,* men findes ofte krypende mellem tuerne paa magre enge, hvor vaarvandet nylig er fordampet.

Utbredt over hele stiftet, i Finmarken dog hittil kun bemerket paa faa lokaliteter.

30. B. saxatile Gyll.

Der hengik 25 aar, før det lykkedes mig at paavise denne art inden Maalselvens distrikt, men nu har jeg da endelig opdaget en lokalitet, hvor den rimeligvis alle aar kan samles i ønskeligt antal. Paa samme sted ved bredden av Rostavandet, som ovenfor er nævnt under *virens,* fandt jeg ogsaa *saxatile* i stort antal juli 1902, og jeg bemerkede den her ogsaa i 1904, rimelig findes den overalt rundt det store vand paa passende bund. Sit navn bærer den med rette, da den ikke som mange andre Bembidier holder sig paa den fine sand, men efter min erfaring kun paa dygtig stenet grund, baade ved indsjøer og store vasdrag i indlandet og ved havstranden.

Meget lokal men bemerket hist og her i alle tre amter fra Røsvand til Tanadalen, hvor Poppius angir at ha samlet den, likesom han ogsaa anfører *saxatile* fra Kolahalvøen.

*31. B. sahlbergi Zett. (Dej.)

Meget sjelden, kun av Lysholm tat i et enkelt eksplr omkring Framnes i Øverbygden sommeren 1903.

I den nye utgave av Reitters generalkatalog av 1906 er *sahlbergi* opført som synonym under *grapei,* ikke engang som varietet, men Münster fastholder den opfatning, at her foreligger 2 distinkte species. Ny for Norges fauna.

32. B. schüppeli Dej.

Utbredt langs hovedelven og oftere samlet i større antal, helst hvor bunden er litt slamblandet; noteret fra Moen, Fagerli, Bakkehaug og Bjerkeng.

Bemerket hist og her fra Søndre Helgeland (Dønna) til Kaafjord i Alten. Utenfor Maalselven, hvor den har hat let for at utbrede sig langs den brede rolige elv, er den hos os hittil kun iagttat ved havstranden og maa saaledes regnes til de utpræget maritime arter, mens Poppius dog anfører den fra flere lokaliteter i Enare Lapmark.

33. Trechus rubens F.

Meget sjelden; jeg har kun fundet et enkelt individ ved Bjerkeng 5te august 83.

Overalt sjelden og kun iagttat meget enkeltvis paa nogle faa lokaliteter op til Tromsø, den optræder i det nordlige Norge nærmest som en kystform. Poppius nævner den kun fra en enkelt lokalitet i russisk Lapland.

34. Patrobus septentrionis Dej.

Et almindeligt arktisk insekt, som ogsaa i Maalselven forekommer overalt, baade i dalbunden og tilfjelds, ovenfor skogbeltet oftest i *rufino*-formen *rubripennis* Thoms.

35. P. assimilis Chaud.
(P. clavipes Thoms.)

Endnu talrigere end foregaaende og utbredt baade høit og lavt over hele vor arktiske region.

36. Harpalus luteicornis Duft.

Meget sjelden. Jeg har tat den ved Nordmo 10de juli 1902, Fagerli 1ste aug. 88, Bjerkeng i 93 og Øvergaard 16de aug. 83, paa hver lokalitet kun et enkelt individ.

Ganske jevnt utbredt i de 2 sydlige amter; nordligst har jeg iagttat den paa Skjærvø, hvor den syntes at være temmelig hyppig.

37. Bradycellus collaris Payk.

Jeg har kun tat et eneste individ ved Svendborg i juli 85.

Har omtrent samme utbredelse som foregaaende og er nordligst bemerket i Kaafjord i Alten av Münster; de fleste lokaliteter ligger i skjærgaarden og langs kystranden.

38. Trichocellus cognatus Gyll.

Utbredt og ikke sjelden; noteret fra Maalsnes, Moen og Bjerkeng, paa sidstnævnte lokalitet samlet oftere.

Utbredt over hele vor arktiske region til Sydvaranger og likesaa almindelig paa øerne som i indlandet.

39. Tr. placidus Gyll.

Sjeldnere end foregaaende. Jeg har ikke noget eksplr. fra Maalselven, men finder den noteret fra Maalsnes. Lysholm opfører den som »fundet hist og her men ikke almindelig«.

Har en mere sydlig utbredelse og er nordenfor Salten hovedsagelig bemerket langs kysten, nordligst er den fundet paa Nordfuglø (70° 14'). Poppius opfører den fra russisk Lapland efter angivelse av Sahlberg, nogen nøiere lokalitet nævnes ikke.

40. Amara lunicollis Schiødte.

Paafaldende nok har det hittil ikke lykkedes mig at finde denne art i Maalselven, men Lysholm opfører den som »ikke sjelden« omkring Frømnes, og paa vor fælles tur i juni 1907 tok Münster et eksplr. krypende i kjøreveien mellem Bakkehaug og Nordmo.

Hører til de sjeldnere former, men er iagttat paa mange lokaliteter op til Øksfjord i Vestfinmarken.

41. A. familiaris Duft.

Et enkelt individ fandt jeg krypende i veien ved Nymo 17de juli 77, men uagtet jeg nu i en aarrække har samlet omkring Nordmo, som kun ligger etpar kilometer fra findestedet, er det blit med dette ene eksemplar.

En boreal form, som meget sparsomt er observeret hist og her fra Vefsen og op til Finsnes. Poppius angir den fra en enkelt lokalitet i russisk Lapland.

42. A. interstitialis Dej.

Jeg har oftere samlet den i antal især om vaaren, mest ved Nordmo og omkring Bjerkeng, men den er ikke like almindelig i alle aar; nyklækkede individer har jeg seet i august. Den forekommer her næsten utelukkende i den messingfarvede form, kun et eneste melanotisk eksplr. fandt jeg i 97; den pragtfulde smaragdgrønne varietet er hittil kun tat i Sydvaranger.

Almindelig utbredt over hele det nordlige Norge, i Østfinmarken er den dog hittil, mig bekjendt, kun iagttat i Sydvaranger.

43. A. quenseli Schoenh.

Er hittil kun fundet temmelig sparsomt i Maalselven, noteret fra Bakkehaug, Nordmo, Bjerkeng og Svendborg.

Et karakteristisk arktisk insekt, som forekommer almindelig næsten overalt og er iagttat paa talrige lokaliteter like til Sydvaranger, paa øerne saavelsom i indlandet, helst paa sandbund.

44. A. prætermissa Sahlbg.

Sjelden. Jeg har tat nogle stykker paa Akselfjeld ved Svendborg ovenfor skogbeltet 28de juli 85, men paafaldende nok ikke seet den andetsteds.

Iagttat paa ikke faa punkter fra Vefsen til Honningsvaag paa Magerøen; meget utbredt paa øerne, likesom de fleste noterede findesteder ligger i kystranden.

45. A. brunnea Gyll.

Ikke almindelig. Jeg har fundet endel eksplr. ved Bjerkeng i juli 88 og sammesteds etpar stykker i juni 97, ved Nordmo i 1902 samt ved Moen i juni 1904. Den findes mest under gammelt løv ved foten av trær, ofte i smaa selskaper.

Utbredt og temmelig almindelig i hele vor arktiske region, i skjærgaarden er den dog hittil kun bemerket paa etpar lokaliteter i Vesteraalen.

46. A. apricaria Payk.

Temmelig almindelig, helst paa dyrket mark, noteret fra Fagerli, Bakkehaug, Nordmo, Norgaard, Bjerkeng og Sverresvold.

Utbredt over hele stiftet, ogsaa bemerket paa mange av øerne.

47. A. torrida Illig.

Denne arktiske karakterform er utbredt og almindelig i Maalselven som overalt ellers i det nordlige Norge.

48. A. alpina F.

Vistnok overalt paa fjeldene ovenfor skogbeltet, men jeg har hittil kun hat anledning til at samle den paa Akselfjeld og Svendborgtind ved Svendborg i 85 samt paa Kalvhau ved Bjerkeng.

Endnu paa Tromsø høide holder den sig tilfjelds, er saaledes paa Fløifjeld ikke bemerket lavere end ca. 400 m. o. h.,

i Finmarken gaar den derimot helt ned i lavlandet. Lokal men utbredt over hele territoriet.

49. Pterostichus oblongopunctatus F.

Under løs bark og mose ved foten av løvtrær, i Maalselven hittil kun bemerket ganske sparsomt. I samlingen har vi kun 7 eksplr. tat ved Bjerkeng i aarene 83, 88 og 97 samt 2 fra Nordmo samlet i juli 1902 og juni 1907. To av de ved Bjerkeng i 97 fundne eksplr. utmerker sig ved en vakker blaasort farve.

Utbredt i skogtrakter i de to sydlige amter, nordligst observeret ved Tromsø; den maa vel nærmest regnes til de boreale former.

50. Pt. adstrictus Esch.

(Pt. vitreus Dej.)

Almindelig under stene, især om vaaren, og helst paa dyrket mark. Noteret fra Maalsnes, Moen, Bakkehaug, Nordmo, Nergaard, Bjerkeng, Divimo og Svendborg, saaledes fra omtrent alle besøkte lokaliteter.

Utbredt over hele stiftet fra Hatfjelddalen like til Sydvaranger, i størst antal har jeg sam'et den ved Bodø og i Saltdalen. Et utpræget arktisk insekt.

51. Pt. strenuus Panz.

Noget eksplr. fra Maalselven besidder vi ikke i samlingen, men jeg finder den opført paa min navneliste som fundet ved Maalsnes uten nærmere angivelse, og rimeligvis har jeg ved den for nogle aar siden paabegyndte revision og omordning av vor arktiske Coleoptersamling stødt paa et ældre eksplr., som er blit kasseret. Forekomsten er rimelig nok, da

jeg har tat den ved Mestervik paa den østre side av Malangenfjord.

Utbredt langs kysten i de to sydlige amter, Maalsnes er hittil det nordligste findested. Poppius anfører den fra en enkelt lokalitet i russisk Lapland.

52. Pt. diligens Strm.

Paafaldende sjelden i Maalselven, idet jeg kun har fundet et eneste individ ved Nordmo 10de juli 1902.

Almindelig utbredt over hele den arktiske region til Sydvaranger; de allerfleste noterede lokaliteter ligger langs kysten og paa øerne.

53. Calathus melanocephalus L.

Dette er vistnok den almindeligste løpebille i vor arktiske region, og den forekommer ogsaa overalt i Maalselven, men specielle lokaliteter er kun leilighetsvis blit noteret.

Meget almindelig over hele stiftet saavel i indlandet som paa de ytterste øer.

54. C. micropterus Duft.

Under løv og mose ved foten av løvtrær ikke sjelden, noteret fra Moen, Fagerli, Nordmo, Bjerkeng og Øvergaard.

Utbredt i skogtrakter over hele stiftet, ogsaa bemerket paa etpar lokaliteter i Lofoten og Vesteraalen.

55. Agonum fuliginosum Panz.

Ikke sjelden ved elvebredder og ellers paa fugtige steder under stene, gammelt løv og vaat mose; noteret fra Moen, Grønlien, Nordmo og Bjerkeng, i alle maaneder fra juni til september.

Utbredt over hele omraadet fra Søndre Helgeland til den russiske grænse. I min »Oversigt« staar *A. gracile* Strm. opført som fundet ved Grønlien, men denne opgave hitrører fra feilagtig bestemmelse; *gracile* er en boreal art, som hittil kun er tat av Münster ved Rognan i Salten i juni 1909, og av mig selv paa Tromsøen, hvor den i enkelte aar er ganske talrig.

56. Cymindis vapariorum L.

Synes at være yderlig sjelden, idet jeg kun har fundet 4 individer paa Svendborgtind og Akselfjeld ovenfor skogbaandet 24de og 28de juli 85.

Meget lokal og sparsom, men iagttat paa spredte lokaliteter fra Vefsen til Sydvaranger.

Haliplidæ.

1. Haliplus lapponum Thoms.

Forekommer i stort antal i Fjeldfrøskelven ved Bjerkeng, hvor man sikrest finder den ved at hale op av elven gamle bjerkegrene, som endnu har barken paa, under hvilken den synes at tilbringe sin meste tid, mere sparsomt holder den til under smaasten ved bredderne. Enkelte eksplr. har jeg fundet i lortdammen under Brandmoen, som ved flom staar i forbindelse med elven. Jeg har samlet den fra første uke i juni til ut i september, men talrigst synes den at være tilstede om høsten.

Lokal men utbredt over hele Tromsø stift. Om berettigelsen av *lapponum* som egen art skal jeg ikke her nærmere utbrede mig, men kollega Münster anser den nærmest kun for en litet avvikende form av den meget variable *fulvus* F., fra hvilken den ikke lar sig skille ved sikre karaktermerker.

2. H. schneideri Münster in lit.

Sammen med foregaaende og næsten like saa talrig forekommer en form, som utmerker sig ved de meget sterkt utviklede intermediære punktrækker paa vingedækkerne. Jeg har i mange aar forsendt den som egen art under det av Münster foreslaaede navn, men det er ikke frit for, at der iblandt ogsaa findes overgangsformer, og det er derfor sandsynligt, at den allikevel kun er en utviklingsform av *lapponum-fulvus*. Da den imidlertid i den nyeste utgave av Reitters generalkatalog paraderer som *schneideri*, vil jeg indtil videre la den staa paa egne ben og avvente Münsters endelige dom, naar han forhaabentlig snart leverer beskrivelser av endel for videnskapen nye arter, som hittil kun har baaret nomina in literis.

Dytiscidæ.

1. Hygrotus 5-lineatus Zett.

Forekommer ikke sjelden mellem *Sphagnum* i det mindste av de to kjern paa Brandmoen ved Bjerkeng. I samlingen staar eksplr. samlet der i juli 95, 12te juni 97 og juli 1900, men jeg har ogsaa tat den der i tidligere aar; i de seneste aar har jeg søkt den uten resultat, og lokaliteten er muligens ødelagt ved sænkning av kjernet.

Hittil kjender jeg kun denne ene lokalitet i det nordlige Norge. Ifølge Poppius meget utbredt i Enare Lapmark og paa Kolahalvøen.

2. Hydroporus griseostriatus De Geer.

Samlet i nogle eksplr. ved Bjerkeng 12te juni 97 samt paa Kalvhau den 18de samme maaned, et enkelt stykke tok jeg ogsaa i gjeddekjernet ved Nordmo i begyndelsen av september 1907, Bergskletten i Bardo juli 93 ovenfor skogbaandet.

Utbredt over hele stiftet saavel paa øerne som fastlandet, i de sydligere distrikter hovedsagelig noget tilfjelds.

3. H. alpinus Payk.

Sjelden. Fundet i enkelte eksplr. ved Bjerkeng, saavel i Fjeldfrøskelven som i Storelven, jeg har ogsaa klækket den av pupper fundet under stene i et tørt bækkeleie ved Takvand.

Hittil kun litet observeret, idet den utenfor Maalselven kun er tat i Finmarken, hvor den er meget utbredt og almindelig i de større vasdrag.

4. H. sanmarki C. R. Sahlbg.

Likeledes sjelden. Jeg har samlet 3 stykker i Fjeldfrøskelven i baatstøen ved Bjerkeng 12te juni 97, og 2 eksplr. tok Münster i Storelven 7de juni 1907.

I Nordlands amt kun samlet paa Melbo i Hadsel og forøvrigt kun kjendt fra nogle faa lokaliteter i de øvrige amter, navnlig i Østfinmarken.

5. H. dorsalis F. v. figuratus Gyll.

De 3 første eksplr. av denne vakre *Hydroporus* tok jeg ved Bjerkeng i august 1883, de 2 i Fjeldfrøskelven, det 3die under et træstykke i en uttørret dam, men først i juli 95 opdagede jeg det egentlige tilholdssted, som er den ovenfor nævnte rikholdige lortdam under Brandmoen, hvor den vistnok de fleste aar om vaaren og sommeren vil kunne samles i rikeligt antal. Her fandt jeg den likeledes i mængde i juli 1900 og 1902, og paa vor sidste tur i første uke av juni 1907 kunde ogsaa min kollega bergmesteren for første gang i sin lange samletid faa se dyret i sit element og forsyne sig ad libitum.

Utenfor Maalselven er denne form merkelig nok ikke bemerket nogetsteds i vor arktiske region, og hovedformen er ellers kun tat ved Kristiania av Siebke. I Finland har hovedformen ifølge Sahlberg en stor utbredelse like til Lapland, medens *v. figuratus* ogsaa der er indskrænket til de arktiske trakter, i Sverige forekommer hovedformen if. Grill »fra Skaane til Lapland«, varieteten kun i Lapland. Poppius opfører *v. figuratus* fra 2 lokaliteter i Enare.

6. H. lapponum Gyll.

Ikke sjelden omkring Bjerkeng, hvor den er tat baade i Fjeldfrøskelven og navnlig i dammen under Brandmoen, i stor mængde har jeg ogsaa samlet den i smaa *Sphagnum*-damme paa Kalvhau.

Utbredt over hele stiftet, i Østfinmarken almindelig næsten overalt.

7. H. arcticus Thoms.

(? H. fennicus Seidl.).

Sjelden. Jeg har i de tidligere samleaar fundet nogle faa stykker ved Bjerkeng og Øvergaard, senere har jeg ikke stødt paa den. I motsætning til *lapponum,* som er talrigst om vaaren og sommeren, vil man i almindelighet ikke træffe *arcticus* før ut i juli, paa hvilken tid jeg ved flere anledninger har fundet næsten lutter nyklækkede og endnu bløte individer.

Utbredt men lokal. Endnu ikke observeret i Nordlands amt, i Tromsø amt har jeg tat den i enkelte eksplr. paa 3 spredte lokaliteter, i Finmarken kjender jeg den kun fra Sydvaranger, hvor den i 1901 var meget talrig saavel i Neiden som ved Kirkenes i grøfter og græssumper.

De omkring Tromsø tagne eksplr. har jeg tidligere bestemt som *fennicus* Seidl., men jeg maa nu tilstaa, at det ikke

vil lykkes mig at holde disse to arter ut fra hinanden. Münster er kommet til det samme resultat, og indtil videre opfører vi derfor alle eksplr. fra det arktiske Norge som *arcticus* Ths.

8. H. erythrocephalus L.

Meget talrig i dammen under Brandmoen ved Bjerkeng, hvor man neppe noget aar vil søke den forgjæves. Hunformen *v. deplanatus* Gyll. er fundet enkeltvis.

Iagttat paa nogle faa spredte lokaliteter fra Sydherø til Jakobselv i Sydvaranger.

9. H. rufifrons Duft.

Münster sigtede etpar eksplr. av den vaate bundmose i en uttørret kjos ved Moen i september 1904.

Hittil kun samlet i Tanadalen av J. Sahlberg ifølge Poppius, som ogsaa noterer den fra flere punkter i russisk og finsk Lapland.

10. H. palustris L.

Almindelig; noteret fra Bjerkeng, Øvergaard og Grønlien.

Utbredt over hele territoriet, paa øerne saavel som paa fastlandet.

11. H. striola Gyll.
(H. vittula Er.).

I 1882—83 tok jeg nogle faa eksplr. i det mindre kjern inde paa Brandmoen ved Bjerkeng, men dens egentlige tilholdssted er den berømte lortdam, hvor den de fleste aar kan samles i ubegrænset antal. Et par individer har jeg ogsaa fundet i en *Sphagnum*-dam paa Kalvhau 16de juli 95.

Meget lokal men utbredt over hele stiftet fra Sydherø til Sydvaranger. En utpræget nordlig form.

Jeg har tidligere været meget bryd med at faa den rette benævnelse paa denne art, som snart er blit mig bestemt som *vittula* Er. og snart som *striola* Gyll., men til min store tilfredshet er begge i den nye generalkatalog slaaet sammen til én art og kaldt *striola*; Poppius opfører dem dog fremdeles som skilte arter. Den har ofte været betragtet som en form av *palustris*, men den er efter min mening en meget distinkt art, og jeg har intetsteds fundet begge arter levende sammen, om jeg mindes ret.

12. H. tristis Payk.

Av Münster tat i et enkelt individ i en mosefyldt vaarvandspyt paa Brandmoen 7de juni 1907.

Hittil kun observeret paa 3 punkter i skjærgaarden, nemlig ved Svolvær, hvor jeg tok den i betydeligt antal juli 97, Melbo i Hadsel almindelig i juli 1909 (C. Dons) samt ved Hammerfest, hvor den ogsaa blev samlet i antal av Schøyen i juli 78. Den synes saaledes her nord at være en utpræget kystform, og forekomsten ved Bjerkeng 60 kilometer fra havet var derfor noget paafaldende, men Poppius opfører den forøvrigt fra en hel del lokaliteter i Enare og paa Kolahalvøen.

13. H. umbrosus Gyll.

Likeledes lokal, idet jeg kun har tat den i forskjellige mudrede smaadamme omkring Bjerkeng, især i den ved Brandmoen beliggende, i samlingen staar ogsaa et eksplr. fundet paa Kalvhau i juli 95.

Utenfor Maalselven kun kjendt fra Porsanger og Sydvaranger; fra nabolandene i nordøst opregner Poppius en mængde findesteder,

14. H. melanocephalus Gyll.

Almindelig, dog kun noteret fra Bjerkeng og Takvand, desuten tat paa toppen av Kalvhau.

En av slægtens almindeligste arter og utbredt over hele vor arktiske region, ogsaa bemerket almindelig paa øerne.

15. H. tataricus Lee.

Omkring Bjerkeng likesaa talrig som foregaaende, men vi besidder av rent tilfældige grunde ikke eksplr. fra andre lokaliteter i Maalselven, hvor den vistnok ikke fattes nogetsteds.

Har samme utbredelse som *melanocephalus* med hvem den deler opholdssted og synes næsten overalt at optræde likesaa talrig; begge er arktiske karakterformer.

16. H. obscurus Strm.

Tilsyneladende meget lokal, idet jeg kun har fundet den mellem *Sphagnum* i det mindre kjern paa Brandmoen ved Bjerkeng. Den forekom her i betydeligt antal 5te juli 83, senere har jeg kun seet den her en enkelt gang, nemlig 4de juli 95.

Iagttat hist og her fra Sydherø til Sydvaranger, men de noterede lokaliteter er endnu forholdsvis faa, Poppius noterer den derimot fra en mængde findesteder.

*17. H. pectoralis J. Sahlbg.

I tidligere aar tat i 2 eksplr. ved Bjerkeng (12te juli 95) og i et enkelt stykke paa toppen av Kalvhau (16de juli 95), i større antal fandt vi den derimot i smaa vandhuller med mosebund paa Brandmomyren 5te juni 1907.

Denne rent arktiske art er ellers kun observeret i Porsanger og Sydvaranger, men den hører ogsaa her til de noget sjeldnere former,

Poppius noterer den fra flere punkter indenfor granregionen i den sydlige del av Kola-halvøen, men kun fra en enkelt lokalitet i Enare.

*18. H. brevis F. Sahlbg.

Denne den mindste av vore arktiske *Hydroporus*-arter har like til det sidste formaaet at unddra sig vor opmerksomhet, baade paa grund av sit eiendommelige skjulte levesæt, og fordi den vistnok er meget lokal. Den synes nemlig at holde til i bundmosen i smaa vaarvandsdammer, og naar vandet ut over sommeren og høsten tørker op, samler den sig med andet kryp, f. eks. *Helophorus*-arter og smaa Staphylinider under den fugtige mose, men pleier da ogsaa at være tilstede i hele kolonier. Netop under saadanne forhold fandt min erfarne kollega en hel del eksplr. i en grop paa en slaattemark nedenfor husene paa Nordmo i midten av september 1904, men da jeg i 1907 i begyndelsen av samme maaned saa efter den paa samme sted, var alle fordypninger vandfyldte efter et svært regn, og nogen *brevis* fik jeg ikke dengang, heller ikke i aug. 1908, da gropen vistnok var tør, men den indeholdt alt andet end det søkte objekt. Av Lysholm var den forøvrigt tat i etpar eksplr. ved Framnes allerede i 1903.

Likeledes en utpræget arktisk art, som først blev fundet i Tanadalen av J. Sahlberg i juni 94, medens Münster i 1904 samlede den paa mange lokaliteter i Sydvaranger; hverken Lysholm eller jeg kunde i 1901 paa vor reise til de samme trakter opdrive et eneste individ, fordi vi ikke forstod at søke den ret! Paa Kolahalvøen kun langs sydranden, i Enare paa 2 lokaliteter (Poppius).

19. H. melanarius Strm.

Av Lysholm samlet i etpar eksplr. omkring Framnes i sommeren 1903, medens jeg selv kun har tat 2 stykker ved

Nordmo 21de august 1908 i bundmosen i den under *brevis* nævnte grop.

Iagttat paa spredte lokaliteter fra Sydherø til Sydvaranger, men den er ikke almindelig; i størst antal har jeg samlet den paa Tromsøen om vaaren i grøfter og myrhuller. Poppius opfører den som almindelig i finsk og russisk Lapland.

20. Agabus guttatus Payk.

Forekommer vistnok overalt, men da jeg har forsømt specielt at søke efter den, — den holder næsten utelukkende til i rindende vand — er den hittil kun noteret fra Bjerkeng og Takvand.

Utbredt over hele Tromsø stift, fra Dønna til Sydvaranger.

21. A. solieri Aub.

Hittil kun samlet paa toppen av Kalvhau i juli 95, nede i flatbygden har jeg endnu ikke seet den. I 93 fandt jeg den almindelig paa fjeldene i Bardo; tildels i *rufino*-formen.

Iagttat over hele territoriet, ogsaa paa øerne; iær talrig i klare fjeldvand, men den holder ogsaa til i gjørmete myrhuller.

22. A. erichsoni Germ.

(A. nigroæneus Er.).

Synes at være meget sjelden, idet jeg kun besidder et enkelt stykke, samlet ved Grønlien i august 83, som viser de for *erichsoni* angivne kjendemerker paa hannens baktarser, mens alle de andre individer, som jeg hittil har anseet for denne art, er utvivlsomme *subtilis*. Münster anser det overhovedet for tvivlsomt, om de lar sig opretholde som skilte species, og hertil vil jeg gi ham min fulde tilslutning, saameget

mere som det synes mig umuligt at finde noget skillemerke mellem hunnerne. Ved Grønlien tok jeg ved samme leilighet ogsaa en ♀, og denne faar da placeres hos sin make som *erichsoni*.

Utenfor Maalselven kjender jeg ingen anden forekomst i Tromsø stift.

23. A. subtilis Er.

Fra dammen under Brandmoen ved Bjerkeng har jeg bragt sammen en større række eksplr., de fleste samlet i juli 1900 og juni 1907, enkeltvis er den ogsaa tat i vaarvandspytter paa jorderne.

Fundet etpar gange i Saltdalen, ved Tromsø samt i Østfinmarken paa ret mange lokaliteter til Sydvaranger. Da Poppius ikke optar *subtilis* men derimot angir *erichsoni* fra talrige findesteder, tør jeg vel gaa ut fra, at ialfald endel av disse opgaver maa henføres til *subtilis*, og navnlig da de fra grænsedistrikterne anførte, hvor vi paa norsk side alene har seet sidstnævnte art.

24. A. confinis Gyll.

Hittil kun bemerket ved Bjerkeng, hvor den jevnlig er at finde i lortdammen under Brandmoen, ogsaa tat i grøfter og vaarvandspytter paa jorderne, men den optrær saa sparsomt, at jeg i alle disse aar ikke har kunnet opdrive mere end en snes individer.

Observeret paa spredte lokaliteter fra Saltdalen til Sydvaranger, men er som oftest kun samlet ganske enkeltvis.

25. A. congener Payk.

Dette høist variable insekt frembyr et interessant eksempel paa en art, som er ifærd med at spalte sig i flere, og i

dette tilfælde er differentieringen saa vidt fremskreden, at jeg længe har været i tvivl, om de ikke rettest burde behandles som 3 særskilte species. De talrige overgangsformer, som ialfald jeg mener at ha fundet, har dog efterhaanden gjort spørsmaalet saa tvilsomt og indviklet, at jeg med generalkatalogen finder det for øieblikket bekvemmest at opføre dem som 3 racer, og desuten er jeg desværre ikke istand til at foreta en detaljeret mikroskopisk undersøkelse, som muligens kunde ha klaret op i vanskeligheterne.

a. Forma congener Payk.

Til *congener* henfører jeg de kortere og bredere individer, som findes ganske almindeligt omkring Bjerkeng, fornemmelig i dammen under Brandmoen, men rent typiske *congener* er vel neppe hverken disse eller andre arktiske eksplr., som jeg har baade fra Sydherø, Tromsø omegn og Sydvaranger.

b. Forma thomsoni J. Sahlbg.

Hit fører jeg den større og slankere form, som i Tromsø amt hovedsagelig er alpin (uhyre talrig paa Fløifjeldet ved Tromsø), og som jeg har samlet i stort antal paa Kalvhau og Langfjeldet ved Takvand, paa sidstnævnte lokalitet i et grundt vand med stenet bund, medens den paa Kalvhau opholdt sig i *Sphagnum*-fyldte dammer.

I Finmarken samlet paa de fleste undersøkte lokaliteter.

c. Forma lapponica Thoms.

Dette er den mindste form, som jeg i Maalselvens distrikt alene har tat i et litet vandhul ved Takvand sammen med typiske *Thomsoni*. De i min oversigt nævnte eksplr. fra Grønlien og Bjerkeng er ikke tilstede i samlingen, men de har vistnok tilhørt *congener*.

Utbredt over hele det arktiske Norge, men i særlig smaa og typiske eksplr. er den almindeligst i Finmarken.

26. A. arcticus Payk.

Almindelig i Maalselven som overalt i vor arktiske region, baade i lavlandet og paa fjeldene ovenfor skoggrænsen, og den synes at være aldeles uavhængig av bundforholdene, skjønt den vel sjeldnere træffes i vandsamlinger med haard og ren bund.

27. A. zetterstedti Thoms.

Denne utpræget arktiske art er ikke almindelig og hittil kun bemerket ved Bjerkeng, hvor jeg i de senere aar har samlet en snes individer i dammen ved Brandmoen.

Forøvrigt kun bemerket i Østfinmarken, hvor den imidlertid synes at forekomme overalt i myrhuller baade med og uten *Sphagnum*, men den hører ogsaa her til de mindre almindelige arter.

28. A. serricornis Payk.

Noteret fra Grønlien, Bjerkeng og Øvergaard. Ikke almindelig, dog tok jeg ved Bjerkeng i juli 95 c. 20 eksplr., de fleste i dammen under Brandmoen.

Utbredt men meget sporadisk, idet den hittil utenfor Maalselven kun er iagttat i Saltdalen, Porsanger og Sydvaranger. Likeledes en ren arktisk form.

29. Platambus maculatus L.

Lokal og sjelden. Jeg har ved Bjerkeng i Fjeldfrøskelven fundet 4 individer i september 1877 og 78 og i august 83, men trods megen søken har det senere været umuligt at at opdrive et eneste eksplr. Den synes kun at holde til i rent vand paa stenet bund.

Utbredt men yderst lokal, idet den mig bekjendt forøvrigt kun er samlet i Malangen, i Karasjok og i Sydvaranger, desuten har prof. Collett for mange aar tilbake tat den paa mig ubekjendt lokalitet i Finmarken.

30. Ilybius fuliginosus F.

Meget sjelden. Jeg har kun fundet 2 eksemplarer, det ene i en kjos ved Overgaard 16de august 83, det andet i en med vaarvand fyldt grøft like utenfor husene paa Bjerkeng 12te juni 97. Begge individer er meget mørkere end typiske sydlige *fuliginosus,* og det ved Øvergaard tagne blev i sin tid av prof. J. Sahlberg bestemt som *chalybeatus* Ths., men Münster har ved nøiere undersøkelse fundet, at det tilhører *fuliginosus.*

Forøvrigt mig bekjendt kun iagttat ved Bodø, hvor jeg tok et enkelt stykke i mai 97. Poppius noterer den fra 3 lokaliteter paa Kolahalvøens sydkyst, hvor en hel del boreale arter av den østlige stamme synes at ha naaet sin nordgrænse.

*31. I. ænescens Thoms.

Lokal og sjelden. Jeg har tat 3 individer mellem *Sphagnum* i det mindre kjern paa Brandmoen 5te juli 83, og sammesteds fandt Münster ogsaa et eksplr. 7de juni 1907, vi besidder ogsaa et stykke etiketteret »Bjerkeng 24de juli 1902«, som enten er tat i kjernet eller den famose lortdam. Ny for det nordlige Norge.

Forøvrigt kjender jeg ingen anden arktisk lokalitet end Tromsø, hvor J. Sahlberg tok nogle eksplr. i en *Sphagnum*-grøft paa Præstvandsmyren 6te juni 94, medens jeg selv fandt et enkelt individ sammesteds 5te juni 95. Poppius angir den fra mange findesteder,

32. I. angustior Gyll.

Tat ved Nordmo 10de juni 1907; ved Bjerkeng er den ikke sjelden i dammen ved Brandmoen, men i størst mængde har jeg dog samlet den paa Kalvhau og Langfjeld ved Takvand i juli 95.

Utbredt over hele stiftet og især almindelig i Østfinmarken, men paa andre øer end Tromsøen er den hittil ikke bemerket.

33. Rhantus bistriatus Bergstr.

Meget almindelig omkring Bjerkeng i mudrede damme og vaarvandspytter, ogsaa tat paa Kalvhau og ved Overgaard.

En av vore almindeligste vandbiller, som er iagttat over hele stiftet saavel paa fastlandet som i skjærgaarden.

34. Rh. exoletus Forst.

Meget sjelden. Jeg fandt 2 eksplr. ved Grønlien i en næsten uttørret med *Carex* tæt bevokset kjos 14de august 83 og to dage senere yderligere 4 individer ved Øvergaard. Sidstnævnte lokalitet, en stor kjos, som fyldes av hovedelven, var i den usedvanlig varme og tørre sommer svundet ind til en liten rund dam med let tilgjængelige bredder, og her fik jeg tilfældigvis de fire *Rhantus* i vandhaaven, mens jeg grov efter mollusker. Senere har jeg oftere passeret stedet, men hele terrænget har da staaet under vand, og omgivelserne været saa utilgjængelige, at jeg har anseet det for raadløst at komme til.

Anden forekomst inden vor arktiske region er hittil ikke kjendt; meget utbredt i russisk og finsk Lapland.

35. Dytiscus marginalis L.

Sjelden. Først tat i 2 eksplr. (♂♀) ved Øvergaard 16de august 83 i den ovenfor nævnte sump; en hun fandt jeg ved

Bjerkeng 4de juli 95 i dammen under Brandmoen, og i juni samme aar fik jeg av en gut paa nabogaarden etpar stykker, som han hadde samlet i vaarvandsdamme paa marken, og endelig tok Münster en hun 6te juni 1907 i en stor vaarvandsgrop paa jordet ved Bjerkeng. Larver, som vistnok har tilhørt denne art, har jeg ogsaa seet i den berømte lortdam.

Utenfor Maalselven er den mig bekjendt hittil kun iagttat i et enkelt individ ved Bodø av overlærer Warboe; ogsaa i nabolandene gaar den langt op i den arktiske region.

36. D. lapponicus Gyll.

Paafaldende sparsom, idet jeg kun har samlet nogle faa eksplr. omkring Bjerkeng, hvor jeg ogsaa av og til har seet dens larver.

Utbredt og ikke sjelden over hele det arktiske Norge, hovedsagelig bemerket langs kystranden.

37. Colymbetes paykulli Er.

Ikke sjelden. Tat ved Nordmo i juni og september 1907, omkring Bjerkeng er den almindelig, især i grøfter og vaarvandsdamme paa jorderne, desuten har jeg fundet den ved Overgaard.

Utbredt og ganske almindelig over hele Tromsø stift.

38. C. dolabratus Payk.

I stort antal har jeg samlet den i *Sphagnum*-damme paa toppen av Kalvhau i juli 95, medens jeg nede i lavlandet kun har fundet etpar individer i en større dam paa jordet ved Bjerkeng 26de august 93 og 5te juli 95.

Denne rent arktiske art er iagttat paa talrige lokaliteter i det nordlige Norge fra Saltdalen til Sydvaranger, og træffer man den rette tid, vil den ialmindelighet kunne samles i større antal.

Gyrinidæ.

1. Gyrinus minutus F.

Sjelden. I vor samling opbevares en liten række paa 8 individer tat i det mindre tjern paa Brandmoen 5te juli samt 14—16de august 83, men senere har jeg søkt den der forgjæves. Utenfor Maalselven er den forøvrigt kun tat i en hel del eksplr. ved Kirkenes i Sydvaranger 10de septbr. 96 av Dr. Wessel.

2. G. marinus Gyll. v. opacus Sahlbg.

I enkelte aar samlet almindelig, saavel i det mindre kjern paa Brandmoen som paa toppen av Kalvhau, i juni og juli; et enkelt eksplr. fandt jeg ogsaa ved Nordmo 17de august 83.

Utbredt over hele vor arktiske region, men hittil kun noteret fra faa og spredte lokaliteter.

Staphylinidæ.

1. Olistherus megacephalus Zett.

Ikke sjelden, helst under bark paa furu, men ogsaa paa bjerk hvor furu mangler. Jeg har tat et enkelt eksplr. ved Nordmo 10de juli 1902, flere stykker i Iselvdal 27de juli 88 paa bjerkestubber, men oftest omkring Bjerkeng, hvor jeg har samlet mest. Et enkelt individ fandt jeg ogsaa ved Strømsmo i Bardo 93.

Iagttat hist og her fra Hatfjelddalen til Sydvaranger.

2. O. substriatus Gyll.

Dette er en av vore sjeldneste rovbiller, og selv har jeg aldrig truffet den i Maalselven, men Lysholm fandt et enkelt individ ved Framnes.

Saavidt mig bekjendt er den ellers kun iagttat i Lakselv i Porsanger samt i det indre av Sydvaranger av Lysholm og Münster. Den synes at ha en mere østlig utbredelse og angis av Poppius i Enare og russisk Lapland at være almindeligere end *megacephalus*; begge arter er her kun fundet under bark paa *Abies* og *Pinus*.

3. Megarthrus depressus Payk.

Ikke sjelden i gjødsel, ogsaa i gjærende saft paa bjerkestubber, men av rent tilfædige grunde har jeg den kun noteret sikkert fra Moen og Bjerkeng, da den i tidligste samleaar tildels blev sammenblandet med de andre arter.

Utbredt over hele territoriet fra Sydherø til Sydvaranger, men endnu foreligger forholdsvis faa iagttagelser, hvad der ogsaa gjælder en stor del andre Microcoleoptera, som først i senere aar er blit samlet mere intenst og paa en mere rationel maate.

4. M. sinuatocollis Lac.

Likeledes temmelig almindelig, samlet omkring Bjerkeng, Framnes, Nordmo, ved Moen samt i et enkelt individ i den høitliggende sæterdal Iselvdalen 27de juli 88. Efter min erfaring forekommer den hovedsagelig i gjærende saft i bjerkestubber.

Er vistnok likesaa utbredt som foregaaende, men hittil er den ellers kun iagttat ved Tromsø samt i Sydvaranger.

5. M. sahlbergi Münster in lit.

(M. sinuatocollis v. nigrinus J. Sahlbg.).

Ved nøiere at undersøke et større antal individer av denne form er Münster kommet til overbevisning om, at den er en god art, som i en nær fremtid vil bli beskrevet sammen

med andre noviteter, og allerede Sahlberg uttalte jo ogsaa sin tvil om, hvorvidt den ikke er et særskilt species. Selv har jeg ikke samlet den i Maalselven, men Münster, som har tat mange eksplr. i Finmarken, medbragte 2 stykker fra vor utflugt i juni 1907, det nærmere findested kan dog ikke angis. Det synes at være en utpræget østlig arktisk art, som rimeligvis hører til de seneste indflyttere fra det store utbredelsescentrum i Sibirien, hvorfra vor arktiske fauna uten tvil har mottat en meget betydelig kontingent til utformningen av dens nuværende fysiognomi.

*6. M. nitidulus Kr.

Sjelden. Jeg har tat 2 eksplr. i gjærende bjerkesaft i Maukstadlien ved Bjerkeng 7de juli 85 samt 2 stykker ved Nordmo, 14de juli 1902 og 10de juni 1907; et enkelt eksplr. fandt jeg ogsaa ved Strømsmo i Bardo i juli 93 paa en bjerkestubbe.

Ny for den arktiske fauna og forovrigt kun iagttat paa 2 lokaliteter i det sydligste Norge. Det er en sydlig form, som hverken er fundet i Sverige eller i Finland; i Reitters katalog opføres den kun som forekommende i Tyskland og Østerrig.

7. Proteinus brachypterus F.

Sjelden. Münster tok flere eksplr. paa nyhugne bjerkestubber ved Bjerkeng 6te juni 1907, og jeg fandt et ved Moen etpar dage senere, likeledes i gjærende bjerkesaft. Av Lysholm ogsaa samlet i etpar eksplr.

Tidligere kun observeret som en raritet i Tysfjord, ved Tromsø og i Sydvaranger.

8. Anthobium minutum F.

Tilsyneladende sjelden, idet vi kun besidder 3 eksplr. samlet ved Moen 21de juni 97.

Iagttat hist og her over hele stiftet fra Hatfjeldalen til Sydvaranger.

9. A. lapponicum Mannh.

Et større antal individer haavede jeg paa Brandmoomyren 7de juli 88; senere er den ikke blit bemerket.

Iagttat hist og her fra Tysfjord til Sydvaranger.

10. Acrulia inflata Gyll.

Ikke sjeldent. Tat i enkelte stykker ved Tillermo i juli 85 og i Iselvdalen 27de juli 88, en hel række eksplr. fandt jeg ved Nordmo under barken paa en paa marken liggende raatten olderstrange i første uke av september 1907.

Iagttat paa ikke faa lokaliteter fra Saltdalen til Sydvaranger.

*11. Pycnoglypta lurida Gyll.

Som saa mange av sine slegtninge forer ogsaa denne lille Staphylinid en meget skjult tilværelse, saa det først er i de allersidste aar og ved anvendelse av en mere rationel indsamlingsmaate, at jeg har kunnet indføre den i Maalselvens fauna.

Vi har fundet den ikke sjelden omkring Bjerkevig og Frannes i 1903 og 07, ogsaa medbragt fra Nordmo i september 1904, medens det første eksplr. blev tat ved Moen i juni 97.

Ny for den arktiske fauna. Fundet i Saltdalen av Münster, i Tromsø amt kjender jeg den kun fra Maalselven, medens den i Finmarken er gansk almindelig og samlet paa mange lokaliteter. Oprindelig en arktisk art, skjønt den naar helt ned i Mellem-Europa.

12. Phyllodrepa floralis Payk.

Sjelden. Lyshoim fandt ogsaa individer i 1903, og ved Bjerkevig tok Münster et enkelt eksplr. i juni 1907.

Forøvrigt kun bemerket ganske sparsomt paa faa og spredte lokaliteter: Lyngen (Hagemann), Kaafjord i Alten, Tana og Sydvaranger (Münster).

*13. Ph. melanocephala F.
(Ph. brunnea Payk.).

Meget sjelden; kun av Lysholm tat i et enkelt individ paa træsop ved Rostavandet.

Denne sydlige art har ikke tidligere været observeret paa arktisk grund og var hittil kun fundet ved Kristiania. Münster har i Oksfjorddalen nordligst i Tromsø amt i 1908 tat et enkelt eksplr., som han godhetsfuldt har overladt vort museum.

14. Omalium rivulare Payk.

Ikke sjelden i sigtemateriale paa fugtige steder og paa bjerkestubber; samlet omkring Bjerkeng, Framnes, Nordmo og Moen fra vaar til høst.

Iagttat over hele territoriet fra Saltdalen til den russiske grænse.

15. O. septentrionis Thoms.

Ganske almindelig sammen med foregaaende og samlet paa de samme lokaliteter.

Observeret paa mange lokaliteter i de to nordlige amter, medens der endnu ingen iagttagelser foreligger fra Nordlands amt, saavidt mig bekjendt.

*16. O. exiguum Gyll.

Meget sjelden, kun av Lysholm samlet i nogle eksplr. i raatnende høi omkring Framnes.

Andre forekomster i det nordlige Norge kjendes endnu ikke, og den er saaledes ny for den arktiske fauna. Den findes rigtignok optat i min oversigt som fundet ved Bjerkeng, men som i tillægget bemerket, tilhører disse eksplr. følgende art, og det var saaledes meget interessant, at den senere allikevel har vist sig at forekomme i distriktet. Tidligere nordligst iagttat ved Trondhjem av Lysholm. Kantalaks (Poppius). Overalt angis den at forekomme som en sjeldenhet.

17. O. brevicolle Thoms.
(O. foraminosum Mäkl.)

Ikke sjelden. Vi har samlet den i juni og juli omkring Bjerkeng, ved Nordmo og Moen paa bjerkestubber, døde lemæn og ekskrementer, saa den ikke netop kan siges at være kræsen i valget av tilholdssteder!

Saltdalen juni 1909 (Münster og Lysholm), i Tromsø amt ikke tat utenfor Maalselven, i Østfinmarken har vi fundet den ganske almindelig i Porsanger, Karasjok og flere steds i Sydvaranger. En utpræget arktisk art, som dog gaar ned til Mellem-Europa.

18. O. cæsum Gr.

Synes at være meget sjelden, idet jeg kun har tat et enkelt individ ved Svendborg 20de juli 88.

Har ikke før været noteret fra vor arktiske region, da jeg først ved omordningen av vor samling er blit opmerksom paa det nævnte eksplr. Ikke bemerket i Nordlands amt og i Tromsø amt forøvrigt kun tat en enkelt gang ved Tromsø, i Finmarken har Münster derimot samlet den paa ikke faa lokaliteter. Den synes at være et høstinsekt.

19. O. excavatum Stph.

Hittil kun bemerket ganske sparsomt. Lysholm fandt flere eksplr. omkring Framnes, medens jeg selv kun har tat

et enkelt eksplr. ved Bjerkeng i juni og to stykker ved Nordmo i september 1907.

En mere sydlig form, der forøvrigt kun er observeret i Saltdalen og ved Tromsø, hvor den er ganske almindelig baade paa øen og paa fastlandssiden. Poppius angir den kun fra sydranden av Kolahalvøen.

20. Phloeonomus lapponicus Zett.

Temmelig almindelig. Jeg har samlet nogle stykker ved Tillermo og Bjerkeng i juli 85 & 88 og 4de august 1901, og 6 tok jeg ved Nordmo under furubark i midten av juli 1902.

Forøvrigt kun bemerket i Saltdalen og Alten. Utbredt i russisk og finsk Lapland (Poppius).

21. Phl. pusillus Gr.

Sjelden. Jeg har fundet 2 individer ved Bjerkeng 3die juli 85 og 2 stykker ved Nordmo 17de juli 1902.

Utenfor Maalselven er den mig bekjendt kun samlet i Saltdalen av Hagemann. Poppius har den ikke i sin fortegnelse.

22. Xylodromus depressus Gr.

Ikke sjelden. Jeg har samlet 2 stykker ved Bjerkeng, det ene 3die juli 85, det andet i juli 88, krypende i vinduerne, desuten er den noteret sammestedsfra i september 78. I august 1908 sigtede jeg et større antal av høirusk i en utlade paa en holme ved Framnes, et enkelt eksplr. tok jeg ogsaa ved bredden av Raavand i de samme dage.

En sydligere art, forøvrigt kun iagttat paa 5 lokaliteter i Tromsø amt. Heller ikke denne er noteret av Poppius,

23. Mannerheimia arctica Er.

Sjelden, idet den kun av Lysholm opføres som fundet i etpar eksemplarer.

Ikke bemerket i Nordlands amt, og i Tromsø amt ellers kun tat i et enkelt stykke paa Nordfuglø, i Østfinmarken er denne arktiske art derimot iagttat paa mange lokaliteter. Den holder mest til i høirusk og man finder den derfor sikrest ved at sigte det nedfaldne høi under hesjerne.

24. Deliphrum tectum Payk.

Ikke sjelden i halvtør gjødsel og raatnende vegetabilier, mest om sommeren og høsten. Samlet ved Nordmo, Bjerkeng, Kongsli, Takvand samt i Iselvdalen.

Utbredt og temmelig almindelig over hele vor arktiske region like til Sydvaranger.

25. Olophrum fuscum Gr.
(O. laticolle J. Sahlbg.)

Først tat i et enkelt eksplr. ved Takvand i august 91, men i midten av september 1904 sigtede vi ved Nordmo en hel række individer i sumpen nedenfor husene, og i første uke av septbr. 1907 fandt jeg atter etpar stykker paa samme lokalitet. Den er saaledes vistnok et høstinsekt, men kommer dog ogsaa enkeltvis tilsyne igjen meget tidlig om vaaren.

Utenfor Maalselven er den fundet i Saltdalen og ved Hammerfest av Münster, ved Tromsø, hvor jeg har samlet nogle eksplr. i april—juni, likeledes tok jeg den ved Lakselv i Porsanger sidst i juni 1908. Poppius opfører den ogsaa som fundet i Sydvaranger (paa russisk side).

26. O. boreale Payk.

Kan ikke siges at være egentlig almindelig i distriktet, samlet ved Moen og Bjerkeng.

Iagttat over hele det nordlige Norge, i Finmarken forekommer den mere almindelig.

27. O. consimile Gyll.

Synes at være mindre sparsom end foregaaende; noteret fra Svendborg, Bjerkeng, Grønlien, Nordmo og Moen, de fleste eksplr. har jeg tat ved Nordmo i juli 1902.

Har samme utbredelse som *boreale*, og er som denne en arktisk form.

28. Arpedium brachypterum Gr.

Samlet ganske almindelig omkring Nordmo og Bjerkeng, men av rent tilfældige grunde er den ikke blit noteret fra flere lokaliteter. Altevand i juli 1893.

Almindelig utbredt over hele territoriet, ogsaa iagttat flersteds i skjærgaarden.

*29. A. tenue, Lec., v. gyllenhali Zett.

Ved Nordmo og Moen har jeg i juni og juli i de senere aar samlet nogle eksemplarer paa fugtige steder under løv og mose sammen med foregaaende, ogsaa fundet av Münster i juni 1907.

Fra Tromsø amt har jeg ikke noteret andre findesteder, i Nordlands amt tat i Hatfjelddalen av Strand, i Finmarken samlet paa mange lokaliteter.

30. A. quadrum Gr.

Ved Bjerkeng sigtede jeg i juli 88 endel eksplr. og har i juni 97 ogsaa fundet den her, likeledes besidder vi et enkelt stykke samlet ved Takvand i juli 95.

Iagttat over hele vor arktiske region, men fra Nordlands og Tromsø amter foreligger endnu forholdsvis faa observationer.

31. Acidota crenata F.

Forekommer kun meget sparsomt. Jeg har tat et enkelt individ ved Bjerkeng 5te juli 83 og 2 stykker paa Kalvhau de to følgende dage, desuten 3 eksplr. ved Nordmo 16de og 18de juli 1902.

Iagttat hist og her fra Salten til Porsanger, men den forekommer overalt kun meget enkeltvis.

32. A. quadrata Zett.

Av Lysholm opføres den som »ikke sjelden«, selv har jeg kun fundet et enkelt stykke paa Kalvhau 7de juli 85 og et ved Bjerkeng 5te juli 83, medens Münster sigtede ét paa Brandmoen i første uke av juni 1907; et eneste eksplr. erholdt jeg ved Nordmo 18de juli 1902.

Med samme utbredelse som foregaaende er den i Finmarken almindeligere end denne og samlet paa ret mange lokaliteter, men den findes dog ogsaa her mest ganske enkeltvis. En rent arktisk form.

33. Lesteva monticola Kiesw.

Meget sjelden, idet jeg kun har tat et eneste individ ved bredden av Takvand 8de august 83. Dette stykke er i min oversigt benævnt *pubescens,* men Münster har senere undersøkt dette individ og fundet det at tilhøre *monticola.*

Andre mig bekjendte findesteder i det nordlige Norge er Tromsø, hvor jeg har samlet nogle faa eksplr. i juni og september, Vadsø og Jakobselv i Sydvaranger, hvor den er tat av Münster. I generalkatalogen opføres *monticola* kun fra Mellem-Europa, men den er utvilsomt en arktisk-alpin art, som under sydligere bredder maa betragtes som en relictform.

34. L. pubescens Mannh.

Likeledes meget sjelden i Maalselven, idet alene Lysholm har fundet et enkelt stykke omkring Framnes.

Utenfor Maalselven er den ellers mig bekjendt kun samlet ved Hammerfest og i Tanen av Münster, som har overladt museet eksplr. fra begge lokaliteter.

35. Geodromicus plagiatus F.

Sjelden. Jeg har fundet etpar eksplr. av *v. nigrita* Müll. ved Bjerkeng i august 83 og i et enkelt stykke ved Moen 3die juli samme aar, i samlingen staar desuten et eksplr. av den typiske form etiketteret »Nordmo 12te juli 1902«.

Utbredt over hele vor arktiske region fra Salten til Sydvaranger. Den typiske form er sjeldnere end den melanotiske varietet.

36. G. globulicollis Mannh.

Almindeligere end foregaaende. Noteret fra Moen, Bjerkeng, Takvand og Kongsli, paa sidstnævnte lokalitet samlede jeg mange eksplr. 25de juli 1902.

Har samme utbredelse som foregaaende men forekommer almindeligere og er noteret fra mange flere lokaliteter, ogsaa iagttat paa flere av øerne.

37. Anthophagus alpinus Payk.

Almindelig paa blomster og buske, især *Salices*. Jeg har samlet den ved Moen, Nordmo, i Iselvdalen i mængde paa *Trollius*, ved Bjerkeng, paa Kalvhau og ved Takvand.

Almindelig og utbredt over hele det nordlige Norge, selv ved Honningsvaag paa Magerøen fattedes den ikke.

38. A. omalinus Zett.

Meget sparsommere end *alpinus;* jeg har noteret den fra Moen, Nordmo, Bjerkeng, Kalvhau og Takvand.

Iagttat over hele territoriet fra Dønna til Sydvaranger. Som foregaaende en utpræget nordlig art.

39. A. caraboides L.

Lysholm opfører den som ikke sjelden, mens jeg selv i distriktet ialt kun har samlet 10 individer, nemlig et ved Fagerli 1ste august 88, 3 stykker ved Nordmo i juli 1902 og sammesteds et 14de september 1904 og 3 i august 1908, et paa Kalvhau 7de juli 95 og 2 ved Bjerkeng 23de juli 88 og i juli 95. Næsten alle disse eksplr. har jeg sigtet, men som de andre arter av slægten holder den ogsaa til paa busker.

Iagttat hist og her fra Hatfjelddalen til Porsanger.

*40. Eudectus giraudi Redtb.

Av denne yderst sjeldne Staphylinid sigtede Münster ved Nordmo i midten av september 1904 3 eller 4 eksplr. av træsmul under bark paa utgaaede oretrær og har været saa venlig at overlate os 2 stykker.

Forøvrigt alene samlet av Münster i Sydvaranger i 1904 og ellers kun av ham tat paa to lokaliteter i det sondenfjeldske. Utvilsomt et arktisk insekt, som ogsaa gaar ned i Mellem-Europas fjeldtrakter. Poppius anfører et enkelt fund i Enare Lapmark.

*41. Coryphium angusticolle Steph.

Likeledes en meget sjelden art, som først i de aller sidste aar er blit indført i vor fauna. Lysholm tok først etpar eksplr. i 1903, og i midten av september aaret efter sigtede

Münster og jeg yderligere nogle faa individer ved Nordmo i sumpen nedenfor husene. I august 1908 fandt jeg paa sidstnævnte lokalitet 7 stykker, dels under barken paa gamle orestubber, dels i tørt høirusk i utlader.

Jeg har merket den med en stjerne som ny for vor arktiske fauna, idet den vistnok er opført av Strand som fundet i Hatfjelddalen, men hans eksplr. tilhører *C. letzneri* Schw. Utenfor Maalselven er den kun observeret ved Tromsø samt i Porsanger og Sydvaranger.

42. Boreaphilus henningianus Sahlbg.

I tidligere samleaar ansaa jeg denne snurrige bille for en ren raritet, men efterat sigten kom til flittig anvendelse har den vist sig baade at ha en jevn utbredelse og mangesteds at forekomme ganske talrig. Heller ikke i Maalselven er den sjelden, og vi har samlet den fra vaar til høst ved Moen, Nordmo, Bjerkeng og Raavand.

Utbredt over hele territoriet fra Hatfjelddalen til Sydvaranger.

*43. Ancyrophorus omalinus Er.

Denne sjeldne og interessante art opføres her for første gang som tilhørende Norges fauna. Lysholm fandt i 1903 flere eksemplarer under opskyllet rusk paa en holme i storelven utenfor Framnes, og den har vistnok adskillig utbredelse langs vasdraget, men paa samme tid tør den være meget lokal.

Forøvrigt samlet av mine to erfarne kolleger saavel i Saltdalen som i Karasjok og Jakobselv, paa alle 3 steder i større antal, men ellers i Norge kun iagttat i Meraker av Lysholm. Den er muligens oprindelig en arktisk art med størst utbredelse i Nord- og Mellem-Europa, men er dog fundet helt ned til Middelhavet. I Sverige er den bemerket i Dalarne og Lapland, men fra finsk-russisk omraade har jeg ikke seet den angit.

*44. Thinobius longipennis Heer.

Meget sjelden, kun i et enkelt eksplr. tat av Lysholm ved Framnes i 1903.

Forøvrigt kun samlet av Münster, som i 1907 i Karasjok sigtede en mængde individer i detritus efter en pludselig stigning av elven.

*45. Trogophloeus corticinus Gr.

Likeledes en novitet for vor arktiske fauna og som foregaaende kun fundet av Lysholm i et enkelt individ omkring Framnes.

Hittil kjendes kun denne ene forekomst inden Tromsø stift, mens Poppius anfører 3 forekomster paa sydranden av Kolahalvøen. Det er en boreal art med utbredelse over hele Europa og Kaukasus.

*46. Tr. bilineatus Stph.

Denne tilvækst til stiftets fauna skyldes Münster, som sigtede et enkelt stykke av gammelt hoirusk ved Bjerkeng 6te juni 1907.

Likeledes en utpræget boreal art, som ellers her nord kun er samlet i et enkelt individ ved Jakobselv i Sydvaranger av Münster, som har skjænket vor samling sit unicum. Hverken i Sverige eller Finland er den hittil bemerket nordenfor 60—62°.

47. Haploderus cælatus Hr.

I stor mængde har jeg samlet den i tør hestegjødsel ved Bjerkeng 15de august 83, og vi besidder ogsaa et enkelt eksplr. tat ved Nordgaard 14de juli 1900, men endnu talrigere sigtede jeg den i august 1908 ved Framnes og Nordmo, dels un-

der høihesjer dels av ugræshauger. En stor del eksemplarer var nyklækket, og efter de hittil høstede erfaringer synes den at være et utpræget høstinsekt.

Utenfor Maalselven er den kun iagttat paa Østvaagø i Lofoten og Nordreisen (Strand), paa Tromsøen, hvor jeg navnlig har samlet den i mængde i midten av september, men kun ganske enkeltvis om vaaren, og nordligst er den fundet i Burfjord i Kvænangen av Münster. Poppius anfører den fra Tanadalens finske side og 3 lokaliteter i russisk Lapland.

48. Oxytelus laqueatus Marsh.

En av vore almindeligste coprophile Staphylinider, der forekommer likesaa talrig i Maalselven som ellers overalt i det nordlige Norge like til Sydvaranger.

*49. O. sculptus Gr.

Meget sjelden. Münster tok et eksemplar paa husvæggen paa Nordmo 10de juni 1907, og dette er den eneste forekomst, som hittil er kjendt fra det arktiske Norge.

Arten er ellers kun iagttat i de sydligste landsdele, og heller ikke i Sverige eller Finland er den bemerket høiere op end til 60—63°.

50. O. nitidulus Gr.

Ikke almindelig. Jeg har fundet 3 stykker ved Moen 30te juni 85 og 9de juni 97, og sammesteds tok Münster den ogsaa 11te juni 1907, ved Nordmo samlede jeg 3 eksplr. i juli 1902 og et større antal i august 1908 under raatne rhabarbrablade, og et enkelt individ har jeg i et av de tidligere aar erholdt ved Bjerkeng.

Forøvrigt kun iagttat i Saltdalen, ved Bodø og Tromsø, hvor jeg har fundet den tidligt om vaaren, en enkelt gang

ogsaa i september. Poppius opfører den fra russisk Lapland efter opgave av Sahlberg uten angivelse av lokalitet. En boreal art.

51. Platysteihus arenarius Geoffr.

Sjelden. Fra Maalselven besidder vi kun 4 individer samlet ved Moen 11te juni 1907, Bjerkeng juni 97, Kongsli 25de juli 1902 og Nordmo 17de juli samme aar, et enkelt nu utrangeret stykke tok jeg ogsaa ved Tillermo 1ste juli 85.

Iagttat hist og her i de to sydligc amter til Nordreisen, i Finmarkens amt kun noteret fra Sydvaranger.

52. Pl. nodifrons Sahlbg.

Kun samlet ved Nordmo i 4 eksemplarer 12te juli 1902.

Hittil forøvrigt kun iagttat i Vefsen, ved Bodø og Tromsø, ganske enkeltvis. Som foregaaende en boreal art og i nabolandene ikke bemerket paa arktisk omraade.

*53. Bledius (Blediodes) pallipes Gr.?

Da flere arter av denne interessante slægt er paavist i Finmarken og nylig ogsaa i Saltdalen, maatte det jo ansees for givet, at Maalselvens vidstrakte dalføre ogsaa besidder nogle, men da hverken Lysholm eller jeg tidligere forstod at søke disse dyr, som fører en meget skjult tilværelse i sine gange og huler i sanden og kun tilfældigvis kommer frem i dagens lys, forelaa der saaledes en vakker opgave at løse ved mit sidste avsluttende ophold i august 1908. Utfaldet blev over al forventning, jeg fandt 3 sikre arter og rimeligvis larven av 2 andre, og det er høist sandsynligt, at vi har *Bledius* omtrent overalt i det nordlige Norge, hvor naturforholdene frembyr de nødvendige betingelser.

Den formodede *pallipes* fandt jeg rent tilfældig dagen før min avreise 22de august ved Nordmo paa en liten sandflate ute i Bjorelven, hvor vandet om vaaren syntes at ha staaet over, men det lykkedes mig kun at finde 2 eksplr. Kun ganske foreløbig henfører jeg den til *pallipes,* da disse smaa sorte *Bledius,* hvorav vi i Porsanger, Karasjok og Sydvaranger har fundet flere former, endnu ikke er utredet.

54. Bl. arcticus J. Sahlbg.

Synes at være den i distriktet almindeligste art. Jeg fandt den først 2den august i etpar eksplr. i baatstoen ved storelven, senere samme dag i største mængde paa en med sten og grus blandet sandflate straks ovenfor broen over Bjorelven ved Nordmo, nogle stykker tok jeg ogsaa en uke senere paa en holme i elven likeoverfor Framnes.

Denne høinordiske art har vi samlet talrig i Saltdalen, Lakselv i Porsanger, i Karasjok og i Sydvaranger; ellers i Norge kun fundet paa Dovre av Münster.

*55. Bl. longulus Er.

En liten, ved røde vingedækker og glinsende sterkt punkteret thorax let kjendelig art. Den vil ha finere sand end de 2 ovenfor anførte arter og er rimeligvis mere lokal. Jeg fandt 2den august 6 individer i baatstoen ved Storelven ved Nordmo paa en liten sandplet, som ikke var optraakket, men det var mig ikke mulig i nabolaget at finde flere passende lokaliteter, da bredden næsten overalt er dækket av rullesten og grovt grus. Paa holmen ved Framnes kunde jeg trods ihærdig søken ikke finde mere end et eneste stykke, sanden var her ikke fin nok, og langs Fjeldfrøskelven, hvor jeg roede omkring i etpar timer, var ikke et eneste *Bledius*-hul at se; men selvfølgelig gives der ved dalens mange vasdrag lokaliteter nok, hvor

man, især tidligere paa sommeren, vil kunne finde baade *longulus* og andre arter.

Denne art indføres herved for første gang i Norges arktiske fauna. Vi fandt den paa vor reise i 1908 ganske talrig ved Lakselv i Porsanger i sidste uke av juni og senere omkring kirkestedet i Karasjok; likeledes tok mine kolleger den paa vor sidste tur til Saltdalen i juni 1909. Lysholm har i senere aar samlet den i Stjørdalen, men ellers er den ikke bemerket andetsteds paa den skandinaviske halvø og i Finland kun i russisk Karelen. I generalkatalogen opføres den alene fra Mellem-Europa, men med den store utbredelse i det nordligste Norge synes den mig at manifestere sig som et oprindelig arktisk insekt, der under sydligere bredder har formaaet at indrette sig efter de forandrede klimatiske forhold.

56. Bl. sp.?

Sammen med de to *pallipes* tok jeg 22 august en enkelt stor sort *Bledius*-larve, som ikke kan tilhøre nogen av de ovenfor nævnte arter, selv for *vilis* Mäkl. (som ikke er identisk med generalkatalogens *pallipes*) synes den mig litt for stor, og den skulde saaledes nærmest tilhøre en av de store rødvingede arter, *tricornis* Hbst. eller *litoralis* Heer., som begge nu er fundet paa arktisk grund. En lignende stor larve fandt vi ogsaa i flere eksplr. ved Bergskog i Porsanger i juli 1907, og forhaabentlig skal det engang lykkes os at faa opklaret, hvilken art disse store larver leverer.

57. Bl. (Astycops) talpa Gyll.?

Paa holmen ved Framnes fandt jeg flere huller optat av en *Bledius*-larve, som er karakteristisk ved sin gulhvite farve, brune hode og store livlighet, og etpar av samme slags tok jeg ogsaa ved Rostavandet under sten paa grovt grus krypen-

de muntert omkring. Da disse umulig kan tilhøre nogen av de andre os bekjendte arktiske Bledier, hvis larver er mørke og langt trægere, antar jeg, at vi her har med *talpa* at gjøre. Herfor taler deres bevægelighet, og at de ved Rostavandet ogsaa krøp frit omkring paa den grove grusbund, idet *talpa* netop i motsætning til de andre arter kryper livligt omkring i solskinnet og desuten foretrækker en grovere sand, men paa den anden side maa det synes noget paafaldende, at et saa iøinefaldende insekt aldeles skulde ha undgaaet vor opmerksomhet, saameget som der nu er samlet i Maalselven. Skulde jeg imidlertid mot formodning allikevel ta feil, er det jo ikke umuligt, at her dog foreligger en endnu ikke paavist art, som kan forlange et no. i fortegnelsen.

58. **Stenus juno** Payk.

I tidligere aar er den fundet almindelig ved Bjerkeng, desuten har jeg tat endel eksplr. ved Nordmo i september 1904 og august 1908.

Utbredt over hele stiftet fra Hatfjelddal til Sydvaranger, men den er hittil kun samlet paa forholdsvis faa lokaliteter. Ved Tromsø er den meget hyppig.

59. **St. fasciculatus** J. Sahlbg.

Ved Bjerkeng har jeg tat nogle stykker i juli 88, men finder den ikke noteret fra senere samleaar.

Sikkerlig utbredt over hele vor arktiske region, men foruten ved Tromsø, hvor den forekommer meget almindelig, har jeg kun tat den paa Hilleso. Münster har sendt mig nogle eksplr. fra Sydvaranger og har vistnok samlet den ogsaa paa andre lokaliteter.

60. **St. clavicornis** Scop.

Ikke almindelig. Ved Moen har jeg fundet 3 eksplr. 4de juli 88, 27de mai 96 og 9de juni 97, og fra Nordmo har

vi et enkelt stykke tat 10de juli 1902; Münster sigtede paa sidstnævnte lokalitet ogsaa nogle eksplr. i midten av september 1904.

Utbredt over hele vor arktiske region, ogsaa iagttat flersteds paa øerne. Ved Tromsø synes den at fattes.

*61. St. proditor Er.

Av Lysholm samlet i flere eksplr. omkring Framnes, selv har jeg kun fundet et enkelt stykke ved Bjerkeng 5te juli 83 og den synes saaledes at være baade lokal og sjelden.

Har ikke før været optat i vor arktiske fauna og er utenfor Maalselven kun samlet av Münster og Poppius i Sydvaranger.

*62. St. bilineatus J. Sahlbg.

Av denne meget sjeldne art har Lysholm fundet 3 individer omkring Framnes i 1903.

Ny for vor arktiske fauna. Hittil kun i et enkelt stykke tat i Tanen i juni 1901 av mig selv, og ellers i Norge kun iagttat paa to lokaliteter i det søndenfjeldske av Strand. Uten tvil en arktisk art, som utenfor Norge kun er kjendt fra Finland, hvor den har adskillig utbredelse.

63. St. palposus Zett.

Ikke synderlig almindelig. Tat i 2 eksplr. ved Moen 31te juli 83 og 27de mai 96, fra Bjerkeng besidder vi desuden 5 individer samlet 2den juli 85. Synes kun at forekomme ved elve og indsjøbredder.

Forøvrigt mig bekjendt kun iagttat i Saltdalen, ved Tromsø samt i Sydvaranger, hvor den er almindelig langs de store vasdrag.

64. St. ruralis Er.

Almindelig og utbredt gjennem hele distriktet, noteret fra Moen, Bakkehaug, Bjerkeng, Svendborg og Takvand. De fleste eksemplarer er indsamlet om vaaren i juni og første dage av juli.

Utenfor Maalselven er den paafaldende nok hittil kun observeret ved Tromsø av mig selv og i Karasjok og Sydvaranger av Münster, men det kan ikke slaa feil, at senere undersøkelser vil skaffe den en betydelig utbredelse, da den er en utpræget nordlig form. Jeg har endnu ikke seet den anført fra Sverige, og fra Finland foreligger endnu faa opgaver. Poppius noterer den som sjelden.

65. St. buphthalmus Gr.

Lysholm opfører den som ganske almindelig, selv har jeg samlet et enkelt eksplr. ved Moen i juni 1904, 9 stykker ved Bjerkeng 5te juli 83, juli 88 og 95, 16de juni 97 og 24de juli 1902, desuten tok jeg et eksplr. ved Altevand i juli 93.

Utenfor Maalselven har jeg selv ikke seet den, men saavidt mindes blev den fundet av mine kolleger paa vor tur til Saltdalen i juni 1909, og Münster har uten tvil samlet den ogsaa andetsteds. Poppius anfører den baade fra russisk og finsk Lapland, saaledes ogsaa fra den finske bred av Tana.

66. St. canaliculatus Gyll.

Av Lysholm samlet ikke sjelden omkring Framnes, selv har jeg kun fundet den ganske enkeltvis ved Moen, Bakkehaug, Nordmo og Bjerkeng, fra juni til september.

Bemerket paa mange lokaliteter fra Salten til Sydvaranger.

67. St. melanarius Stph.

Samlet i større antal ved Moen paa elvebredden 9de juni 97 samt ved Bjerkeng i juli 88 og 95 og 12te—19de juni 97.

For denne art kjender jeg ingen anden forekomst i det nordlige Norge. Poppius anforer talrige findesteder baade i russisk og finsk Lapland.

I min oversigt er optat endnu 2 med *melanarius* beslægtede arter som fundet i Maalselven, nemlig *morio* Gr. og *atratulus* Er., men Münster har nu nøie undersøkt de angjældende eksemplarer og finder, at ogsaa disse maa tilhøre *melanarius,* om de end synes litt avvikende, hvorfor *morio* og *atratulus* indtil videre maa utgaa av vor arktiske fauna.

68. St. lapponicus J. Sahlbg.

Sjelden. Jeg har fundet 3 individer ved Bjerkeng, juli 86, 9de juli 1900 og 24de juli 1902, det sidste tok jeg sammen med en hel del *bifoveolatus* ved haavning efter vandbiller i dammen under Brandmoen.

Utenfor Maalselven vides den kun iagttat i Saltdalen og Sydvaranger, hvor Lysholm og Münster samlet den i antal paa flere lokaliteter.

*69. St. polaris Münster in lit.

Syn: Stenus incanus Sp. Schneider, Oversigt etc., no. 723.
„ „ J. Sahlbg., Catal. Col. Fenniæ p. 29, no. 201.
„ „ B. Poppius, Kola-halföns Col. p. 129, no. 338.

Ved Bjerkeng sigtede jeg i juli 88 en *Stenus,* som prof. Sahlberg i sin tid bestemte for mig som *incanus,* under hvilket navn den er opført i min oversigt, og dette maatte synes en merkelig forekomst, da den ikke var fundet andetsteds paa den skandinaviske halvø, og ellers kun var kjendt fra Mellem- og Syd-Europa. I juli 1907 tok Münster i Karasjok en hel række eksemplarer av en ham ubekjendt *Stenus,* som ved nøiere undersøkelse viser sig at tilhøre en med *incanus* beslægtet men meget vel adskilt art, hvortil mit eksplr. fra

Maalselven ogsaa hører, og som senere vil bli beskrevet under navnet *polaris*.

Det maa vel være hævet over enhver tvil, at det er denne og ikke *incanus*, som Sahlberg i sin fortegnelse opfører fra russisk Lapland, og som Poppius likeledes optar som fundet ved Ponoj, og den arktiske fauna er saaledes atter blit beriket med en for den eiendommelig ny art.

70. St. nanus Stph.

Lysholm opfører den som ikke sjelden, selv har jeg kun samlet et enkelt stykke ved Framnes i begyndelsen av august 1908.

Forøvrigt kun iagttat paa Sydherø, i Vefsen, Hatfjelddal, ved Tromsø, hvor jeg ofte finder den, samt nordligst i Kaafjord (Münster). Poppius angir den fra 4 findesteder i russisk Lapland, det nordligste ved c. 69°.

I min oversigt er den feilagtig benævnt *pusillus* Stph., men denne er en sydlig form, der endnu ikke er observeret i det nordlige Norge.

71. St. fuscipes Gr.

Ikke almindelig. Jeg har tat 2 stykker ved Moen 21de juni 97 paa elvebredden, desuten besidder vi 5 individer samlet ved Bjerkeng i juli 88 og 12te—16de juni 97, og Münster har sendt mig 2 eksplr., som han tok i juni 1907.

Iagttat hist og her over hele Tromsø stift til Sydvaranger.

72. St. carbonarius Gyll.

Oftere fundet omkring Bjerkeng og Nordmo, fra juni til september.

En av de almindeligste arter her nord, og bemerket jevnt utbredt fra Sydherø til Sydvaranger.

73. St. crassus Stph.

Av Lysholm samlet ikke sjelden omkring Framnes, mens den helt har undgaaet min opmerksomhet.

En sydligere form, som utenfor Maalselven kun er iagttat ved kysten i Nordlands amt, nemlig paa Løkta, ved Bodø samt paa Langø og Hadsel i Vesteraalen, efter opgave av Strand.

74. St. nigritulus Gyll.

Ogsaa denne art er undgaaet min opmerksomhet; samlet av Lysholm, der opfører den som temmelig almindelig omkring Framnes, mens Münster fandt et enkelt stykke ved Bjerkeng i juni 1907.

Tilsyneladende meget sjelden i vor arktiske region, idet den ellers kun er tat i 2 eksplr. i Saltdalen og Trondenes. Poppius opfører den fra 3 punkter i russisk Lapland.

75. St. tarsalis Ljungh.

Ganske almindelig gjennem hele dalen; samlet i mange eksplr. ved Moen 21de juni 97, ved Nordmo i midten av juli 1902 samt i september 1904 og 07, desuten har jeg tat den omkring Bjerkeng i begyndelsen av juli 85 og 17de—19de juni 97.

Forøvrigt kun iagttat paa 3 lokaliteter i Nordlands amt. Poppius angir et fund fra Kolahalvøen og 3 fra Enare.

76. St. pubescens Stph.

Meget sjelden, kun av Münster tat i et enkelt individ paa Brandmoen ved Bjerkeng 7de juni 1907.

Utenfor Maalselven er den mig bekjendt kun samlet av Münster og Lysholm ved Rognan i Saltdalen juni 1909,

mens jeg selv har fundet den paa Tromsøen, hvor den i enkelte aar er meget almindelig omkring Prestvandet. Poppius opfører den som temmelig almindelig fra ganske mange lokaliteter.

77. St. pallitarsis Stph.

Sjelden. I samlingen staar 5 stykker samlet ved Bjerkeng 2den juli 85, juli 88 og 9de juli 1900.

Hittil ellers kun tat etpar gange paa Tromsøen og ved Jakobselv og Jarfjord i Sydvaranger, hvorfra Münster har sendt os nogle eksplr.

I min oversigt er *St. binotatus* Ljungh. opført som fundet ved Bjerkeng i 2 individer; de har imidlertid vist sig at tilhøre *pallitarsis,* og *binotatus* maa derfor indtil videre utgaa av vor arktiske fauna. Poppius opfører den fra den russiske side av Pasvikdalen og ellers fra mange findesteder, saa at den uten tvil snart ogsaa vil dukke op inden grænserne av vor egen arktiske region.

78. St. bifoveolatus Gyll.

En av vore almindeligste arter. Samlet i antal ved Nordmo, Bjerkeng og Kongsli fra vaar til høst.

Meget sporadisk. Hittil ikke bemerket i Nordlands amt, i Tromsø amt ellers kun paa Tromsøen, hvor den er almindelig, i Østfinmarken samlet flersteds.

79. St. flavipalpis Ths.

Ikke sjelden. Et enkelt stykke har jeg fundet ved Fagerli 1ste august 88, 3 stykker er sigtet i sumpen ved Nordmo 12te—17de juli 1902 og 3 under høihesjer ved Frannes i første uke av august 1908, mens Lysholm noterer den som

»temmelig almindelig«. Paa Bergskletten i Bardo fandt jeg 2 eksplr. ovenfor skoggrænsen 6te juli 93.

Samlet paa mange lokaliteter fra Salten til Sydvaranger; i Østfinmarken hører den til de almindeligere arter.

80. St. palustris Er.

Temmelig sjelden. Jeg har kun fundet et eksplr. ved Nordmo 11te juli 1902, og sammesteds sigtede vi nogle faa stykker i september 1904.

I Nordland alene tat i Ofoten av Zetterstedt, og i Tromsø amt utenfor Maalselven kun iagttat ved Tromsø, i Østfinmarken er den almindeligere og samlet paa mange lokaliteter.

81. St. montivagus Heer. v. coarcticollis Epp.

Tilsyneladende meget sjelden, idet jeg kun har fundet et enkelt stykke ved Moen i midten av juni 1904, et ved Nordmo 16de juli 1902 og et ved Framnes i august 1908.

Forøvrigt kun av mig samlet i Saltdalen, medens vi i Østfinmarken har tat den saavel i Tanen som flersteds i Sydvaranger.

Som av Münster paavist[1]) tilhører alle norske eksplr., der tidligere har været bestemt som *erichsoni* Rye, ikke denne men *coarcticollis,* saa *erichsoni* indtil videre utgaar av vor fauna. Efter dette tør man vel gaa ut fra, at det likeledes er *montivagus v. coarcticollis,* som Poppius under navnet *erichsoni* angir som observeret paa mange lokaliteter saavel i russisk som finsk Lapland.

82. Euaesthetus bipunctatus Ljungh.

Sjelden. Av Lysholm tat i etpar eksplr. ved Framnes, men min opmerksomhet er den hittil undgaaet.

[1]) Nye norske Coleoptera, p. 253, no. 110.

En mere sydlig form, som forøvrigt mig bekjendt inden Tromsø stift kun er samlet i et enkelt individ paa Tromsøen. Bemerket saavel paa Kolahalvøen som i Enare (Poppius).

83. Lathrobium punctatum Zett.

Et enkelt stykke har jeg tat ved Moen 17de juni 1902, medens vi ved Nordmo har sigtet en hel del individer i sumpen nedenfor husene i midten av juli 1902, i september 1904, samt i juni og september 1907, men høiere op i dalen er den paafaldende nok endnu ikke bemerket.

Iagttat hist og her i Tromsø amt og etpar gange i Sydvaranger; anden forekomst her nord er mig ialfald ikke bekjendt.

84. L. fulvipenne Gr.

Paafaldende sparsom i Maalselven, idet jeg kun har tat etpar eksplr. ved Nordmo i juli 1902 og et ved Nymo; fra andre lokaliteter finder jeg den i hvert fald ikke noteret.

Utbredt og ganske almindelig, især paa øerne og langs kystranden i de to sydlige amter, i Finmarken østligst iagttat i Porsanger av Schøyen. Poppius anfører den som »högst sällsynt«, kun bemerket ved Kola. Maa nærmest henføres til de boreale elementer.

85. L. brunnipes F.

Ikke sjelden, men den findes mest enkeltvis. Jeg har samlet nogle eksplr. omkring Nordmo i midten av juli 1902 og september 1904, ved Bjerkeng 5te august 83, i juli 88, juni 97 og 1907. Ved Strømsmo i Bardo et enkelt stykke juli 93.

Iagttat hist og her i alle 3 amter, mot nord og øst til Porsanger.

*86. Leptacinus batychrus Gyll. v. linearis Gr.

Av denne for vor arktiske fauna nye art har jeg sigtet et enkelt individ ved Nordmo 11te juli 1902.

Av hovedformen fandt Münster i september 1904 et eksplr. i min have paa Tromsø, og anden forekomst i det nordlige Norge er hittil ikke bekjendt. Dens nordgrænse var tidligere Trondhjem, hvor den ifølge Lysholm er temmelig almindelig.

*87. L. formicetorum Märk.

Først samlet i etpar eksplr. ved Framnes i 1903 av Lysholm, i midten av september 1904 sigtet i mængde av Münster og forfatteren ved Nordmo i en enkelt tue av *Formica rufa* beliggende ved indkjørselen til gaarden; jeg tror ikke vi fandt den i de andre ved Bjorelven liggende tuer, som ellers var de rikholdigste paa myrmecophile biller.

Ny for den arktiske fauna, tidligere nordligst observeret ved Trondhjem. Den har med sin vært uten tvivl stor utbredelse i de 2 sydlige amter; saaledes tok jeg den i juli 1909 ved Melbo paa Hadseløen og i august ved Mestervik i Malangen, og konservator Dons fandt den likeledes ikke sjelden paa Bjarkø; i Sydvaranger fandt mine kolleger den ikke.

88. Xantholinus punctulatus Payk.

Meget sjelden. Jeg har ialt kun samlet 3 eksplr., ved Nordmo 17de juli 1902, Tillermo 1ste juli 85 og Bjerkeng 15de august 83.

En enkelt gang tat ved Tromsø, men forøvrigt ikke bemerket andetsteds i det nordlige Norge. Poppius noterer den fra 2 lokaliteter i russisk Lapland.

89. Baptolinus pilicornis Payk.

Ikke sjelden under bark baade paa *Pinus* og *Betula;* samlet ved Nordmo 7de august 1901 og i september 1904, omkring Bjerkeng oftere i juni og juli, et enkelt stykke ved Overgaard 16de august 83.

Iagttat over hele stiftet fra Hatfjelddalen til Sydvaranger, men den er ikke noteret fra mange lokaliteter og hovedsagelig fundet i de indre distrikter.

90. Othius melanocephalus Gr.

Ikke almindelig. Tat ved Fagerli 1ste august 88, desuten har vi et eksplr. fra Moen tat 27de mai 96, og nogle stykker har jeg samlet ved Nordmo i juli 1902 og september 1904. Den er vistnok ogsaa fundet omkring Bjerkeng, men da alle 3 arter tidligere blev sammenblandede, er notiserne usikre, og noget eksplr. herfra er ikke blit bevaret.

Utbredt over hele den arktiske region fra Hatfjelddal til den russiske grænse; de fleste noterede lokaliteter ligger langs kystranden og paa øerne. Poppius anfører den kun fra Kolahalvøens sydkyst, der saavidt overskrider polarkredsen.

Naar E. Strand fremhæver, at den kun av ham er samlet i det arktiske Norge, skal jeg gjøre opmerksom paa, at den allerede i min fortegnelse av 1879 over Tromsøens *Coleoptera* er optat efter eksplr. bestemte av Thomson. Ved feilbestemmelse fra en senere determinators side kom jeg imidlertid i vildrede med hensyn til de arktiske *Othius,* og da Sahlberg drog Mäklins *melanocephalus* ind under *lapidicola,* gjorde jeg det samme med mine eksplr., og saaledes blev *melanocephalus* i oversigten atter utelukket fra den arktiske fauna, skjønt jeg sat inde med den ægte art fra diverse findesteder.

91. O. lapidicola Kiesw.

Heller ikke denne art kan kaldes almindelig, da jeg hittil kun har erholdt nogle faa individer ved Bjerkeng 5te juli 88 og ved Nordmo i juli 1902 og september 1904.

Har i vor arktiske region en likesaa jevn og vidstrakt utbredelse som foregaaende og er som denne hovedsagelig noteret i kystdistrikterne.

92. O. myrmecophilus Kiesv.

Tilsyneladende meget sjelden, idet jeg kun har sigtet et enkelt individ ved Fagerli 1ste august 88.

Hittil forøvrigt kun iagttat paa 3 lokaliteter i Tromsø amt samt i Sydvaranger, og Poppius noterer kun 4 av de samme findesteder som for *melanocephalus* anført; de hører vistnok begge til de boreale elementer.

93. Philonthus æneus Rossi.

Almindelig omkring Bjerkeng, men naar denne proletar ikke findes noteret fra flere lokaliteter, kan dette kun bero paa rent tilfældige omstændigheter.

Utbredt og hyppig over hele det nordlige Norge.

94. Ph. concinnus Gr.

Meget sjelden. Jeg har tat 2 individer ved Bjerkeng 16de juni 97 og et enkelt stykke ved bredden av Rostavand nedenfor Kongsli 25de juli 1902, begge steder i kogjødsel.

Utenfor Maalselven er den forøvrigt kun fundet i Saltdalen (if. Schøyen) samt i et enkelt eksplr. ved Tennes i Balsfjord 17de juni 85 (ipse).

*95. Ph. debilis Gr.

Av Lysholm opgives den som fundet »ikke almindelig« omkring Framnes, selv har jeg aldrig stødt paa den i distriktet.

Utenfor Maalselven er den hittil, mig bekjendt, paa arktisk omraade kun iagttat i Sydvaranger av Dr. Wessel og forfatteren.

*96. Ph. albipes Gr.

Likeledes en novitet for vor arktiske fauna. Lysholm opfører den som ikke almindelig, selv har jeg tat 2 eksplr. ved Kongsli ved bredden av Rostavand 24de juli 1902.

Som foregaaende er heller ikke denne *Philontus* utenfor Maalselven observeret andetsteds end i Sydvaranger. Det er begge boreale arter, som i russisk Lapland saavidt naar polarkredsen.

97. Ph. cephalotes Gr.

Den almindeligste art i slægten, som man finder overalt i raatnende vegetabilier, i husdyrenes gjødsel og paa nyhugne bjerkestubber. Noteret fra Moen, Grønlien, Nordmo, Nymo og Kongsli.

Almindelig over hele det nordlige Norge.

I min oversigt er *Ph. sordidus* Gr. ogsaa optat som forekommende i Maalselven, men Münster har ved nøiere undersøkelse konstateret, at næsten alle hittil som *sordidus* bestemte individer tilhører *cephalotes,* og som sikre findesteder for *sordidus* kjender jeg kun nogle lokaliteter i Nordlands amt, Tromsøen samt Sydvaranger, hvor Münster saavidt jeg vet har tat et enkelt stykke; det er dog selvfølgelig ikke utelukket, at den ogsaa engang vil bli paavist i Maalselven. Naar Poppius opfører *sordidus* som »allmän« og fra endnu flere findesteder end *cephalotes,* har jeg en formodning om, at disse arter ikke altid er holdt ut fra hinanden, og muligens har han ogsaa stødt paa en endnu ubeskrevet nærbeslægtet art, som Münster har opdaget i Østfinmarken.

98. Ph. puella Nordm.

Temmelig almindelig om vaaren paa nyhugne bjerkestubber, sjeldnere træffer man den i komøg. Jeg har samlet ikke faa eksplr. ved Moen 11te juli 77 og 10de juni 1907, ved Nordmo 10de juni 1907 samt omkring Bjerkeng i juni 97 og 1907.

Utbredt over hele det arktiske Norge fra Salten til Sydvaranger, ogsaa samlet flersteds paa øerne, navnlig i Lofoten og Vesteraalen.

99. Ph. marginatus Strøm.

Temmelig almindelig i ganske fersk kogjødsel og i raadnende vegetabilier, indfinder sig ogsaa paa nyhugne bjerkestubber. Samlet ved Moen, Nordmo, Nymo og omkring Bjerkeng.

Iagttat over hele Tromsø stift til Sydvaranger, ogsaa utbredt paa øerne.

100. Ph. (Gabrius) nigritulus Gr.

Sjelden. Jeg har i samlingen et enkelt stykke tat ved Moen 21de juni 97, og blandt kasserede dupla staar ogsaa et eksplr. fundet sammesteds 27de mai 96.

Almindelig i den sydligere del av Nordlands amt, forøvrigt kun iagttat ved Tromsø samt i Sydvaranger.

101. Ph. (G.) trossulus Nordm.

Noget hyppigere. Samlet i et enkelt individ ved Moen 30te juni 85, ved Nordmo i juli 1902 og september 1904, ved Bjerkeng i midten av juni 97.

Utbredt og ganske almindelig i de to sydlige amter til Tromsø, som foreløbig er artens nordgrænse. Poppius anfører begge disse nærstaaende arter fra den sydlige del av russisk Lapland.

*102. Ph. (G.) splendidulus Gr.

Av denne for vor nordiske fauna nye art har jeg ved Nordmo fundet et enkelt stykke under barken paa en furustubbe i juli 1902.

Anden forekomst i det nordlige Norge er mig ikke bekjendt, og den er hittil kun bemerket i det søndenfjeldske. Poppius noterer et enkelt fund i russisk Lapmark, og ifølge Grill er den ogsaa paa svensk side bemerket paa arktisk grund.

Sammenlignet med Tromsø, som har 13 arter at opvise, er slægten *Philontus* ikke godt repræsenteret i Maalselven, men av de 7 arter, som Tromsø har forut: *ventralis* Gr., *discoideus* Gr., *corvinus* Er., *umbratilis* Gr., *sordidus* Gr., *nigrita* Gr. og *varians* Payk., anser jeg de 4 første for boreale reliktformer, som endnu ikke har vundet tilbake til indlandsdistrikterne, under sydligere bredder er jo ingen av dem kystformer. For de 3 andres vedkommende ser jeg derimot ingen grund, hvorfor de ikke skulde forekomme ogsaa i Maalselven, og navnlig *varians,* som ikke er sjelden paa Tromsøen, tror jeg sikkert vil findes i de nedre partier av dalen.

103. Staphylinus (Trichoderma) pubescens De Geer.

Et enkelt individ fandt jeg krypende i kjøreveien ved Moen 4de 88, men mine forventninger om at træffe flere eksplr. av denne store og vakre bille er altid blit skuffet.

Forovrigt kun en enkelt gang tat i Saltdalen av Hagemann.

104. Ontholestis murinus L.

Ikke sjelden, men den forekommer meget enkeltvis. Ved Nordmo har jeg fundet et enkelt stykke 10de juni 1907, fra Bjerkeng besidder vi 3 eksplr. samlet fra 13—19de juni 97, og

jeg har ogsaa tat den der i tidligere aar; et enkelt individ erholdt jeg ved Ulcberg i Dividal 9de juli 95.

Iagttat paa temmelig mange spredte lokaliteter over hele det nordlige Norge.

105. Creophilus maxillosus L.

Som foregaaende. Ved Nordmo et enkelt eksplr. 12te juli 1902, desuten har jeg fundet den nogle gange omkring Bjerkeng.

Har samme vidstrakte utbredelse som *O. murinus.*

106. Quedius brevis Er.

Meget sjelden. Jeg har tat et eksemplar ved Elvevold i Kirkesdal 12te juli 85 under en sten ved veikanten sammen med en *Myrmica,* og et andet stykke blev sigtet i en tue av *Formica rufa* ved Nordmo 14de september 1904, saa det er sandsynligt, at den er tilstede i myrtuerne i langt ringere antal end de smaa myrmecophile biller, og at det vilde kræve et møisommeligt arbeide at faa sammen en større række individer.

Anden forekomst paa norsk arktisk omraade er mig ikke bekjendt, mens Poppius angir en enkelt forekomst fra russisk Lapland.

*107. Q xanthopus Er.

Det er ganske overraskende at finde denne sydlige art saa langt ovenfor polarkredsen, som hittil var dens nordgrænse, men den er vistnok ogsaa baade lokal og sjelden. Jeg har sigtet 2 individer under tørt løv ved foten av bjerketrær i bakken nedenfor husene paa Nordmo 9de juli 1902.

Ny for den arktiske fauna og forøvrigt kun tat i 2 eksplr. ved Storjord i Saltdalen vaaren 1897—98. Mig bekjendt var den tidligere kun bemerket i det sønden fjeldske Norge, og i

Sverige og Finland anføres den kun fra de sydligste og midterste landskaber.

108. Q. lævigatus Gyll.

Ikke sjelden under bark baade paa *Pinus* og *Betula,* en enkelt gang paa *Populus tremula,* den indfinder sig ogsaa paa nyhugne bjerkestubber for at nyte den gjærende saft. Samlet ved Nordmo mere enkeltvis i juni og september, omkring Bjerkeng er den ganske almindelig, desuten har jeg tat den i Iselvdalen i juli 88.

Utbredt over hele Tromsø stift, men hittil kun iagttat i indlandsdistrikterne.

109. Q. molochinus Gr.

Forholdsvis sparsom i Maalselven. Samlet ved Maalsnes, Nordmo, Øvergaard og Takvand, mest ganske enkeltvis. Av den sortvingede form har jeg fundet et eksplr. ved Nordmo 10de juli 1902.

Iagttat paa talrige lokaliteter over hele Tromsø stift, hyppigst langs kysten og paa øerne.

*110. Q. unicolor Kiesw.

Denne interessante art, som ved de mørke følehorn og længere vingedækker er let at skille fra den sortvingede form av *molochinus* og dertil fører et ejendommeligt levesæt, idet den holder til i myrer og sumper, synes at være meget sjelden, og hittil er kun 2 individer paatruffet i distriktet. Et enkelt stykke har jeg sigtet i sumpen nedenfor husene paa Nordmo i midten av juli 1902, og paa samme sted tok Münster et eksplr. 11te juni 1907 ved at trampe i den vaate mose paa bredden av en større vaarvandsdam.

Forøvrigt kun samlet i Tanen av Münster, som har

sendt mig et eksplr. fra denne lokalitet og ellers i Norge alene av ham observeret i Østre Slidre i Valders. Da den utenfor Norge og Nordfinland kun er kjendt fra Alperne, Sudeterne og Piemont, er den uten tvil at anse for et insekt av ren arktisk herkomst.

111. Q. umbrinus Er.

Synes at være meget sjelden, idet jeg kun har tat et eneste individ ved Nordmo i første uke av september 1907; det blev sigtet i sumpen nedenfor husene.

Utbredt over hele vor arktiske region langs kystranden og paa øerne; fra indlandsdistrikterne kjender jeg kun ganske faa lokaliteter; og det samme forhold anfører Poppius fra Kolahalvøen og finsk Lapmarken.

112. Q. limbatus Heer.

Likeledes meget sjelden, av Lysholm fundet i et enkelt individ omkring Framnes.

Har en lignende utbredelse som foregaaende; observeret fra Salten til Sydvaranger, men den hører ikke til de almindelige arter.

113. Q. picipennis Heer.
(R. attenuatus Gyll.).

Almindelig under stene og gammelt løv paa fugtige lokaliteter sammen med de to følgende arter.

Utbredt over hele det nordlige Norge, hvor den overalt optræder som en av de almindeligste Staphylinider.

114. Q. boops Gr.

Som foregaaende, noteret fra Moen, Nordmo, Iselvdal og Bjerkeng, ofte samlet i antal.

Har den samme vidstrakte utbredelse som *picipennis*, men synes at optræde talrigst i indlandsdistrikterne.

115. Q. fulvicollis Stph.

Denne art har tidligere hos os været sammenblandet med *picipennis* og opført under denne, og da jeg vistnok av rent tilfældige grunde ikke har opstillet noget eksplr. fra Maalselven, kan der for øieblikket ikke siges noget med bestemthed om dens utbredelse i dette distrikt. Da den imidlertid er observeret ellers overalt i vor arktiske region, hvor den synes at være vel saa almindelig som *picipennis*, kan det antages som selvfølgeligt, at den ogsaa forekommer overalt i Maalselvens dalføre, saa at jeg ingen betænkelighet nærer ved uten videre at opta den i fortegnelsen. Litt paafaldende synes det mig, naar Poppius angir *boops* og *picipennis* som almindelige overalt i russisk Lapland og Enare, men *fulvicollis* kun fra sydranden av Kolahalvøen.

*116. Mycetoporus longicornis Mäkl.

Tilsyneladende meget sjelden, da jeg kun besidder et enkelt eksemplar sigtet i sumpen ved Nordmo 14de september 1904.

Hittil kun observeret meget sparsomt i det arktiske Norge; jeg har tat den i Tromsdal ved Tromsø og i Porsanger, og Münster har uten tvil ogsaa samlet den, dog har jeg ingen nærmere opgaver. Poppius noterer den fra Pasvikdalens russiske side.

117. M. splendidus Gr.

Langt hyppigere end foregaaende. Ved Moen har jeg fundet et enkelt stykke 9de juni 97, i stort antal er den derimot sigtet omkring Nordmo under gammelt løv ved foten av

trær i juli 1902, i september 1904 tok vi den ogsaa sammesteds i flere eksplr.

Bemerket paa mange lokaliteter fra Salten til Sydvaranger, og den er vistnok den her nord i størst antal optrædende art inden denne talrige slægt.

118. M. mulsanti Ganglbr.

Ikke sjelden. Tat ved Moen i juni 1904 og 1907 samt ved Nordmo i juli 1902, september 1904 og august 1908, et enkelt stykke ved Bjerkeng juni 1907.

Forøvrigt i amtet fundet ved Tromsø i et enkelt individ, medens den i Finmarken er observeret flersteds like til Sydvaranger; fra Nordlands amt foreligger endnu ingen iagttagelser.

119. M. flavicornis Luze.

Synes at være meget sjelden i Maalselven, da jeg kun har fundet et eneste eksemplar ved Nordmo 10de juli 1902.

Ikke sjelden ved Tromsø, men forøvrigt kun bemerket i Finmarken, hvor vi har samlet den paa flere lokaliteter. Ifølge generalkatalogen er dens utbredelse indskrænket til Mellem- og Sydeuropa, men den er altsaa likesaa vel naturaliseret i den arktiske region, hvor Poppius yderligere anfører den fra 6 forskjellige findesteder i finsk og russisk Lapland, og jeg er nærmest tilboielig til at anse den for et arktisk element.

120. M. brunneus Marsh.
(M. lepidus Gr.)

Utbredt men fundet meget enkeltvis. Ved Moen et eksplr. 3die juli 83, 2 stykker har jeg tat ved Nordmo 15de juli 1902 og 16de august 1908, etpar ved Bjerkeng i juli 88 og sammesteds et 12te juli 1900.

Iagttat hist og her over hele stiftet fra Sydherø til Sydvaranger, men overalt meget sparsomt.

121. M. altaicus Luze.

Denne interessante og sjeldne art, som ved en incurie fra utgivernes side ikke er blit optat i Reitters generalkatalog, skjønt den allerede i 1903 er publiceret av Münster som norsk, blev i juli 1902 sigtet i nogle faa individer under gammelt løv i sumpen nedenfor Nordmo og gjenfandtes sammesteds i 1903. Senere har jeg søgt den her forgjæves, men i første uke av juni 1907 tok Münster 3 stykker ved Moen tæt ovenfor bredden av den bæk, som gaar ned til storelven bak husene.

Allerede 15de mai 97 sigtede jeg et eksplr. ved Storjord i Saltdalen, forøvrigt er den utenfor det arktiske Norge kun kjendt i et enkelt stykke fra Altai.

*122. M. norvegicus Bernh.

Synes at være meget sjelden, da jeg kun besidder et enkelt individ tat ved Nordmo 11te juli 1902, hvilket Münster antar for at være et litet eksplr. av *norvegicus*.

Denne for vor arktiske fauna nye art, som hittil alene er iagttat i Norge, er ellers fundet hist og her i den sydlige og centrale del av landet til Trondhjem og er vistnok et insekt av arktisk herkomst.

123. M. boreellus J. Sahlbg.

Jeg har fundet nogle eksemplarer paa Kalvhau under stene ovenfor skogbaandet 7de juli 85 samt paa Svendborgtind endnu noget høiere tilfjelds 27de juli samme aar, men nede i lavlandet har jeg ikke bemerket den og overhovedet ikke samlet den uten i det nævnte aar.

En ægte arktisk form, som ellers mig bekjendt kun er iagttat i Østfinmarken, men jeg tror nok Münster har samlet den andetsteds i sit distrikt.

*124. **M. märkeli** Kr.

Denne store og vakre art er en interessant tilvækst til vor arktiske fauna, men den synes desværre at være meget sjelden. Münster sigtede 2 eksplr. av tørt høirusk i en utlade paa holmen i Fjeldfrøskelven ved Bjerkeng 9de juni 1907 og har godhedsfuldt overladt museet det ene stykke. Baade Lysholm og jeg har sigtet høirusk i den samme lade uten at finde nogen *märkeli,* saa det heldige fund i 1907 nærmest maa kaldes et lykkeligt tilfælde, da denne som de fleste andre *Mycetoporus* ellers mest holder sig paa fugtig bund.

Inden vor arktiske region er den forøvrigt kun i 4 individer tat av Lysholm i en sump ved Lakselv i Porsanger i de sidste dage av juni 1908 og ellers kun bemerket paa 3 spredte lokaliteter i det sydlige og centrale Norge. Da den er tat i russisk Lapland og overhovedet har en nordlig utbredelse er den vistnok av arktisk herkomst.

*125. **M. æqualis** Thms.

Likeledes meget sjelden. Münster sigtede et eksplr. ved Moen av den vaate bundmose i en uttørret kjos i september 1904, og et individ tok jeg selv 20de juli 88 paa den nordlige bred av Fjeldfrøskvandet krypende paa sanden sammen med Bembidier. Dette stykke er i min oversigt opført som *ruficollis* Mäkl, hvilken art altsaa utgaar av vor fauna.

Utenfor Maalselven kun samlet i Kaafjord i Alten av Münster, og i Norge forøvrigt mig bekjendt kun tat ved Kragerø av Ullmann. Ogsaa dette er en utvilsomt arktisk form.

126. **M. punctus** Gyll.

Denne store art er ikke nogen sjeldenhet i distriktet, men da den fører en skjult tilværelse i meget fugtigt bundmateri-

ale, er det kun ved anvendelse av sigtet, at vi har faat den frem i noget antal. I sumpen ved Nordmo har vi tat endel eksemplarer i september 1904, omkring Framnes fandt Lysholm den temmelig almindelig sommeren 1903; et enkelt stykke erholdt jeg ved Bjerkeng i juli 88.

Fra Nordlands amt foreligger endnu ingen iagttagelser og utenfor Maalselven kjender jeg den ellers kun fra Tromsø, hvor den er samlet av Münster i 1904; Poppius opfører den ikke i sin fortegnelse, men i Grills katalog opgives den at forekomme fra Åbo til Lapland. Den har en avgjort nordlig utbredelse men kan ikke regnes for at tilhøre de egentlige arktiske former.

127. Bryoporus rugipennis Pand.

Sjelden. Jeg har tat et enkelt eksplr. under en sten paa Kalvhau 7de juli 85 og et andet ved Nordmo i september 1904.

Iagttat paa mange lokaliteter fra Salten til Sydvaranger. En utpræget arktisk art.

128. Br. cernuus Gr.

Likeledes sjelden. Jeg har sigtet 2 stykker ved foten av løvtrær under bakken ved Nordmo 9de og 11te juli 1902, et tredie individ har Lysholm tat ved Framnes i 1903.

En sydligere form, som er bemerket paa nogle faa lokaliteter fra Sydherø til Talvik.

129. Bolitobius thoracicus F.

Temmelig almindelig i raatten sop, faaes ogsaa ofte ved sigtning av fugtigt materiale. Noteret fra Moen, Nordmo og Bjerkeng, fra juni til september.

Almindelig utbredt over hele Tromsø stift fra Salten til Sydvaranger.

130. B. lunulatus L.

Av Lysholm opføres den som »ikke sjelden«, selv har jeg tat 10 stykker paa en bjerkestubbe i Maukstadlien ovenfor Bjerkeng 19de juni 97, og dette er den eneste gang jeg i Maalselven har truffet denne art, som vistnok maa være meget lokal, da et saa iøinefaldende insekt vanskelig oversees.

Forøvrigt mig bekjendt alene bemerket i Saltdalen, hvor den er ganske almindelig. Poppius noterer den fra enkelt findested baade i russisk Lapland og Enare.

131. B. speciosus Er.

Denne store og prægtige art er alene av Lysholm tat i nogle eksplr. paa træsop omkring Framnes i juli 1903.

Utbredt men meget sjelden; av Münster samlet i Oksfjorddalen, Karasjok og Sydvaranger, hvor den i 1897 først var fundet av Sig Tor. Den er ogsaa iagttat i russisk Lapland og er en avgjort nordlig form uten egentlig at kunne regnes til de arktiske elementer.

132. Tachyporus pusillus Gr.

Ikke almindelig. Selv har jeg kun tat et enkelt eksplr. ved Bjerkeng i juni 97 og et sammesteds 6te august 1908, mens Münster fandt den ved Nordmo i september 1904, og Lysholm opfører den som ikke sjelden omkring Framnes.

Ved Tromsø er den i enkelte aar meget talrig om vaaren under stene paa græsbund og er forøvrigt bemerket hist og her især langs kystranden og paa øerne op til Skjervø. Poppius optar ikke *pusillus* men nævner derimot *macropterus* (*scitulus* Er.) fra flere lokaliteter.

133. T. pulchellus Mnh.

Et for Maalselvens fauna meget karakteristisk insekt, som jeg først i senere aar er blit opmerksom paa. Ved Moen har

jeg kun tat 3 stykker 27de mai 96 og i juni 97 ved at grave i mosen ved foten av trær, omkring Nordmo er den derimot meget almindelig og sigtet i stort antal i juli 1902 og septembber 1904 og 1907, men høiere op i dalen er den ikke iagttat, i hvert fald finder jeg intet herom i mine optegnelser.

Forøvrigt mig bekjendt ikke observeret andetsteds i Tromsø stift, men paa russisk side er den fundet i Sydvaranger av Poppius. Hittil alene iagttat i Finland, Nordrusland og Norge, og den synes saaledes at maatte regnes til de arktiske former, skjønt den ogsaa har en stor utbredelse i lavlandet i det sydlige Norge.

134. T. atriceps Stph.

Utbredt men forholdsvis sjelden. Jeg har et enkelt stykke fra Moen etiketteret juni 97, et fra Nordmo samlet 15de juli 1902 samt 2 tat ved Bjerkeng 12te juni 97.

Fra Nordland foreligger endnu ingen iagttagelser, i de 2 nordlige amter er den derimot fundet hist og her til Porsanger.

135. T. jocosus Say.

Almindeligere end foregaaende. Fra Moen har vi kun et enkelt individ samlet i juni 97, ved Nordmo og Bjerkeng er den derimot tat i større antal fra juni til september. Ved Altevand fandt jeg ogsaa et eksplr. i juli 1900.

Bemerket her og der fra Salten til Hilleso men de noterede findesteder er endnu forholdsvis faa. Sikkerlig forekommer den ogsaa i Finmarken, da Poppius blandt andre findesteder ogsaa opfører Pasvikdalen. Likesom *pulchellus* har *jocosus* en forholdsvis liten utbredelseskreds — Skandinavien, Finland og russisk Lapland — og den maa vel nærmest henføres under de arktiske (sub. a.) former.

136. T. chrysomelinus L.

Ved siden av *pulchellus* den almindeligste *Tachyporus* i Maalselven; tat ved Moen, Bakkehaug, Nordmo i stort antal, samt omkring Bjerkeng. Som sine slægtninge findes den mest under løv og mose ved foten av løvtrær; ved Nordmo har jeg paa en varm septemberdag seet en hel del opkrøpne paa foten av husvæggen.

Utbredt i de 2 sydlige amter, men nordenfor Maalselven kjender jeg endnu ingen forekomst. Poppius noterer kun 2 findesteder paa sydranden av Kolahalvøen.

137. T. abdominalis F.

Ikke sjelden; samlet i et antal individer ved Nordmo og omkring Bjerkeng, et enkelt stykke ved Overgaard i august 83.

Bemerket hist og her over hele stiftet fra Salten til Sydvaranger; ved Tromsø har jeg endnu ikke fundet den.

138. Tachinus proximus Kr.

Overalt almindelig i ferske ekskrementer av alle slags, under raatnende vegetabilier samt i gjærende bjerkesaft.

Utbredt og almindelig i hele vor arktiske region. I generalkatalogen opføres den kun fra Mellem-Europa skjønt den forlængst i talrige publikationer er angit som utbredt over hele Skandinavien og jeg anser den nærmest for et subarktisk element i vor fauna.

139. T. pallipes Gr.

Likesaa hyppig som foregaaende, hvis levesæt den omtrent i et og alt deler.

Har samme utbredelse som *proximus* og er vel saa almindelig som denne.

140. T. rufipes De Geer.

Sparsommere end de to foregaaende arter og hittil kun bemerket ved Nordmo, hvor vi har sigtet endel eksplr. av fugtigt bundmateriale i juli 1902 og september 1904.

En mere sydlig form, som er almindelig langs kystranden i Nordland, i Tromsø amt utenfor Maalselven er den kun noteret fra Lyngen, som hittil er dens nordgrænse. Poppius har den ikke i sit arbeide.

141. T. laticollis Gr.

Ikke almindelig. Samlet ved Moen 29de mai 96, Nordmo i juli 1902 og september 1904 og 1907, nogle stykker har jeg ogsaa fra Bjerkeng tat 7de juli 85 og 18de juni 97. Den findes mest om vaaren under stene paa græsbund, senere under raatnende vegetabilier, sjeldnere i gjødsel; som de fleste arter av slægten indfinder den sig ogsaa paa nyhugne bjerkestubber.

Temmelig almindelig over hele Tromsø stift fra Sydherø til Sydvaranger.

142. T. marginellus F.

Det er ganske paafaldende, at denne art først i de aller sidste aar er kommet for dagens lys, men det kan rimeligvis forklares derved, at den er et utpræget høstinsekt og desuten meget lokal. De første individer sigtede Münster av den vaate bundmose i en uttørret kjos ved Moen 12te september 1904, og i den følgende uke tok vi en mængde eksemplarer i sumpen ved Nordmo. Sammesteds fandt jeg nogle stykker i de første dage av september 1907, og i august 1908 var den temmelig talrig under raatnende rhabarbrablade og i utlagte græshauger. Ved Tromsø har jeg alene fundet den i ko- og hestelort.

Forøvrigt mig bekjendt kun iagttat ved Tromsø, hvor de

fleste eksplr. likeledes er samlet i september. Poppius opfører den fra 2 findesteder i russisk Lapland.

143. T. collaris Gr.

Ikke almindelig. Jeg har noteret den fra Moen i tidligere aar, nogle stykker har vi ogsaa samlet ved Nordmo i september 1904 og 1907 samt i august 1908.

Almindelig utbredt i de 2 sydlige amter, ogsaa paa øerne, nordligst observeret paa Skjervø. Poppius opfører den kun fra sydkysten av Kolahalvøen.

144. T. elongatus Gyll.

Forekommer meget enkeltvis. Ved Moen et enkelt stykke 17de august 83, ved Nordmo har jeg fundet 3 eksemplarer i juli 1902 samt et ved Bjerkeng 5te juli 83.

Iagttat paa temmelig mange lokaliteter over hele stiftet fra Salten til Sydvaranger, overalt dog meget sparsomt.

145. Hypocyptus læviusculus Mannh.

Av Lysholm tat ved Framnes, hvor den forekom temmelig almindelig, av Münster sigtet ved Nordmo i september 1904.

Forøvrigt kun bemerket i Malangen, paa Tromsøen samt i Sydvaranger.

*146. Gymnusa variegata Kiesw.

Dette vakre og for vor arktiske fauna nye insekt blev først fundet i nogle eksplr. ved Framnes i 1903 av Lysholm. I midten av september 1904 sigtede vi en hel række individer i sumpen ved Nordmo, sammesteds tok jeg et enkelt stykke 10de juni 1907 og endnu et 22de august 1908.

Utenfor Maalselven hittil kun iagttat ved Rognan i Salten, i Burfjord, Kaafjord i Alten samt i Østfinmarken, hvor vi har fundet den meget utbredt fra Porsanger til Sydvaranger. Skjønt utbredelsen strækker sig ned til Mellem-Europa, tilhører denne art uten tvil hovedsagelig den arktiske fauna.

*147. Myllæna gracilicornis Fairm.

Sjelden, kun av Lysholm tat omkring Framnes i 1903.

Utbredt men hittil kun bemerket paa faa lokaliteter: Tromsø, Tana samt flersteds i Sydvaranger. Poppius angir den fra et enkelt findested paa sydkysten av Kolahalvøen.

148. Oligota pusillima Gr.

Sjelden. Lysholm har sigtet nogle eksplr. av høirusk i en utlade, og Münster tok den ved Nordmo i september 1904, selv har jeg ikke været heldig nok til at finde denne vor mindste Staphylinid.

Utenfor Maalselven mig bekjendt kun iagttat ved Tromsø, hvor jeg har fundet nogle stykker under stene tidlig om vaaren under snesmeltningen i april og mai. I Sverige ikke observeret ovenfor 60°, i Finland til 68° if. Grill.

*149. Gyrophæna nana Payk.

Meget sjelden, kun av Lysholm tat i et enkelt individ ved Framnes i 1903.

En boreal art, som ikke er bemerket andetsteds i vor arktiske region; dens nordgrænse hittil var Trondhjem, hvor Lysholm angir den at være temmelig almindelig. Hverken i Sverige eller Finland er den kjendt fra arktisk grund.

150. Placusa atrata Sahlbg.

Temmelig sjelden. I samlingen staar 2 individer tat ved Bjerkeng, det ene juli 88, det andet har ingen datum; sam-

mesteds tok Münster flere eksplr. paa nyhugne bjerkestubber i første uke av juni 1907.

Hittil ikke bemerket andetsteds i vor arktiske region, i nabolandene naar den ikke saa høit op.

*151. Pl. tachyporoides Wall.

Meget sjelden, kun av Lysholm tat i et enkelt eksemplar ved Framnes i 1903.

Heller ikke denne er iagttat paa anden lokalitet inden Tromsø stift. En mere sydlig art, som ellers i Norge kun er kjendt fra etpar lokaliteter omkring Trondhjem (Lysholm). I Sverige ikke bemerket ovenfor Stockholm, i Finland til henimot polarkredsen.

*152. Thectura cuspidata Er.

Likeledes meget sjelden; av Münster fundet i et enkelt individ under barken paa en gammel løvtræstubbe ved Nordmo i september 1904.

Kun dette ene eksemplar er hittil tat i det arktiske Norge. Den er en ren sydlig form, som ellers kun er observeret i den sydligste del av landet, og saavel i Sverige som Finland forekommer den ogsaa kun i de sydligste landskaper.

153. Leptusa angusta Aubé.

Meget almindelig under bark baade paa furu og løvtræer og noteret fra Moen, Nordmo, Iselvdal og Bjerkeng, fra juni til september.

Utbredt og almindelig over hele stiftet fra Salten til Sydvaranger.

154. Autalia punctlicollis Sharp.

Av Lysholm fundet ikke sjelden i hestelort omkring

Framnes, selv har jeg i Maalselven forsømt at eftersøke denne karakteristiske art, som vistnok har en betydelig utbredelse.

Iagttat hist og her, nordligst samlet av Münster i Burfjord. Et utpræget alpint og arktisk insekt.

155. Falagria sulcata Payk.

Meget sjelden. Jeg fandt et enkelt individ ved Framnes under en høihesje 11te august 1908.

En mere sydlig form, som foruten paa Tromsøen, hvor den er temmelig almindelig, ogsaa er samlet i Tysfjord, Karasjok og Sydvaranger.

156. Gnypeta coerulea Sahlbg.

Efter opgave fra Lysholm forekom den temmelig almindelig omkring Framnes, selv har jeg ikke bemerket den i Maalselven.

Meget almindelig paa Tromsøen og ellers iagttat hist og her fra Salten til Tana. Likeledes en karakteristisk arktisk form.

157. Atheta (Glossola) gregaria Er.

Et enkelt stykke ved Bakkehaug 4de juli 03, omkring Nordmo tat ikke sjelden i september 1904 og 07.

Almindelig utbredt, især langs kystranden, fra Sydherø til Sydvaranger; i Østfinmarken er den dog sjelden, og Poppius har ingen findesteder fra finsk eller russisk side.

*158. A. (Aloconota) cambrica Woll.

Av denne saavel for den arktiske region som for Norge nye art fandt Lysholm et enkelt individ ved bredden av Rostavand i juli 1903.

Ifølge generalkatalogen tilhører den Mellem-Europa og Caucasus, og mig bekjendt er den heller ikke observeret i Sverige og Finland.

*159. A. (A.) sulcifrons Stph.

Sparsom og lokal. Ved bredden av Rostavand tok jeg et eksemplar i juli 1902, og sammesteds fandt Lysholm den ikke sjelden det følgende aar, et enkelt stykke sigtede Münster ved Nordmo i september 1904.

En sydligere form, som ellers mig bekjendt ikke er bemerket andetsteds i det nordlige Norge. Dens nordgrænse tidligere var Trondhjem, i Sverige og Finland er den indskrænket til de sydligste landsdele.

160. A. (Metaxya) melanocera Ths.

Tilsyneladende ikke almindelig i distriktet; vi besidder 4 stykker tat ved Moen 3die juli 83, 10de juni 97 og 27de juli 1908, desuten har jeg samlet 6 eksplr. ved Nordmo 11te juli 1902 og august 1908 og et ved Framnes i første uke av august samme aar.

Utbredt over hele stiftet fra Bodø til Sydvaranger, flersteds samlet i større antal.

161. A. (M.) elongatula Gr.

Meget sjelden, av Lysholm tat i etpar individer ved Framnes.

En utpræget sydlig art, som tidligere kun var iagttat i Nordlands amt, hvor den synes at ha en stor utbredelse især langs kysten og paa øerne.

*162. A. (M.) aubei Bris.

Likeledes meget sjelden og kun av Lysholm samlet i etpar eksemplarer ved Framnes.

Hittil foreligger kun faa iagttagelser fra det nordlige Norge, og foruten ved Tromsø, hvor jeg har tat et enkelt eksplr. i november 84, er den kun av Münster samlet i Sydvaranger. I min oversigt opføres den som fundet paa Hillesø, men dette eksplr. har senere vist sig at tilhøre *islandica*. Ifølge generalkatalogen er dens hjemland Sverige, Mellem-Europa og Kaukasus, men den er ogsaa iagttat flersteds i russisk og finsk Lapland; overalt optræder den meget sparsomt.

163. A. (M) islandica Kr.

Ikke almindelig. Jeg har et eksplr. tat ved Bjerkeng i juli 88, samt 6 stykker sigtet ved Nordmo i juli 1902, september 1904 og august 1908.

Forøvrigt iagttat temmelig hyppig paa mange lokaliteter fra Salten til Sydvaranger. En utpræget arktisk art.

164. A. (M.) subplana J. Sahlbg.

Sjelden. Jeg har fundet et par stykker under stene og bretter i baatstøen ved Bjerkeng i juni 97, og Lysholm haavede nogle langs elven ved Frammes i 1903. Den var ved denne anledning ikke sjelden, men min kollega tok kun nogle faa eksemplarer, da han uten nøiere paasyn holdt den for *graminicola*.

Iagttat som en sjeldenhet paa nogle faa og spredte lokaliteter fra Saltdalen til Sydvaranger. En høiarktisk form, der endog er fundet paa Spitsbergen og Grønland, en enkelt gang ogsaa tat av Münster ved Røros.

165. A. polaris Bernh.

Mindre sparsom end foregaaende. Vi har 2 individer tat ved Bjerkeng, det ene 12te juni 97, det andet er et ældre

udateret stykke, av Lysholm samlet ikke sjelden omkring Framnes.

Søndenfor Maalselven foreligger ingen iagttagelser, paa Tromsøen er den ikke sjelden ved bredden av Prestvandet, og i Ostfinmarken er den meget utbredt og temmelig almindelig. Den holder til paa meget fugtig bund og findes mest under bundmosen i uttørrete dammer, og ved at traakke i vaate mosemyrer faar man den ogsaa frem. Som navnet antyder, er ogsaa dette en ren arktisk art.

166. A. (M.) arctica Ths.

Utbredt i distriktet og ikke sjelden. Jeg har samlet den ved Moen 17de juni 1904, ved Nordmo september samme aar og i august 1908, ved Bjerkeng i juni 97 samt ved Takvand 8de august 83.

En av de almindeligere arter, som er fundet jevnt utbredt over hele stiftet saavel i indlandet som paa øerne. Likeledes en ren arktisk form, som dog ogsaa forekommer i fjeldtrakterne i det sydlige Norge.

167. A. (Hygroecia) magniceps J. Sahlbg.

Synes at være meget sjelden, da jeg kun har tat et eneste individ ved Moen under løv ved foten av en stubbe 27de mai 1896.

Forøvrigt kun samlet av Münster i Sydvaranger, hvor den synes at være meget utbredt. Iagttat flersteds i det sydlige Norge, ikke fundet i Sverige og ellers kun paa etpar lokaliteter i sydligste og nordligste Finland, den skal desuten forekomme i Tyskland.

168. A. (H.) fallaciosa Sharp.

Meget sjelden, jeg har kun tat et eneste individ ved Moen 10de juni 97.

En enkelt gang fundet ved Tromsø, forøvrigt samlet av Lysholm og Münster i Karasjok og flersteds i Sydvaranger. Poppius har den ikke i sin fortegnelse, og da utbredelsen forøvrigt strækker sig til Tyskland og Frankrig, maa den nærmest regnes til de boreale, muligens subarktiske former. Overalt forekommer den meget sparsomt.

169. A. (H.) debilis Er.

Likeledes meget sjelden. Jeg har fundet et eksplr. ved Bjerkeng i juni 97 og et andet ved bredden av Rostavand 25de juli 1902.

Utenfor Maalselven mig bekjendt kun samlet av Lysholm i Karasjok og forøvrigt utbredt i Mellem- og Nord-Europa. Poppius anfører den baade fra Kolahalvøen og Enare.

170. A. (Parameotica) complana Mannh.

Ogsaa denne hører til de meget sjeldne arter, idet jeg kun har fundet et eneste stykke ved Moen 27de mai 96.

Saavidt mig bekjendt er flere eksemplarer ikke paatruffet i vor arktiske region. Det er en sydligere form, som ifølge generalkatalogen tilhører Mellem-Europa og Finland, den er dog iagttat paa mange lokaliteter i det sydlige og centrale Norge til Trondhjem, men er endnu ikke paavist i Sverige. Poppius noterer den fra 2 findesteder paa Kolahalvøen.

171. A. (Oreostiba) sibirica Makl.

Denne ved sin forekomstmaate karakteristiske art synes at være almindelig overalt paa fjeldene ovenfor skoggrænsen, hvor man finder den nær randen av snefonnerne. Selv har jeg kun tat et enkelt stykke paa Svendborgtind i juli 85, men Lysholm samlet den i antal paa Rengjærdsfjeldet og Kalvhau.

Forøvrigt iagttat hist og her fra Salten til Sydvaranger.

172. A. (Dinaræa) æquata Er.

Temmelig almindelig under bark paa løvtræer, samlet ved Nordmo i september 1904 og 07 og i august 1908, et stykke har jeg tat ved Tillermo krypende i vinduet 1ste juli 85, fra Bjerkeng har vi 4 individer fundet i juni og juli, og Lysholm opfører den som temmelig almindelig omkring Framnes. Iagttat hist og her fra Salten til Sydvaranger men kun i indlandets skogtrakter.

*173. A. (Anopleta) arcana Er.

Har tidligere været anseet for en meget sjelden art, men omkring Nordmo har jeg fundet den vel saa hyppig som *æquata* under bark paa gamle løvtræstubber, helst av *Alnus*. Den er her samlet i midten av juli 1902, september 1904 og 07 samt i august 1908. Ved Framnes tok Lysholm et enkelt individ.

Generalkatalogen angir dens utbredelse som indskrænket til Tyskland, Østerrig, Ungarn og Siebenbürgen. Den er imidlertid iagttat flersteds i det sydlige og centrale Norge, og i det arktiske utenfor Maalselven ogsaa ved Tromsø og i Sydvaranger, i Finland saavel i den sydlige del som i Lapland, desuten paa Kolahalvøen, og dens utbredelse omspænder saaledes et betydeligt omraade ogsaa i Nord-Europa. Fra Sverige foreligger endnu ingen opgaver, men den forekommer selvfølgelig ogsaa østenfor kjølen.

174. A. (Traumoecia) depressicollis Fauv.

Denne lille eiendommelige *Atheta,* som først i senere aar er blit tilført vor fauna, er temmelig almindelig i Maalselven i ekskrementer og raatnende vegetabiler. Ved Nordmo tok jeg den i antal i juli 1902, ved Bjerkeng i juni 97, mens Lysholm opfører den som »almindelig utbredt«.

Paa Tromsøen kan jeg hver høst samle den i mængde i ugræshauger i min have, og ellers er den fundet paa mange lokaliteter norden- og østenfor til Sydvaranger. En ægte arktisk art, som ogsaa er tat i høifjeldet i det centrale Norge av Münster, men utenfor Norge er den hittil kun kjendt fra russisk Lapland samt Østalperne og Pyrenæerne.

175. A. (Microdota) mortuorum Thoms.

Vi besidder kun et enkelt stykke samlet av Münster ved Nordmo i midten av september 1904.

Ved Tromsø har jeg tat den i mængde i raatten sop om høsten, forøvrigt mig bekjendt kun iagttat i Sydvaranger, hvor vi har fundet den flersteds. Utbredt i Mellem- og Nord-Europa.

176. A. (M.) subtilis Scriba.

Lysholm opfører den som »almindelig utbredt«, selv har jeg tat enkelte eksplr. ved Moen 17de juni 1904 og Nordmo juli 1902 og september 1904, samt i større antal i august 1908.

Iagttat paa mange lokaliteter over hele stiftet fra Salten til Sydvaranger, forøvrigt med samme utbredelse som foregaaende.

177. A. nigricornis Ths.

Synes at være meget sjelden, kun samlet i 2 individer ved Nordmo 16de juli 1902 og 14de september 1904.

Hittil forøvrigt kun iagttat ved Røsvand av Strand, ved Tromsø av Münster og forfatteren samt i Sydvaranger av Poppius. En mere sydlig art, der naar helt ned til Sicilien.

*178. A. basicornis Rey.

Likeledes meget sjelden, kun av Lysholm tat i etpar eksplr. omkring Framnes.

Ny for vor arktiske fauna, og hittil kjendes ingen anden forekomst i Tromsø stift. Forøvrigt kun av Münster samlet i det sydlige Norge, mens den endnu ikke er paavist i Sverige, i Finland fundet i den sydvestlige del.

*179. A. sodalis Er.

Tat ved Moen i et enkelt stykke 10de juni 97, ved Nordmo har vi samlet et større antal eksemplarer i september 1904 og juni 1907.

Forøvrigt kun iagttat i Saltdalen samt i Sydvaranger, hvor Münster samlede den i antal i 1904. Utbredt i Mellem- og Nord-Europa samt Kaukasus.

180. A. boletophila Thoms.

Meget sjelden. Jeg fandt flere eksplr. av begge kjøn i bjerkesop ved Øvergaard 8de juli 85, men trods al søken har det ikke lykkes mig at finde den igjen.

Anden forekomst i det nordlige Norge er mig hittil ikke bekjendt, og jeg vet heller ikke med sikkerhet, om den er iagttat andetsteds i Norge. Poppius anfører den fra en enkelt lokalitet i russisk Lapland.

*181. A. pilicornis Ths.

Sjelden; kun tat av Münster ved Nordmo i september 1904, nogle stykker har Lysholm ogsaa fundet omkring Framnes paa nyhugne bjerkestubber.

Utbredt men endnu kun litet iagttat. Saltdalen og Tromsø (ipse), i Sydvaranger flersteds (Münster). Nord- og Mellem-Europa.

182. A. trinotata Kr.

Likeledes sjelden. Selv har jeg kun fundet et enkelt stykke ved Bjerkeng i september 78, mens Lysholm tok flere eksemplarer ved Framnes i 1903.

Dette er en sydligere art, som utenfor Maalselven kun er bemerket i Lakselv i Porsanger hvor jeg fandt et enkelt individ i juli 1907. Utbredt over størstedelen av Europa, endnu ved Trondhjem angir Lysholm den som temmelig almindelig. Poppius optar den ikke i sin fortegnelse.

183. A. diversa Sharp.

Sjelden, kun av Lysholm samlet i etpar individer ved Framnes.

Utbredt men hittil kun litet iagttat. Selv har jeg fundet den ved Tromsø, og Münster har tat den i Tanen og flersteds i Sydvaranger. Fra Sverige og Finland foreligger endnu ingen iagttagelser, mens generalkatalogen indskrænker dens utbredelse til Tyskland og Skotland; med sin betydelige utbredelse i det arktiske Norge bør den imidlertid vistnok betragtes som et arktisk element.

184. A. euryptera Stph.

Almindelig paa nyhugne bjerkestubber gjennem hele distriktet.

Iagttat over hele det nordlige Norge fra Salten til Sydvaranger.

185. A. valida Kr.

Indfinder sig med foregaaende for at nyte den gjærende bjerkesaft, men forekommer langt sparsommere. Selv har jeg ikke fundet den i Maalselven, men Lysholm opfører den som ikke sjelden omkring Framnes.

Forøvrigt kun iagttat ved Tromsø samt i Sydvaranger, hvor Münster i 1904 fandt den meget utbredt.

186. A. (Liogluta) lævicauda J. Sahlbg.

Hører likeledes til de sparsomt forekommende arter. Ved Nordmo sigtede vi nogle stykker i september 1904, fra Bjerkeng har vi et eksplr. etiketteret 4de juli 85, mens Lysholm angir den som temmelig sjelden ved Framnes.

Iagttat ved Tromsø, i Tanen samt flersteds i Sydvaranger. En ægte arktisk art, som utenfor Norge, hvor den ogsaa er meget utbredt i det centrales høifjeldstrakter, kun er kjendt fra Finland, Sudeterne, Karpaterne og Kaukasus.

*187. A. (L.) hypnorum Kiesw.

Ogsaa denne art forekommer temmelig sparsomt og er hittil kun tat ved Nordmo, hvor jeg fandt et enkelt individ 10de juli 1902, mens vi i september 1904 sigtede ikke faa nede i den rikholdige sump.

Ny for den arktiske fauna og utenfor Maalselven kun iagttat i Sydvaranger av Münster. Poppius anfører den fra russisk Lapland efter opgave av J. Sahlberg, men fra Sverige har jeg ikke seet den anført.

188. A. (L.) microptera Thoms.

Yderst almindelig overalt paa fugtig bund; om man ikke faar andet i sigtematerialet, saa pleier dog *microptera* sjelden at svigte, og med *graminicola* og *fungi* utgjør den et trekløver av proletarer, som altfor ofte indfinder sig til ulcilighet!

Observeret overalt, hvor biller er blit samlet, paa øerne som i indlandet. Naar hr. Strand gjentagende fremhæver, at den kun av ham er samlet i Norge, maa jeg hertil bemerke, at den har været mig bekjendt fra de første samleaar her

nord, og jeg har allerede i 1899 publiceret den som fundet ved Hammerfest, mine kolleger sydpaa har likeledes tat den mangesteds. Den blev mig imidlertid altid bestemt som *crassicornis* Gyll. (*granigera* Kiesw.), hvilken art imidlertid neppe er fundet i Norge, saa den indtil videre faar utgaa av vor fauna.

189. A. (L.) alpestris Heer.

Temmelig almindelig; samlet ved Fagerli, Nordmo og omkring Bjerkeng i juli og august.

Utbredt og ikke sjelden i hele vor arktiske region fra Vefsen til Sydvaranger. Generalkatalogen angir kun Alperne og England som omraadet for utbredelsen, skjønt den jo allerede i etpar decennier har været kjendt som forekommende i det arktiske Nord-Europa.

190. A. (Megista) graminicola Gr.

Meget almindelig overalt fra mai til september.

En av vore almindeligste rovbiller og samlet paa de fleste besøkte lokaliteter.

191. A. (Dimetrota) atramentaria Gyll.

Yderst almindelig overalt fra vaar til høst; holder mest til i alleslags ekskrementer men findes ogsaa i raatne vegetabilier.

Utbredt og meget talrig overalt i vor arktiske region.

192. A. (D.) picipennis Mannh.

Lysholm opfører den som almindelig, selv har jeg kun tat et enkelt individ ved Bjerkeng i juni 97 samt nogle stykker ved Nordmo i juli 1902 og et enkelt i august 1908.

Iagttat fra Hatfjelddalen til Sydvaranger; i sidstnævnte distrikt har jeg samlet den i mængde paa menneskelige ekskrementer, som den syntes at foretrække.

193. A. (D.) altaica Bernh.

Kun samlet av Lysholm, som opfører den som »temmelig almindelig« omkring Framnes, selv har jeg aldrig bemerket den i Maalselven, hvor den muligens er noget lokal.

Denne rent arktiske form er forøvrigt kun iagttat i Østfinmarken, hvor vi navnlig i Sydvaranger har fundet den almindelig utbredt. Münster har samlet den flersteds i højfjeldet i det centrale Norge, men utenfor vort fædrelands grænser er den ellers ikke bemerket paa europæisk omraade.

194. A. (D.) allocera Epp.

Synes at være meget sjelden, idet alene Lysholm har fundet etpar eksemplarer ved Framnes.

Ogsaa en rent arktisk form, som ellers kun er samlet i Østfinmarken, hvor jeg tok de første eksplr. i Sydvaranger i juli 92. Den blev av mig opstillet som en ny art under navnet *bituberculata,* men har senere vist sig at være identisk med den av Eppelsheim efter sibiriske eksplr. beskrevne *allocera.* Popppius angir den fra 2 lokaliteter i russisk og finsk Lapland, og Münster har samlet den paa Dovre.

195. A. (D.) lævana Rey.

Sjelden. Jeg har sigtet 6 stykker ved Nordmo 12te—14de juli 1902, og Lysholm fandt etpar eksplr. ved Framnes aaret efter.

Utenfor Maalselven kjender jeg ingen anden forekomst i vor arktiske region, men Münster har muligens samlet den

nogetsteds. Poppius anfører den fra russisk Lapland uten nærmere angivelse av lokalitet; det er en boreal form, som er utbredt over hele Europa.

196. A. (D.) setigera Sharp.

Likeledes en av de mere sparsomt forekommende arter. Selv har jeg kun tat 2 individer ved Nordmo 14de juli 1902, mens Lysholm opfører den som ikke sjelden omkring Framnes.

Forøvrigt kun iagttat ved Tromsø, hvor jeg har fundet den en enkelt gang. Generalkatalogen angir dens utbredelse til Tyskland, Kärnten og England, men den er meget utbredt i det sydlige og centrale Norge og er likeledes fundet baade i det sydlige og arktiske Finland, saa den maaske bør regnes til de subarktiske former.

*197. A. (Datomicra) cribrata Kr.

Denne meget sjeldne art var en uventet tilvækst til vor arktiske fauna, og kun et enkelt eksemplar har Lysholm fundet ved Framnes.

Utenfor Maalselven er den forøvrigt kun samlet ved Kongsberg av Münster, og hverken i Sverige eller Finland er den hittil paavist.

198. A. (D.) celata Er.

Temmelig almindelig paa nyhugne bjerkestubber, ogsaa sigtet av fugtigt bundmateriale. Jeg har samlet en række eksplr. omkring Nordmo i juli 1902 samt ved Bjerkeng i juni og juli 88, 97 og 1902; jeg fandt den ogsaa ved Strømsmo i Bardo juli 93.

Utenfor Maalselven er den ellers kun iagttat paa Bjarkø av konservator Dons samt flersteds i Sydvaranger av Münster.

199. A. (Chætida) longicornis Gr.

Ikke almindelig. Tat ved Nordmo i ganske faa eksplr. juli 1902 og august 1908, og 2 stykker har jeg samlet ved Bjerkeng 4de juli 85.

Ved Tromsø er den ganske almindelig især i september, men forøvrigt er den mig bekjendt kun samlet i Tysfjorden (Strand). Poppius opfører den fra 3 findesteder paa sydkysten av Kolahalvøen.

200. A. (Acrotona) aterrima Gr.

Ganske almindelig under raatnende vegetabilier. Jeg har tat den i større antal ved Nordmo i august 1908, og Lysholm fandt den ikke sjelden omkring Framnes.

Meget almindelig ved Tromsø især sent om høsten, ikke observeret i Nordlands amt, men i Finmarken samlet flersteds til Sydvaranger.

201. A. (A.) parva Sahlbg.

Tat i større antal omkring Nordmo fra juli—september 1902, 04 og 08.

Observeret hist og her fra Søndre Helgeland til Tromsø.

*202. A. (A.) orphana Er.

Meget sjelden, kun i et enkelt individ tat ved Moen 10de juni 97.

Ny for vor arktiske fauna og ellers kun iagttat ved Tromsø; Poppius opfører den ogsaa fra Pasvikdalen, om paa russisk eller norsk side angis ikke.

203. A. (A.) fungi Gr.

Yderst almindelig og paa alle slags lokaliteter, i det tørreste høirusk som i de vaateste sumper.

iagttat omtrent overalt, hvor vi har samlet, fra Sydherø til den russiske grænse.

204. A. (A.) orbata Er.

Meget sjelden. Jeg har fundet et enkelt stykke ved Nordmo 10de juli 1902, og et andet tok Lysholm ved Framnes i 1903.

Forøvrigt kun iagttat i Saltdalen samt i etpar eksplr. ved Tromsø, desuten opfører Poppius den fra Tanadalen.

*205. A. (A.) subsinuata Er.

Ikke sjelden i den øvre del av dalen, hvor Lysholm har samlet den omkring Framnes og Münster ved Bjerkeng i juni 1907, fra Nordmo har vi derimot ingen eksplr.

Temmelig almindelig paa Tromsøen i september i ugræshauger i min have, ellers kjender jeg ingen anden forekomst her nord. Hverken i Sverige eller Finland er den observeret ovenfor 60—61de grad, og den maa derfor betragtes som en boreal form.

206. A. (Amischa) analis Gr.

Paafaldende sjelden. Jeg er ikke længere i besiddelse av noget eksplr. fra Maalselven men har i sin tid hat et defekt stykke fra Nergaard, som antoges at tilhøre *analis*.

Utbredt langs kystranden like til Sydvaranger. Saa sandsynligt det end er, at den nærbeslægtede *cavifrons* Sharp, der som *analis* helst træffes under stene paa græsbund, ogsaa forekommer i distriktet, har jeg dog endnu ikke kunnet paavise den her; den forekommer ogsaa mest langs kystranden og er iagttat mot nord til Magerøen.

*207. A. (Amidobia) talpa Heer.

I midten av september 1904 sigtede vi et større antal eksplr. i myretuer ved Nordmo, og med sin vært *Formica rufa* findes den vistnok overalt i distriktet.

Hittil ikke samlet andetsteds i vor arktiske region, men uten tvil vil den vise sig at ha en betydelig utbredelse, naar de myrmecophile arter engang blir rationelt eftersøkt. I Sverige fundet til Dalarne, i Finland til 68° n. br.

208. Sipalia (Geostiba) circellaris Gr.

Ikke almindelig. Jeg har samlet den ganske enkeltvis ved Moen 27de mai 96, Nergaard juni 79 samt omkring Nordmo i juli 1902 og august 1908. Forekommer oftest under stene paa græsbund, men den indfinder sig ogsaa i utlagte græshauger.

Almindelig utbredt over hele stiftet til Sydvaranger, men de fleste noterede lokaliteter falder langs kystranden og paa øerne.

*209. Nothothecta flavipes Gr.

I større antal sigtet hos *Formica rufa* ved Nordmo i midten av september 1904.

Som flerheten av de i denne fortegnelse opførte myrmecophile biller er heller ikke denne art endnu iagttat utenfor Maalselven.

*210. Dadobia immersa Er.

Synes at være meget sjelden, idet jeg kun har fundet et eneste individ under barken paa en i skogen liggende olderstrange ved Nordmo 8de september 1907.

Ny for vor arktiske fauna og utenfor Maalselven kun tat i et enkelt eksplr. i Sydvaranger av Münster i 1904; tidligere nordligst iagttat ved Trondhjem av Lysholm. Ifølge

Poppius samlet av Sahlberg i Ivalo i finsk Lapland, i Sverige kun bemerket til Stockholm.

*211. Schistoglossa viduata Er.

Likeledes en meget interessant tilvekst til vor arktiske fauna. Samlet i flere eksplr. ved Framnes av Lysholm, selv har jeg aldrig hat held til at finde den.

Anden forekomst i det nordlige Norge er mig forøvrigt ikke bekjendt, dens nordgrænse var hittil Trondhjem. Saavel i Sverige som Finland er den fundet paa arktisk omraade.

212. Astilbus canaliculatus F.

Utbredt men ikke almindelig paa tørt og solrigt terræng, ofte sammen med eller i nabolaget av *Myrmica*. Jeg har samlet den ved Maalsnes 10de juli 83, Nordmo i juli 1902, ved Fagerli 1ste august 88, Øvergaard 8de juli 85 samt ved Svendborg sidst i juli samme aar.

Utbredt og ikke sjelden over hele stiftet like til Sydvaranger.

213. Zyras humeralis Gr.

Har samme levesæt som foregaaende men er endnu sterkere utpræget myrmecophil. Jeg har tat 2 stykker ved Maalsnes under stene paa græsbund 10de juli 83, et enkelt eksplr. ved Fagerli 1ste august 88, omkring Nordmo med sine mange myretuer er den derimot ganske hyppig. Jeg har her sigtet en større række under løv i den tørre bakke nedenfor husene i juli 1902, og i september 1904 tok vi adskillige eksplr. hos *Formica rufa*.

Bemerket hist og her i Nordlands og Tromsø amter, nordligst i Balsfjorden. Poppius noterer den baade fra finsk og russisk Lapland op til c. 69°.

*214. Calodera nigrita Maanh.

Meget sjelden, kun i et enkelt individ tat ved Framnes av Lysholm i 1903; det sad opkrøpet paa havestakittet.

Dette er den eneste hittil bekjendte forekomst i Norge. I Finland er den endnu ikke bemerket, i Sverige er den ifl. Grill fundet i Skaane og ved Stockholm.

*215. C. riparia Er.

Likeledes en novitet for vor arktiske fauna, som skyldes Lysholms heldige undersøkelser; kun 2 stykker blev fundet omkring Framnes.

Hittil er dette den eneste bekjendte forekomst i det nordlige Norge, og i det sydlige er den ellers kun fundet ved Tønsberg av Helliesen. Ikke bemerket i Sverige, i Finland noterer Sahlberg den fra 3 landskaper, nordligst ved 68°.

*216. C. n. sp.

I sumpen nedenfor husene paa Nordnø sigtede jeg i september 1904 et enkelt individ av en *Calodera*, som efter Münsters undersøkelser ikke stemmer med nogen av vore andre arter og muligens tilhører et endnu ubeskrevet species. Den vil av min kollega senere bli benævnt og beskrevet sammen med endel andre for videnskapen nye arter.

217. Acrostiba borealis Thms.

Denne udmerket vakre og karakteristiske Aleocharid var tidligere anseet for en stor raritet, men efterat vi i senere aar er blit nøiere bekjendt med dens levesæt, har den vist sig at være jevnt utbredt over hele vor arktiske region, og dertil saa langt fra at være nogen sjeldenhet, at vi i den gunstige tid, juni og juli, har kunnet samle den i betydeligt antal. I tid-

ligere samleaar har jeg etpar gange tat endel individer paa gjærende bjerkesaft, men dens yndlingskost er ikke fuldt saa fin, den søker nemlig fremfor noget andet til friske ekskrementer især hominis! Dog roter den sig ikke ind i massen som de ægte coprofager, men suger kun paa overflaten uten at smudse sig til og er desuten yderst flygtig, bruker baade vingerne og de lange ben med en utrolig færdighet, saa man maa være meget rap paa fingrene for ikke at miste det kostbare bytte. Jeg har samlet den ved Moen, Nordmo, i Iselvdal og omkring Bjerkeng, mens Lysholm opfører den som almindelig overalt.

Fra Nordlands amt foreligger endnu ingen iagttagelser, men i de 2 nordlige amter har vi noteret mange findesteder like til Sydvaranger. En ægte arktisk art, som hittil kun er fundet i Skandinavien og Finland, i nabolandene dog kun paa nogle faa lokaliteter, rimeligvis fordi de svenske og finske samlere ikke har kjendt dens levevis nøiere.

218. Ocyusa nivicola J. Sahlbg.

Temmelig sjelden. Av Lysholm er den fundet ved Framnes, selv har jeg sigtet nogle stykker av tørt høirusk i utlader ved Nordmo i august 1908.

I Nordlands amt er den hittil kun fundet i Saltdalen av mine kolleger i juni 1909, nordenfor er den samlet paa mange lokaliteter til Sydvaranger. En ren arktisk art, som ogsaa er meget utbredt i høifjeldet i det centrale Norge.

*219. O. (Poromniusa) procidua Er.

En høist uventet og interessant tilvekst til vor arktiske fauna, som av Lysholm blev tat i 2 eksemplarer ved Framnes i 1903.

Den har ikke tidligere været publiceret som forekommen

de i Norge og er forøvrigt kun samlet paa Nesodden ved Kristiania av Münster 2den mai 1903. En sydlig art, som ikke er bemerket i Sverige og i Finland kun iagttat ved Helsingfors.

220. O. (Mniusa) incrassata Rey.

Ikke sjelden. Ved Moen tok jeg 4 stykker i midten av juni 1904, og i september samme aar sigtede vi endel eksplr. ved Nordmo, sammesteds fandt jeg den ogsaa i august 1908; av Lysholm er den ogsaa samlet omkring Framnes.

Utbredt over hele det nordlige Norge fra Salten til Sydvaranger.

221. Hygropora cunctans Fr. v. nigripes Ths.

Sjelden. Jeg har tat et enkelt individ ved Bjerkeng i juli 88 og et andet ved Kongsli 25de juli 1902, mens Lysholm fandt flere omkring Framnes ved at haave i græsset langs elven.

Utenfor Maalselven er den alene av Münster samlet paa etpar steder i det indre av Sydvaranger og forøvrigt i Norge kun av ham iagttat ved Fiskumvandet paa Eker.

I Sverige kun bemerket i det sydlige, i Finland naar den derimot næsten like langt mot nord som hos os.

Da jeg for mange aar siden sendte professor Sahlberg mit første eksplr. til bestemmelse, ansaa han det for en endnu ubeskrevet art av *Pycnarea* Ths. (= *Hygropora* Kraatz), for hvilken han foreslog navnet *tenuicornis,* og under denne benævnelse er den da opført i min oversigt (no. 728). Senere har Münster ved nøiere undersøkelse konstateret, at eksemplaret tilhører *v. nigripes* av *cunctans,* og *Pyc. tenuicornis* faar da henlægges til fredelig slummer blandt de talrige grave paa synonymiens vide gravplads!

222. Oxypoda opaca Gr.

Kan ikke kaldes almindelig i distriktet. Jeg har fundet et eksplr. ved Moen 21de juni 97 samt nogle faa stykker under gamle rhabarbrablade ved Nordmo i august 1908, medens Lysholm opfører den som ikke sjelden omkring Framnes.

Iagttat paa talrige lokaliteter fra Salten til Sydvaranger, og i nabolandenes arktiske trakter har den likeledes stor utbredelse.

*223. O. vittata Märk.

Meget sjelden, i et enkelt individ tat av Lysholm ved Framnes under raatnende vegetabilier.

En sydligere art, som tidligere nordligst var iagttat ved Trondhjem, men paa vor utflugt til Saltdalen i juni 1909 samlede mine kolleger ikke faa eksplr. ved foten av nyhugne bjerkestubber.

*224. O. spectabilis Märk.

Ogsaa denne hos os sjeldne art blev av Lysholm samlet i et enkelt eksplr. i raatnende sop ved Framnes, mens jeg selv fandt et ved Nordmo i august 1908 i en utlagt græshaug.

Som foregaaende er ogsaa dette en mere sydlig art, der kun er bemerket paa nogle faa lokaliteter i det sydostligste og centrale Norge op til Trondhjem; forekomsten nordenfor 69de grad er saaledes av meget stor interesse, men denne fortegnelse har jo ikke faa lignende overraskelser at byde paa. I Sverige angis *spectabilis* ifl. Grill at være fundet til Lapland, *vittata* kun til Vestergötland, for Finlands vedkommende er ingen av dem noteret nordenfor 62de grad.

225. O. lateralis Mannh.

Denne art er først i senere aar blit bemerket i Maalselven, rimeligvis av den grund, at man sjelden faar den uten

anvendelse av sigt, skjønt den jo ogsaa indfinder sig i den gjærende saft paa nyhugne bjerkestubber. Den har imidlertid vist sig at forekomme ganske almindelig overalt i distriktet, og vi har samlet den ved Moen, Nordmo, omkring Framnes og Bjerkeng samt ved Kongsli, fra juni til september.

Iagttat paa talrige lokaliteter over hele Tromsø stift fra Hatfjelddalen til Sydvaranger.

*226. O. (Paroxypoda) lugubris Kr.

Synes at være meget sjelden, da jeg kun har sigtet et enkelt stykke ved en skogbæk paa meget fugtig grund ved Moen i midten av juni 1904.

Ny for vor arktiske fauna og forøvrigt nig bekjendt kun samlet av Münster i Tana samt flersteds i Sydvaranger. Den har ikke tidligere været kjendt fra den skandinaviske halvø og er ellers kun iagttat i russisk Lapland samt i Mellem-Europas fjeldtrakter.

227. O. (Disochara) procerula Mannh.

(O. obscura Kr.)

Almindelig omkring Nordmo, hvor jeg har samlet den i alle de senere aar, ogsaa fundet omkring Framnes og Bjerkeng samt ved Kongsli og Takvand. Fra juni til september.

Iagttat paa talrige lokaliteter over hele det nordlige Norge fra Hatfjelddalen til Sydvaranger.

Denne utpræget nordlige art har tidligere altid været opført som *longiuscula* Fr. (*elongatula* Aub.), men denne siste er i det nordlige Norge meget sjelden og kun tat i Sydvaranger av Münster. Naar Poppius anfører *longiuscula* Gr. som iagttat paa talrige findesteder i russisk og finsk Lapland men *obscura* Kr. kun fra 3 punkter paa sydkysten av Kolahalvøen, er jeg tilbøielig til at tro, at disse to meget nærstaaende arter for en del er blit sammenblandet.

228. O. (Podoxya) funebris Kr.

Sammen med foregaaende under gammelt løv og rusk paa meget fugtig grund, men kanske noget sparsommere. Samlet ved Nordmo i juli 1902 og september 1904, mens Lysholm opfører den som temmelig almindelig omkring Framnes.

Fra Nordlands amt foreligger kun en enkelt observation, ved Tromsø er den meget almindelig, og ellers er den iagttat hist og her til Sydvaranger.

229. O. (P.) skalitzkyi Bernh.

Temmelig sjelden. Jeg har sigtet 4 stykker ved Moen i midten av juni 1904, Münster tok den ved Nordmo i september samme aar, og sammesteds fandt jeg et enkelt individ i august 1908. Vi har ogsaa et eksplr. tat ved Bjerkeng i juni 1907, mens Lysholm fandt etpar eksplr. ved Framnes.

Søndenfor Maalselven er ingen findesteder noteret; ved Tromsø er den temmelig almindelig, og nordenfor har Münster samlet den hist og her til Sydvaranger.

230. O. (P.) umbrata Gyll.

Som foregaaende temmelig sparsom i distriktet. I samlingen staar kun 3 individer samlet ved Moen juni 1904, Nordmo 12te juli 1902 og Bjerkeng juli 88, mens Lysholm opfører den som ikke sjelden omkring Framnes.

Iagttat hist og her fra Saltdalen til Sydvaranger.

231. O. (Sphenomma) islandica Kr.

Et større antal eksplr. sigtede vi i sumpen ved Nordmo omkring midten av september 1904, og jeg medbragte den ogsaa herfra i august 1908; Lysholm nævner den som sjelden ved Framnes.

Søndenfor Maalselven er hittil ingen findesteder noteret, i de 2 nordlige amter er den ikke sjelden og iagttat til Sydvaranger.

*232. **O. (Demosoma) hæmorrhoa** Mannh.

Ved Nordmo fandt vi den i midten av september 1904 meget talrig hos *Formica rufa,* og rimeligvis vil man finde den omtrent overalt, hvor dens vært forekommer.

Ny for vor arktiske fauna. Forøvrigt iagttat paa Tromsøen under stene tidlig om vaaren, i Malangen og paa Hadseløen hos *Formica rufa* samt flersteds i Ostfinmarken, hvor den er fundet hos *Formica exsecta.*

233. **O. (Bessopora) soror** Thoms.

Meget sjelden i Maalselven. Jeg har samlet et enkelt stykke ved Maalsnes 10de juli 83 og et andet ved Kongsli 25de juli 1902. Den findes helst under stene paa græsbund paa noget tørt terræng.

Iagttat paa mange lokaliteter fra Hatfjelddalen til Vadsø, mest langs kystranden og paa øerne.

*234. **O. (B.) annularis** Mannh.

Findes under mose og gammelt løv baade paa tør og fugtig bund og er paa grund av sit skjulte levesæt først i senere aar ved anvendelsen av sigtet blit paavist her nord, men saa har vi da ogsaa fundet den omtrent overalt. I Maalselven er den samlet meget almindelig omkring Nordmo og Framnes.

Søndenfor kjender jeg endnu ingen findesteder, men nordenfor og østenfor er den iagttat mangesteds til Sydvaranger.

*235. **Dasyglossa prospera** Er.

Synes at være meget lokal. Lysholm fandt først endel eksplr. ved »Lombolen« nedenfor Rostavand i juli 1903, selv

har jeg sigtet 9 stykker ved Kongsli ved bredden av vandet under raattent løv, som laa i krattet i den øverste flomlinje.

Det er en sydlig art, som forøvrigt her nord kun i et enkelt individ er samlet av Münster i det indre av Sydvaranger og ellers i Norge alene av ham iagttat ved Fiskumvandet paa Eker. Endnu ikke paavist i Sverige, i Finland derimot flersteds til Enare Lapmark.

236. Stichoglossa (Ischnoglossa) prolixa Gr.

Lysholm fortegner den som »ikke sjelden«, men selv har jeg kun formaaet at opdrive 4 stykker, 2 ved Nordmo i august 1908 og 2 ved Bjerkeng 4de august 1901. Den forekommer under bark baade paa furu og løvtrær.

Utbredt over hele Tromsø stift fra Hatfjelddalen til Sydvaranger, men endnu er kun faa findesteder noteret.

*237. Thiasophila angulata Er.

Ved Nordmo sigtede vi en hel del eksplr. hos *Formica rufa* i midten av september 1904.

Andetsteds inden vor arktiske region er denne art endnu ikke iagttat; hittil nordligst samlet ved Trondhjem av Lysholm. I Sverige kun observeret til Stockholm, mens den i Finland gaar op i den arktiske region.

238. Aleochara lanuginosa Gr.

I temmelig fersk kogjødsel, ikke almindelig. Jeg har tat 2 stykker ved Nordmo 10de juni 1907; i større antal ved Bjerkeng 18de juni 97, fra hvilken lokalitet vi ogsaa har et stykke samlet i juli 88, mens Lysholm fandt et par eksplr. ved Framnes.

Iagttat hist og her i de 2 sydligste amter, nordligst fundet ved Alteidet av Münster.

*239. **A. sanguinea** L.

Meget sjelden, kun et enkelt eksplr. har jeg tat ved Svendborg 25de juli 85 i en raatten sop. Dette stykke er i min oversigt opført som *mycetophaga* Kr., hvilken art som feilagtig bestemt utgaar av vor arktiske fauna, likeledes utgaar *villosa* Mannh. og *lugubris* Aub.

Andre lokaliteter for *sanguinea* er hittil ikke kjendt her nord, og paa grund av den uredige synonymi kan jeg for øieblikket ikke angi noget sikkert om dens utbredelse forøvrigt i Norge og nabolandene.

240. **A. moerens** Gyll. v. **brunneipennis** Motsch.

Meget sjelden; kun etpar stykker fandt jeg i raatten sop ved Nordmo i august 1908.

Iagttat hist og her fra Salten til Sydvaranger. Ved Tromsø har jeg en enkelt gang samlet den i stort antal, ellers forekommer den ret sparsomt.

241. **A. bilineata** Gyll.

Likeledes meget sjelden; kun et enkelt stykke blev sist i august 1908 fundet ved Nordmo, antagelig i en av de utlagte græshauger, hvori ogsaa var anbragt noget gammel sop.

Utbredt over hele Tromsø stift. Av Sahlberg samlet ved Bodø, selv har jeg tat den paa Tranø, i Tromsdal ikke sjelden, samt ved Brændelv i bunden av Porsangerfjorden, mens Münster fandt den i Jakobselv i 1904. Under hvilke omstændigheter den blev tat ved Jakobselv, vet jeg ikke, men paa alle de andre lokaliteter er den samlet i stranden under opskyllet tang, og den synes saaledes her nord at optræde som en utpræget kystform. Poppius opfører den fra 3 lokaliteter paa sydkysten av Kolahalvøen.

242. A. verna Say.

Likeledes sjelden. Jeg har fundet et enkelt individ ved Moen 3die juli 83, et andet ved Nordmo i juli 1902, et 3die sammesteds i baatstøen ved storelven 2den august 1908, og et 4de paa en holme i elven ved Framnes 4 dage senere, begge de sistnævnte krypende paa elvesanden, hvor jeg grov efter *Bledius*. Eksemplaret fra Moen er i oversigten opført som *nitida* Gr., men denne er endnu ikke paavist her nord.

Utenfor Maalselven er *verna* kun tat i Nordreisen av Strand, samt i Karasjok av Münster; i nabolandene er den ikke iagttat i det arktiske.

Pselaphidæ.

*1. Euplectus duponti Aub.

Sjelden, kun av Lysholm tat ved Framnes i gamle stubber.

Ny for vor arktiske fauna og mig bekjendt ikke samlet andetsteds her nord. Den er ellers kun iagttat i det sydligste Norge til Kongsberg, men er endnu ikke paavist i Sverige og Finland.

*2. E. signatus Reichb.

Likeledes kun fundet ved Framnes av Lysholm.

Heller ikke denne art er iagttat andetsteds i Tromsø stift, dens nordgrænse hittil var Dovre. I Finland gaar den ogsaa helt op i den arktiske region, likesaa i russisk Lapland, i Sverige er den endnu ikke paavist nordenfor Stockholm.

*3. E. falsus Bedel.

Ogsaa om denne gjælder ganske det samme som anført ved de to foregaaende arter; kun Lysholm har samlet den ved Framnes.

Hittil kun bemerket i det sydligste Norge, nordligst i Gran, men hverken i Sverige eller Finland.

*4. E. karsteni Reich.

Mindre sjelden end de øvrige arter. Fra ældre indsamlinger har vi et eksplr. tat ved Bjerkeng 5te juli 88, sammesteds fandt vi i begyndelsen av juni 1907 en hel koloni paa c. et halvt snes stykker under barken paa en gammel aspestamme, desuten et enkelt individ paa en bjerkestubbe.

Forøvrigt samlet av Lysholm i Junkerdalsuren i Saltdalen og av Münster flersteds i det indre av Sydvaranger.

*5. Bibloplectus ambiguus Reich.

Erhvervelsen av denne interessante tilvækst til vor arktiske fauna skyldes en ren tilfældighet. Blandt endel upræparerede dubletter fra Maalselven, som Münster hadde faat av mig, fandt han et eksplr. av *B. ambiguus,* og det er vistnok dette stykke, som i dagboken under 10de juli 1902 er noteret som »*Bythinus bulbifer*«?, men som ikke kunde gjenfindes blandt materialet, idet det uten tvil er blit hængende ved fotterne av et av de større insekter.

Hittil kun iagttat i det sydlige Norge, hvor den er adskillig utbredt, men hverken i Sverige eller Finland er denne boreale art noteret fra arktisk omraade.

6. Bibloporus bicolor Denny.

Meget sjelden. Münster tok et enkelt stykke ved Nordmo i midten av september 1904, og sammesteds fandt jeg et under barken paa en gammel orestubbe 1ste august 1908.

Forøvrigt mig bekjendt kun tat av Hagemann i Saltdalen i et enkelt individ, som opbevares i vor samling. Pop-

pius har fundet den en enkelt gang i russisk Lapland, men i Sverige er den endnu ikke paavist nordenfor Stockholm.

7. Bythinus bulbifer Reich.

Sjelden, kun i et enkelt individ samlet ved Framnes av Lysholm.

Vistnok utbredt over hele det nordlige Norge, men hittil er den utenfor Maalselven kun iagttat ved Tromsø og i Sydvaranger av Münster.

*8. B. nigripennis Aubé.

Likeledes meget sjelden, kun av Münster tat i et enkelt individ ved Moen 3die juni 1907.

Forøvrigt kun samlet paa et par lokaliteter i Tromsø amt, nemlig ved Tennes i Balsfjord, hvor jeg fandt et eksplr. i midten av juni 85 (i oversigten benævnt »*bulbifer*«), mens Münster tok et paa Tromsøen i juni 1904. Den er hittil hverken noteret fra Sverige eller Finland.

Scydmænidæ.

*1. Neuraphes (Paraphes) coronatus J. Sahlbg.

Er neppe saa særdeles sjelden, men den forekommer meget enkeltvis, og ved sin mørke farve og store træghet er dette snurrige lille insekt jo meget let at overse. Vi har samlet den ved Nordmo i september 1904 og 07 og i august 1908, desuten tok Lysholm etpar stykker ved Framnes i 1903.

Av Münster samlet i Saltdalen og i et enkelt eksplr. ogsaa tat ved Tromsø, i Porsanger er den temmelig almindelig, likeledes fundet i Sydvaranger, og fremtidige undersøkelser vil uten tvil gi den en jevn og vidstrakt utbredelse over hele

Tromsø stift. En ægte arktisk art, som ogsaa er iagttat i det centrale Norges høifjeld; endnu ikke paavist i Sverige, mens den i Finland gaar helt ned til de sydligste landskaper.

*2. Stenichnus exilis Er.

Lysholm opfører den som ikke sjelden i gamle træstubber omkring Framnes, ved Bjerkeng tok Münster et enkelt stykke i første uke av juni 1907.

Utenfor Maalselven er den her nord ellers kun samlet i Sydvaranger; utbredt i det sydlige og centrale Norge. Poppius anfører en enkelt forekomst i russisk Lapland og i Sverige gaar den ogsaa op i det arktiske.

Silphidæ.

*1. Catops watsoni Spence.

Sjelden. Selv har jeg aldrig stødt paa denne for det nordlige Norge nye art, men Lysholm fandt etpar stykker omkring Framnes, og ved Bjerkeng tok Münster et eksplr. 9de juni 1907.

Mig bekjendt ikke observeret andetsteds i Tromsø stift, forøvrigt fundet flersteds i det sydlige og centrale Norge. Saavel i Sverige som Finland er den ogsaa fundet paa arktisk omraade.

2. C. alpinus Gyll.

Vi har i samlingen kun 4 individer samlet ved Nordmo 11te juli 1902 og i august 1903, Tillermo 4de juli 83 og Bjerkeng juli 88, mens Lysholm fandt den temmelig almindelig omkring Framnes.

Iagttat hist og her over hele det nordlige Norge fra Saltdalen til Sydvaranger.

3. C. brunneipennis Sahlbg.

Meget sjelden, jeg har fundet et enkelt stykke ved Maalsnes 10de juli 83. Dette eksplr. er i oversigten opført som *morio* F.

Forøvrigt iagttat i Hatfjelddalen samt hist og her i Østfinmarken, overalt meget sparsomt. Eg ægte boinordisk art, som synes begrænset til det nordlige Skandinavien og russisk Lapland.

4. C. nigrita Er.

Ikke sjelden. Jeg har tat et eksplr. ved Maalsnes 10de juli 83 og et andet i Iselvdal 27de juli 88, omkring Nordmo sigtede vi en hel del eksplr. i juli 1902, september 1904 og 07 og august 1908, og Lysholm samlede flere stykker omkring Frannes.

Temmelig almindelig og iagttat over hele det nordlige Norge fra Salten til Sydvaranger.

*5. C. fuliginosus Er.

Meget sjelden. I samlingen staar et eneste eksplr. tat i vinduet paa Bjerkeng i september 78.

Ellers mig bekjendt kun samlet i Saltdalen av Hagemann. I det sydligere Norge er den meget utbredt men sjelden. Poppius noterer den fra 3 lokaliteter i russisk Lapland.

6. C. coracinus Kelln.

Temmelig almindelig. Ved Nordmo har vi sigtet endel eksplr. i sumpen nedenfor husene sammen med *nigrita* i juli 1902, september 1904 og 07 og i august 1908, 2 stykker fandt jeg ved Sandeggen i Kirkesdal 12te juli 85, og et enkelt eksplr. er samlet ved Bjerkeng 5te juli 88, desuten har Lysholm tat den i flere eksplr. omkring Frannes.

Ved siden av *nigrita* den almindeligste *Catops* her nord; iagttat over hele Tromsø stift fra Hatfjelddalen til den russiske grænse.

I oversigten har jeg opført en formentlig ny art under navn, *hyperboreus,* men dette ved Sandeggen fundne individ har senere vist sig ogsaa at tilhøre *coracinus.*

7. C. morio Fabr.

Meget sjelden, kun et eneste stykke tok jeg ved Nordmo i september 1904.

Forøvrigt saavidt jeg vet kun samlet ved Røsvand av Strand og i Sydvaranger av Münster, mens jeg selv har tat den etpar gange ved Tromsø. Fra russisk Lapland noterer Poppius mange findesteder.

8. Colon appendiculatum Sahlbg.

Meget sjelden, kun et enkelt stykke har Lysholm samlet ved Framnes.

Forøvrigt kun tat en enkelt gang ved Tromsø samt paa etpar lokaliteter i Østfinmarken, hvor den likeledes synes at være sjelden. I Sverige ikke observeret ovenfor Dalarne, mens den i Finland er fundet ogsaa i det arktiske.

9. C. bidentatum Sahlbg.

Av Lysholm fundet i flere eksemplarer omkring Framnes i 1903.

Ellers kun iagttat ved Tromsø og i Østfinmarken, hvor vi har samlet den flersteds, i Lakselv og Porsanger endog i større antal i juli 1907. Som de andre arter faaes den næsten utelukkende ved at avhaave engene paa stille og varme eftermiddage.

10. Necrophorus investigator Zett.

Hittil kun bemerket yderst sparsomt i distriktet, men jeg tror nok, at man ved at lægge ut aate vilde træffe den oftere, men denne fangstmaate har jeg hittil ganske forsømt. Vi har kun 2 stykker fra Maalselven, det ene tat ved Nymo i juli 1885, det andet ved Bjerkeng 9de juli 1900.

Hist og her i de to sydlige amter men mest ganske enkeltvis, nordligst fundet ved Alteidet.

11. N. vespilloides Herbst.

Almindeligere end foregaaende. Jeg har tat flere eksplr. ved Nordmo og omkring Bjerkeng samt en enkelt gang ved Svendborg 26de juli 85, desuten medbragt fra Bardo i juli 93.

Ikke sjelden over hele det nordlige Norge fra Salten til Sydvaranger. Som foregaaende er ogsaa denne aadselgraver i nobolandene truffet paa arktisk omraade, dog noterer Poppius ikke *investigator* fra russisk Lapland eller Enare.

12. Thanatophilus lapponicus Hbst.

Ikke sjelden, især lidt tilfjelds. Jeg har samlet den ved Framnes, Bjerkeng, paa Kalvhau og ved Takvand, og efter meddelelse fra konservator Bjerkan indfandt den sig i stor mængde paa fiskeavfald paa fjeldet i Rostadalen i august 1908. Ved Altevand forekom den i stort antal i juli 93.

Utbredt over hele det nordlige Norge; navnlig i Finmarken optrær den som en av de almindeligste og for den arktiske fauna mest karakteristiske biller.

13. Oeceoptoma thoracicum L.

Viser sig kun sjelden og med lange mellemrum og er kun iagttat i trakten omkring Bjerkeng. Her har jeg tat et

eksplr. paa toppen av Kalvhau 7de juli 85, to stykker ved Skjeggesnes 3die juni 79 og flere i Maukstadlien paa nyhugne bjerkestubber 18de juni 97.

Utenfor Maalselven kjender jeg den kun fra Beieren og Saltdalen, hvor den er meget almindelig. Ogsaa i Sverige og Finland naar den op paa arktisk grund.

14. Blitophaga opaca L.

Meget almindelig gjennem hele dalen, og enkelte aar optrær larven i saa stor mængde, at den blir et virkeligt skadedyr baade i haverne og paa græsmarken, saaledes omkring Moen i juli 1900.

Almindelig i de to sydlige amter, sjelden i Finmarken; østenfor Nordkap mig bekjendt kun bemerket i Sydvaranger.

15. Pteroloma forsstroemi Gyll.

Meget sjelden. Et enkelt stykke har jeg fundet ved Moen under et træstykke paa den lerede elvebred 27de mai 96, et tok Münster ved Nordmo 18de september 1904, et 3die fandt jeg ved Bjerkeng under et træstykke ved Fjeldfrøskelven 15de august 83 og et 4de ved Takvand 8de august samme aar.

Utbredt fra Salten til Sydvaranger, men kun meget faa findesteder er endnu noteret.

Liodidæ.

1. Hydnobius punctatus Strm.

Temmelig almindelig, erholdes oftest ved at avhaave engene paa vakre dage. Ved Moen har jeg fundet 3 stykker 20de juli 77, 3die juli 83 og 9de juni 97, et ved Rosvold 2den

august 88, ved Nordmo kun et, 19de juli 1902, fra Bjerkeng besidder vi derimot en hel række individer samlet i juni og juli 88, 97 og 1900—02, og Lysholm opfører den som temmelig almindelig omkring Framnes.

Iagttat hist og her over hele Tromsø stift, men de hittil noterede lokaliteter er ikke mange.

I oversigten er under no. 734 opført *H. tibialis* J. Sahlbg. som fundet ved Bjerkeng i et enkelt eksplr. juli 88, men dette stykke har ved nærmere undersøkelse vist sig at være et litet eksplr. av *Liodes dubia* Kugel.

2. Liodes picea Illig.

Optrær kun meget sparsomt. Jeg har 2 stykker tat ved Nordmo, det ene 29de juli 1902, det andet er udatert, desuten har jeg seet et eksplr. paa husvæggen ved Nymo, men dette slap bort ved at la sig falde ned i græsset. Omkring Framnes fandt Lysholm den ikke sjelden.

Iagttat hist og her fra Hatfjelddalen til Sydvaranger, overalt dog meget sparsomt.

3. L. dubia Kugel.

Ikke almindelig. Ved Nordmo har jeg fundet 2 stykker i juli 1902, fra Bjerkeng besidder vi 5 eksplr. samlet 14de juli 88 og 17de juni 97. Lysholm har ogsaa tat den ved Framnes.

Forøvrigt mig bekjendt kun iagttat i Saltdalen av Sahlberg og Hagemann, men muligens har Münster ogsaa samlet den nogetsteds paa sine mange reiser i Finmarken, dog vet jeg intet sikkert herom.

*4. L. obesa Schmidt.

Lysholm opfører denne art som fundet ikke sjelden omkring Framnes.

Jeg har tat et enkelt eksplr. i Balsfjord og et paa Tromsøen i 95, men kjender forøvrigt ingen anden forekomst her nord. Saavel denne som foregaaende er ifølge Grill i Finland observeret til 68°; Poppius noterer fra russisk Lapland kun *dubia*.

*5. L. sahlbergi Fleischer.

(puncticollis J. Sahlbg. nec Thoms.).

Av denne hos os meget sjeldne art har Lysholm tat et ikke ganske sikkert eksplr. ved Framnes.

I Jarfjord i Sydvaranger fandt jeg i juli 1901 et enkelt stykke, som Münster likeledes anser for noget usikkert, ellers kjender jeg ingen anden forekomst i det nordlige Norge. Denne arktiske art er ogsaa observeret i svensk og finsk Lapland.

6. L. parvula Sahlbg.

Selv har jeg kun fundet et enkelt stykke ved Nordmo 11te juli 1902, mens Lysholm opfører den som ikke sjelden omkring Framnes.

Utenfor Maalselven er den iagttat ved Gibostad paa Senjen (Zetterstedt) samt i Porsanger og Sydvaranger, hvor jeg selv har samlet den.

Den i oversigten under no. 735 opførte *Anisotama ovalis* Er. fra Rosvold i Maalselven har Münster efter nøiere undersøkelse erklæret for at tilhøre *Hydnobius punctatus*, og *ovalis* maa saaledes indtil videre strykes av vor arktiske fauna.

7. Anisotoma humeralis Fabr.

Synes at forekomme meget sparsomt i distriktet. Selv har jeg aldrig stødt paa den her, men Lysholm har fundet et enkelt stykke ved Framnes.

I Saltdalen er den ikke sjelden, mens Zetterstedt opfører den fra Ofoten og Alteidet.

8. A. axillaris Gyll.

Ikke sjelden. Fra Nordmo har vi et enkelt stykke dateret juli 1902; omkring Bjerkeng har jeg samlet ialt 9 eksplr. i juli 88, juni 97 og juli 1900, og Lysholm fandt den ikke sjelden omkring Framnes.

Hittil forøvrigt kun iagttat i Saltdalen, hvorfra jeg i 98 medbragte et enkelt eksplr., samt i Ofoten (Zett.). Saavel denne som foregaaende er ogsaa i Sverige paavist i det arktiske, i Finland naar kun *axillaris* op til polarkredsen.

9. A. castanea Hbst.

Sjelden. Jeg har tat 3 eksplr. ved Bjerkeng i juli 88 og 18de juni 97, mens Lysholm fandt etpar stykker omkring Framnes.

Jeg har et enkelt stykke fra Saltdalen og Strand fandt den i Hatfjelddalen, men anden forekomst i Tromsø stift er mig ikke bekjendt. I Sverige til Lapland (Grill). Poppius noterer et enkelt findested paa Kolahalvøens sydkyst.

10. A. glabra Kugel.

Som de andre arter lever den paa træsop men indfinder sig som disse ogsaa paa nyhugne bjerkestubber. Omkring Nordmo har jeg endnu ikke seet den, men ved Bjerkeng er den tat i større antal i juni og juli, likeledes er den samlet i Iselvdalen, ved Øvergaard og Takvand.

Observeret hist og her i skogtrakterne fra Salten til Sydvaranger.

*11. Amphicyllis globus F.

En interessant tilvækst til vor arktiske fauna, der selvsagt skyldes Dr. Lysholms samlertalent; av ham tat i etpar eksplr. ved Framnes i utsivende saft ved roten av bjerkestubber.

Anden forekomst her nord er endnu ikke noteret, og jeg kan heller ikke finde, at den tidligere er blit publiceret fra Norge. I Finland er den iagttat op til henved 66°, i Sverige til c. 62°.

12. Agathidium nigripenne Fabr.

Meget sjelden. Münster fandt 3 stykker paa en oresop ved Nordmo 10de juni 1907 og har været saa venlig at overte os etpar, den fattedes endnu i vor samling.

Synes at ha en vidstrakt utbredelse, idet den utenfor Maalselven er fundet baade i Saltdalen og Karasjok av Münster, men den er vistnok baade lokal og sjelden. Poppius opfører den saavel fra finsk som russisk Lapland.

*13. A. atrum Payk.

Paa den samme træsop, paa hvilken *nigripenne* sat, tok Münster 2 eksplr. av denne sjeldne og for Norges arktiske fauna nye art, og vor samling fik atter en interessant berikelse.

Dette er en mere sydlig art, som hittil ikke var iagttat nordenfor Saltdalen hvor mine kolleger fandt nogle eksplr. i juni 1909, og heller ikke i Sverige eller Finland er den noteret nordenfor respektive 60 og 62de grad.

*14. A. seminulum L.

Lysholm hadde ikke opført denne for vor arktiske fauna nye art paa den liste, som han for nogle aar siden sendte mig, men efter nylig indløbet meddelelse fandt han den ved Framnes i 1903.

Utenfor Maalselven er den ellers kun bemerket i Tromsdalen, hvor prof. Sahlberg i første uke av juni 94 fandt 2 eksplr., hvorav han overlot vor samling det ene. Tidligere kun iagttat i det sondenfjeldske Norge. For Sveriges vedkom-

mende opføres den av Grill ogsaa fra Lapland men med ?, i Finland er den endnu ikke paavist nordenfor 63—64°.

15. A. lævigatum Er.

Ikke sjelden. Jeg har sigtet et eksplr. ved Moen 27de juli 1907, og flere stykker ved Nordmo i juli 1902 og september 1904—07, mens Lysholm ogsaa fandt den omkring Framnes.

Fra Nordlands amt foreligger endnu ingen iagttagelser, i de to nordlige amter har vi derimot samlet den paa mange lokaliteter, tildels i større antal, like til Sydvaranger.

16. A. rotundatum Gyll.

Paa Brandmoen ved Bjerkeng fandt jeg en hel del eksplr. paa en bløt mugsop paa en gammel furustubbe 13de juli 88, men senere er den ikke kommet mig for øie; Lysholm nævner den som ikke sjelden ved Framnes.

Forøvrigt kun bemerket i Hatfjelddal (Strand) og Sydvaranger, hvor Münster har tat den flersteds.

17. A. arcticum Ths.

Selv har jeg kun fundet et eksplr. i Iselvdalen 27de juli 88 og etpar ved Bjerkeng litt tidligere i samme maaned, mens Lysholm opgir den som almindelig omkring Framnes. Jeg har ogsaa noteret den fra Stromsmo i Bardo juli 93, men besidder ikke eksplr. fra denne lokalitet. Mine eksplr. er tat paa nyhugne bjerkestubber, mens Poppius angir den at forekomme under mose.

Iagttat over hele Tromsø stift fra Salten til Sydvaranger, men de kjendte findesteder er hittil ikke mange.

18. A. discoideum Er.

Synes at være meget sparsom. Lysholm fandt nogle stykker under bark paa gamle furustubber ved Framnes i juli 1903, selv har jeg kun tat et eneste ikke helt utfarvet individ under bark paa en orestubbe ved Nordmo 31te juli 1908.

Utenfor Maalselven er den mig bekjendt ellers kun samlet i Hatfjelddalen av Strand. Fra Sverige har jeg endnu ikke seet den opført, i Finland er den fundet paa nogle faa lokaliteter op til polarkredsen.

Corylophidæ.

*1. Orthoperus atomus Gyll.

Først av Lysholm tat i flere eksplr. i høirusk ved Framnes, selv fandt jeg ikke faa individer i samme slags materiale i en utlade ved Nordmo i august 1908, for det meste nyklækkede eksplr.

Andre lokaliteter her nord er endnu ikke noteret, dens nordgrænse hittil var Trondhjem. Hverken i Sverige eller Finland er den fundet paa arktisk omraade, derimot opfører Poppius *brunnipes* Gyll. baade fra russisk Lapland og Enare.

Trichopterygidæ.

*1. Euryptilium marginatum Aub.

Av dette meget sjeldne insekt har Lysholm tat 2 individer ved Framnes.

Tidligere kun fundet en enkelt gang ved Kongsberg av Münster, og forøvrigt alene iagttat i Finland, Nordtyskland og Frankrig; Lysholms fund i Maalselven kom saaledes høist overraskende.

*2. Ptiliolum kunzei Heer.

Lysholm tok den ikke sjelden omkring Framnes, og det er muligt, at jeg ogsaa har den fra Nordmo blandt nogle *Ptiliolum*, som endnu henstaar ubestemte.

Hittil ikke noteret andetsteds her nord, forøvrigt er den almindelig over det sydlige og centrale Norge op til Trondhjem. Ogsaa i Sverige og Finland er den fundet paa arktisk omraade.

3. Pt. sahlbergi Flach.

Forekommer oftest i halvgammel hestelort, men den indfinder sig ogsaa i utlagte græshauger. Jeg har tat nogle stykker ved Nordmo i august 1908, og Lysholm fandt den ikke sjelden omkring Framnes.

Har vistnok megen utbredelse i vor arktiske region, men hittil er den ellers kun samlet paa 2 steder i Tromsø amt samt i Tanadalen. En ægte arktisk form, der utenfor Norge kun er kjendt fra Finland og Sydtyrol.

*4. Ptilium myrmecophilum Allib.

Av Münster sigtet i større antal hos *Formica rufa* ved Nordmo i september 1904.

Har med sin vært uten tvil en betydelig utbredelse, men hittil er den forøvrigt kun tat paa Melbo i Hadsel, hvor jeg fandt etpar eksplr. i juli 1909. Almindelig i det sydlige og centrale Norge op til Trondhjem. I Sverige ikke bemerket nordenfor Stockholm, i Finland er den fundet næsten like saa langt mot nord som hos os.

*5. Pteryx suturalis Heer.

Ikke sjelden under bark og i raatne træstubber. Münster fandt den ved Nordmo i september 1904, og sammesteds

tok jeg i august 1908 nogle stykker under bark paa en gammel furustubbe, et enkelt eksplr. har jeg ogsaa fra Moen, etiketteret 17de juni 1904. Ikke sjelden ved Framnes (Lysholm).

Utenfor Maalselven er den endnu kun samlet i det indre av Sydvaranger av Münster, men uten tvil har den betydelig utbredelse i skogtrakterne. Almindelig i det sydlige og centrale Norge op til Trondhjem.

6. Trichopteryx grandicollis Mannh.

Ikke almindelig. Jeg har tat et enkelt stykke ved Nordmo i juli 1902 og flere sammesteds i græshauger i august 1908. Lysholm fandt den derimot ikke.

Ikke sjelden ved Tromsø, desuten fundet i Nordreisen (Strand), av Sahlberg samlet i Tana og av Poppius i Pasvikdalen, saa den vistnok er meget utbredt her nord. Almindelig i det sydlige og centrale Norge.

*7. Tr. intermedia Gillm.

Almindeligere end foregaaende. Fra Moen besidder vi 4 stykker samlet 17de juni 1904 paa en nyhugget bjerkestubbe, ved Nordmo fandt jeg den i juli 1902, september 1904 og august 1908, og av Lysholm er den tat i flere eksplr. ved Framnes.

Ellers har jeg kun fundet et enkelt eksplr. ved Bergskog i bunden av Porsanger i juli 1907, men da baade Münster og jeg endnu har en stor del av vort *Trichopteryx*-materiale staaende ubestemt, vil der ved senere leilighet kunne leveres mange supplerende bemerkninger om utbredelsen av baade denne og flere av de andre arter i det nordlige Norge.

Meget almindelig i det sydlige og centrale Norge til Trondhjem. I Sverige ikke noteret nordenfor Stockholm, mens Poppius anfører en enkelt forekomst i russisk Lapland.

8. Tr. fascicularis Hbst.

Av mig tat i Iselvdalen 27de juli 88 samt i større antal omkring Nordmo i juli 1902 og august 1908, Lysholm opfører den som almindelig overalt.

Iagttat ved Tromsø, i Porsanger og i Sydvaranger; en av vore almindeligste *Trichopteryx*-arter.

9. Tr. suffocata Halid.

Av Lysholm samlet i flere eksplr. ved Framnes.

Utenfor Maalselven har jeg fundet den i enkelte eksplr. ved Tromsø samt i Sydvaranger ved Kirkenes. Iagttat sjelden i det sydlige og centrale Norge; den har en avgjort nordlig utbredelse og bør vistnok regnes til de arktiske elementer i vor fauna. Poppius anfører 2 findesteder i Enare.

*10. Tr. sericans Heer.

Almindelig. Jeg har tat den i antal ved Nordmo i utlagte græshauger i august 1908, Lysholm fandt den omkring Framnes, og ved Bjerkeng sigtede Münster den i masse i juni 1907 av en dynge gammelt høi, der laa utenfor uthusene.

Iagttat ved Tromsø (ipse) og i Tanen (Poppius). Almindelig op til Trondhjem.

Scaphidiidæ.

1. Scaphosoma subalpinum Reitt.

Ikke saa sjelden i *Polyporus* paa bjerk. Ved Nordmo har jeg tat et enkelt stykke 19de juli 1902, fra Bjerkeng har vi 5 eksplr. samlet i juli 88 og 19de juni 97 og 1 fra Øvergaard fundet 8de juli 85.

Ellers vet jeg den kun iagttat i Saltdalen, hvor jeg har

fundet et enkelt eksplr. I generalkatalogen opføres den kun fra Mellem-Europa, skjønt den forlængst av Sahlberg er publiceret fra russisk Lapland. Poppius har ogsaa tat den i Enare, men fra Sverige har jeg ikke seet den anført.

Histeridæ.

*1. Dendrophilus pygmæus Hbst.

Sigtet i større antal hos *Formica rufa* ved Nordmo i midten av september 1904.

Som de andre i denne fortegnelse omtalte myrmecophile biller vil ogsaa denne visselig bli tildelt en større utbredelseskreds paa arktisk omraade, selv om den ikke findes overalt, hvor dens vært forekommer. Saaledes fandt jeg et eksplr. ved Melbo paa Hadsel i juli 1909, og senere paa sommeren samlet konservator Dons flere stykker paa Bjarkø. Hittil var den kun bemerket i det søndenfjeldske Norge. For Sveriges vedkommende er nordgrænsen hittil Helsingland (c. 62°) ifølge Grill, i Finland er den iagttat til 68°.

Hydrophilidæ.

1. Helophorus glacialis Villa.

Synes i Maalselven ikke at gaa ned i lavlandet, og jeg har fra distriktet kun et eneste eksplr. fra Takvand tat 19de juli 95, men selvfølgelig forekommer den overalt tilfjelds.

Almindelig over hele det nordlige Norge, dog er den i Nordlands amt alene noteret fra Saltdalen, hvor Sahlberg fandt den hyppig paa fjeldene.

2. H. viridicollis Stph.

(æneipennis Ths. & planicollis Ths.)

Synes at være sjelden i distriktet eller i hvert fald meget lokal, da jeg kun har fundet etpar stykker i vaarvandsdammer paa jordet ved Bjerkeng 12te juni 97.

Iagttat paa mange lokaliteter, især langs kysten fra Sydherø like til Sydvaranger, men fra Østfinmarken foreligger endnu kun faa observationer.

*3. Hydræna riparia Kugel.

Meget sjelden, kun av Lysholm samlet omkring Framnes.

Et enkelt aar har jeg fundet den i større antal paa Tromsøen, forøvrigt kun tat av Münster ved Jakobselv i Sydvaranger. Poppius noterer den fra 3 steder paa sydkysten av Kolahalvøen.

4. Hydrobius fuscipes L.

I dammen under Brandmoen ved Bjerkeng er den flere gange samlet i større antal, senest i juni 1907, og jeg har ogsaa tat den i vaarvandspytter paa jorderne. Et enkelt meget stort eksplr. fandt jeg ved Overgaard 16de august 83.

Iagttat hist og her over hele Tromsø stift fra Sydherø til Sydvaranger, saavel paa øerne som i indlandet.

5. H. arcticus Kuw.

Paa vor tur til Porsanger i juli 1907 fandt vi den 9de juli i et *Sphagnum*-fyldt myrsig ved Kolvik 10—12 eksplr. av en *Hydrobius,* som straks vakte Münsters opmerksomhet ved sin eiendommelige form, saa han antok at vi var kommet over den næsten apokryfiske *arcticus*, og det viste sig da ogsaa senere, at hans formodning hadde sin rigtighet. Da jeg en ukes tid senere kom tilbake til Kolvik, gik jeg straks op paa myren for at hente en rikelig forsyning, men nu var det for sent, alle Hydrobier var forsvundet. St. Hansaften 1908 var vi atter i Kolvik, og nu blev det *Hydr. arcticus* i lange

baner! Vi fandt den i mængde baade paa det første findested og i andre myrhuller, men de fleste eksplr. tok jeg dog om eftermiddagen i selskap med *Pelophila borealis* og *Agonum consimile* ved at traakke i den vaate mose i nærheten av en stor vaarvandsdam paa en slaattemark. Jeg synes at erindre, at mine kolleger ogsaa fandt den inde i Lakselv sammen med *fuscipes,* selv har jeg fra vor vellykkede reise kun medbragt *arcticus* og alene fra Kolvik.

Den sjeldne bille er dog tat allerede i 1904 og det i mit nærmere nabolag, idet Münster fra vor utflugt til Maalselven i midten av september nævnte aar har medbragt en typisk *arcticus,* og det er da den »*fuscipes*«, som jeg i dagboken har noteret som fundet i sumpen ved Nordmo. Ved at se nøiere efter i vor samling finder jeg til min store overraskelse ogsaa en ægte *arcticus* etiketteret »Bjerkeng 7de juni 1907«, tat i dammen under Brandmoen sammen med talrige *fuscipes,* og saaledes kan man vel vente at finde den baade her og der i Maalselven, men den er rimeligvis sjelden paa disse kanter. Da jeg savnede et av de to individer, som faldt paa min part første tur til Kolvik, har jeg været litt ræd for, at eksemplaret fra Bjerkeng ved en inkurie skulde være blit feil etiketteret, men da det er opklæbet paa samme slags »Aufklebeplättchen« som de samtidig fundne *fuscipes,* forskjellig fra de til materialet fra Kolvik anvendte, og jeg jo altid er pinlig omhyggelig for at undgaa slike fataliteter, maa Bjerkeng-stykkets proveniens være hævet over enhver tvil.

Hittil var *H. arcticus* kun kjendt i det (eller de) eksplr., som prof. J. Sahlberg i juli 1879 fandt oppe paa det høie Baatfjeld i Junkersdal i Saltdalen, men jeg er overbevist om, at den ogsaa vil bli paavist i de nordlige trakter av vore nabolande, eller ogsaa dukker den en vakker dag op fra Sibirien eller Central-Asien, og det lille selskap av endemiske arter, som Norges fauna endnu har tilbake, vil da atter miste en av sine mest fremskudte repræsentanter.

6. Sphæridium scarabæoides L.

Meget sjelden. Jeg har tat 4 stykker i kolort ved Bjerkeng 18de juni 97, og sammesteds fandt Lysholm et enkelt individ i juli 1903.

En mere sydlig art, som endnu i Saltdalen er almindelig, men længere nord er den utenfor Maalselven kun iagttat ved Harstad i juni 96. Poppius anfører den fra russisk Lapland, og i Sverige naar den ogsaa op paa arktisk omraade.

7. Cercyon impressus Strm.
(hæmorrhoidalis Hbst.).

Meget almindelig, samlet ved Moen, Nordmo og Bjerkeng i juni og juli.

Utbredt og almindelig ialfald op til Alten, fra Østfinmarken foreligger derimot endnu ingen iagttagelser. Ogsaa i Sverige er den bemerket paa arktisk omraade, men i Finland ikke ovenfor c. 64°.

8. C. melanocephalus L.

Slægtens almindeligste art og i Maalselven likesaa talrig som andetsteds.

Iagttat over hele det nordlige Norge til Sydvaranger og noteret fra omtrent alle besøgte lokaliteter.

*9. C. lateralis Marsh.

Meget sjelden. Jeg har tat et eneste individ ved Nordmo 10de juli 1902.

Ny for vor arktiske fauna og utenfor Maalselven kun fundet i et enkelt eksplr. ved Kirkenes i Sydvaranger i 1901. Den er observeret saavel i svensk som finsk Lapland.

10. C. unipunctatus L.

Tilsyneladende meget sjelden, idet jeg kun har fundet nogle faa eksplr. ved Berkeng i første uke av juni 1907. Efter min erfaring er det et avgjort høstinsekt og mindre coprofag end de ovenfor omtalte arter; jeg har ved Tromsø fundet den i størst antal i september i gamle ugræshauger.

Søndenfor Maalselven er ingen lokaliteter noteret, nordenfor er den iagttat hist og her like til Sydvaranger.

11. C. terminatus Marsh.

Meget sjelden; kun et eneste stykke har jeg tat ved Nordmo 11te juli 1902, saavidt mindes blev den haavet paa en slaattemark.

Forøvrigt kun fundet i Saltdalen i juni 1909 (Münster & ipse) samt ved Hammerfest av den tyske coleopterolog Strasser, som samlede der i 95.

12. C. flavipes Thbg.
(analis Payk.).

Likeledes meget sjelden; et enkelt stykke blev sigtet ved Nordmo ved bredden av Bjorelven 17de juli 1902.

Hittil ellers iagttat ved Tromsø, Hammerfest, i Karasjok, Tanen og Sydvaranger. Den angis at forekomme helst ved sjø- og elvebredder, men jeg har ogsaa tat den under raatnende vegetabilier langt fra vand.

13. Megasternum boletophagum Marsh.

Meget almindelig under gammelt løv og mose ved foten av løvtrær paa fugtige steder; noteret fra Moen, Nordmo og Bjerkeng.

Iagttat paa talrige lokaliteter over hele det nordlige Norge fra Sydhero til Sydvaranger.

14. Cryptopleurum minutum Fabr.

Almindelig i ko- og hestelort; i samlingen staar kun en række eksplr. fra Bjerkeng, men selvfølgelig forekommer den overalt i distriktet.

Som foregaaende utbredt overalt i det nordlige Norge til den russiske grænse. Poppius anfører den kun fra sydranden av Kolahalvøen.

Cantharidæ.

1. Dictyopterus aurora Hbst.

Paa tørre furustubber og under barken paa saadanne meget sparsom. Ved Nordmo har vi kun fundet et enkelt eksplr. 18de september 1904, mens den omkring Bjerkeng er samlet oftere: 3 stykker 2den juli 85, et enkelt eksplr. i juli 88 og 4 individer 18de juni 97.

Som bundet til *Pinus* forekommer den kun i de indre skogbygder, men de noterte findesteder er ikke mange: Saltdalen, Alten og Sydvaranger; utbredelsen omfatter altsaa hele Tromsø stift.

2. Podabrus alpinus Payk.

I de insektrikere aar forekommer den ganske talrig i juni og juli, i andre aar ser man den kun enkeltvis eller slet ikke. Jeg har noteret den fra Nymo, Iselvdal, Bjerkeng, Sverresvold, Uleberg i Dividal talrig 10de juli 95 samt Svendborg. De gulvingede og sortvingede individer forekommer omtrent i like antal.

Iagttat paa talrige lokaliteter fra Hatfjelddalen til Sydvaranger, ogsaa hist og her paa øerne.

3. P. obscuripes J. Sahlbg.

Dette meget sjeldne høiarktiske insekt synes kun at forekomme paa fjeldene ovenfor skogbaandet. Jeg fandt et en-

kelt eksplr. høit oppe paa Svendborgtind 24de juli 85, og 3 stykker haavedes av lave *Salices* paa Kalvhau 10de juli 88; sammesteds haavede Lysholm ogsaa et enkelt eksplr. i juli 1903.

Det har endnu ikke lykkes os at paavise denne art audetsteds inden vor arktiske region, men selvfølgelig er den ikke indskrænket til Maalselven alene; især vil den kunne paaregnes i Østfinmarken, da den er fundet baade i finsk og russisk Lapland, dog kun paa en enkelt lokalitet i hvert distrikt.

4. Cantharis paludosa Fall.

Ikke almindelig. Jeg har haavet et større antal ved Moen 20de juli 97, etpar eksplr. ved Nordmo i juli 1902, og ved Bjerkeng tok jeg nogle stykker 10—11te juli 1900. Et enkelt stykke ved Bakkehaug 30te juni 93.

Hittil kun iagttat paa faa lokaliteter i de 2 sydlige amter, nordligst ved Mestervik i Malangen. Poppius anfører den fra 3 steder paa den sydlige del av Kolahalvøen.

5. Absidia pilosa Payk.

Almindelig gjennem hele dalen i juni og juli; noteret fra Moen, Nordmo, Bjerkeng og Svendborg.

Et for vor arktiske fauna meget karakteristisk insekt, som er iagttat paa talrige lokaliteter over hele stiftet til Sydvaranger.

6. A. rufotestacea Letzn.

(angularis J. Sahlbg., discreta Bourg.)

Denne for den skandinaviske halvø nye art har jeg i 24 aar hat staaende i vor samling uten nogen anelse om dens tilværelse, indtil L. Ganglbauer, som har gjennemgaaet en større del av vore Cantharider, fornylig fandt 2 eksplr. blandt de til bestemmelse sendte *A. pilosa*. Det ene stykke er ta

ved Svendborg omkring 26de juli 85, det andet ved Bjerkeng 19de juni 97, og i samlingen var yderligere opstillet et 3die fundet sammesteds 9de juli 1900, og det er sandsynligt, at jeg i aarenes løp har seet flere men ikke tat vare paa dem. Den forekommer vistnok langt sparsommere end *pilosa* og er kanske noget lokal, men engang gjort opmerksom vil vi vel herefter finde den oftere, jeg har saaledes ogsaa et eksplr. fra Jarfjord i Sydvaranger samlet 13de juli 1901.

Som ovenfor nævnt er den ikke før paavist hos os, men jeg tænker den vil dukke op mangesteds ogsaa i det sønden-fjeldske, især noget tilfjelds; det har saaledes vist sig, at den formodede *pilosa,* som jeg fandt talrig ved Bergen i 96, alle tilhører *rufotestacea!* I Finland er den paavist i 5 landskaper fra 60—67½°, nordligst ved Kusreka paa sydkysten av Kola-halvøen, forøvrigt i Schlesien, østerrigske og franske Alper samt Pyreneerne. I generalkatalogen staar *discreta* Bourg. opført som særskilt art, men efter meddelelse fra Ganglbauer er den synonym med *rufotestacea.*

Fra *pilosa* er *rufotestacea* ved første øiekast let at skjelne ved legemets og føtternes klare rødgule farve, formen av thorax er ogsaa forskjellig, men det sikreste kjendemerke er bygningen av hannens genitalapparat.

7. Rhagonycha limbata Ths.

Likesaa almindelig som foregaaende og noteret fra de fleste besøkte lokaliteter: Moen, Fagerli, Nordmo, Bakkehaug, Kirkesdal, Bjerkeng, Sverresvold og Svendborg.

Almindelig i hele det nordlige Norge, ogsaa paa øerne, i Sydvaranger er den dog sparsommere end *R. testacea* L., som paafaldende nok i Tromsø stift ikke er iagttat længere vest eller syd end ved Porsanger. Generalkatalogen opfører *limbata* kun fra Mellem-Europa, men den er likesaa utbredt i det nordlige.

8. Rh. elongata Fall.

Maa vistnok være baade lokal og sjelden, da den kun er iagttat en eneste gang i dalen, nemlig paa furumoen ved Raavand ovenfor Overby, hvor min kollega H. Kiær bankede nogle stykker ned av furuerne 9de—11te juli 1900.

Bundet til barskog men bemerket over hele stiftet; fundet i Hatfjelddalen, Saltdalen, hvor den er almindelig, Ofoten, Alten, Karasjok og Sydvaranger.

*9. Malthinus frontalis Marsh.

Denne for det nordlige Norge nye art synes at være meget sjelden i distriktet, idet jeg kun har fundet et eneste eksplr. ved Bjerkeng 12te juli 1900.

Utenfor Maalselven er den ellers kun paavist i Saltdalen, hvor jeg har tat et individ i juni 98. Da Grill i 1896 utgav sin »Catalogus Coleopterorum« var *M. frontalis* endnu ikke paavist i Norge, og jeg kan heller ikke finde, at den senere er paatruffet, den skulde saaledes være ny for Norges fauna. I Sverige er den fundet utbredt til Lapland, i Finland kun paa Ålandsøerne og i Karelen. Generalkatalogen angir utbredelsen saaledes: Gallia, Germania, Succia.

10. Malthodes guttifer Kiesw.

Den almindeligste art i Maalselven, noteret fra Fagerli 1ste august 88, Stromsmo i Bardo juli 93, Bjerkeng 13de juli 77, juli 83 og i antal juli 88.

Iagttat paa talrige lokaliteter fra Vefsen til Sydvaranger og ved flere leiligheter samlet i mængde.

11. M. brevicollis Payk.

I midten av juli 88 haavede jeg en hel del eksplr. blandt lyng og dvergbjerk paa Brandmomyren ved Bjerkeng, men senere har jeg ikke kunnet finde den nogetsteds.

Andetsteds i det nordlige Norge er den endnu ikke bemerket, men Poppius opfører den fra Pasvikdalen foruten fra mange findesteder i russisk og finsk Lapland. Hittil kun sparsomt iagttat i det sydøstlige Norge, i Sverige er den utbredt til Dalarne, men fra Lapland opføres den av Grill med ?

*12. **M. fuscus** Waltl.

Atter en novitet for stiftets fauna. Jeg har ved Nordmo tat 3 eksplr., alle hanner, 18de juli 1902, men den maa vistnok forekomme sparsomt, da jeg ikke har faat flere end disse tre.

Utenfor Maalselven har jeg fundet et enkelt stykke ved Mestervik i Malangen allerede i juli 87, dette eksplr. har staat upaaagtet indtil Ganglbauer fandt det frem blandt det ham tilsendte materiale. Hittil kun bemerket paa etpar lokaliteter i det sydøstlige Norge, i Sverige fundet op til Stockholm, mens den i Finland er tat flersteds i russisk Lapland helt op til Kola.

13. **M. flavoguttatus** Kiesw.
(limbiventris Ths.).

Det beror vel nærmest paa mere tilfældige omstændigheter, at den indtil nu er fundet saa sparsomt i Maalselven. Vi har nemlig kun 3 eksplr., hvorav det ene er tat ved Fagerli 1ste august 88, de andre 2 ved Bjerkeng i juli 95 og 24de juli 1902, men jeg har jo av og til ikke opbevaret alle de *Malthodes,* jeg saa, da disse dyr var saa vanskelige at faa pent præpareret og sikkert bestemt.

Utbredt over hele Tromsø stift og næst *guttifer* den almindeligste art; samlet i Saltdalen, Dyrø, Tromsø (almindelig), Norfuglø samt Neiden, Kirkenes og Jarfjord i Sydvaranger, og jeg antar, at kollega Münster ogsaa har den fra andre lokaliteter.

14. Dasytes niger Gyll.

Vistnok meget sjelden, da alene Lysholm har samlet et par stykker omkring Framnes.

Endnu kun litet observeret i det nordlige Norge. Hagemann angav den at være almindelig i Saltdalen, hvor jeg ogsaa i juli 99 fandt nogle stykker, ellers har jeg kun tat et enkelt eksplr. i Jarfjord i juli 1901. Poppius anfører den fra 2 lokaliteter i russisk Lapland.

15. Haplocnemus tarsalis Sahlbg.

Meget sjelden; jeg har fundet et enkelt stykke flytende i Brandmokjernet ved Bjerkeng 2den juli 85.

Overalt sparsom men iagttat i furuskogsdistrikterne hist og her fra Saltdalen til Sydvaranger.

Cleridæ.

1. Thanasimus rufipes Brahm.

Meget sjelden. Et enkelt stykke fandt jeg paa nyhugget tømmer ved Bjerkeng 4de juli 85, og fra samme lokalitet har vi et andet samlet av Bersvend Lund i 98.

Forøvrigt kun iagttat i enkelte eksplr. i Saltdalen, Alten og Sydvaranger. Saavel i Sverige som Finland er den bemerket over det hele omraade op i det arktiske, men for Norges vedkommende er endnu ikke noget fund publiceret utenfor Tromsø stift.

Da *Th. formicarius* L. paa svensk side er bemerket like til 68de grad og ogsaa forekommer i russisk Lapland, har jeg stadig haapet at kunne føie den til Maalselvens fauna, men endnu er den ikke fundet nordenfor Saltdalen, hvor den er ganske almindelig.

Ostomidæ.

1. Ostoma ferrugineum L.

Sjelden. Jeg har tat et enkelt individ paa muren i en kjældernedgang ved Bakkehaug 3die juli 93, og 3 stykker fandt Münster ved Bjerkeng i første uke av juni 1907.

Forøvrigt kun observeret i den sydligere del av Nordlands amt, Hatfjelddalen og Saltdalen, hvor den ogsaa forekommer sparsomt, samt i Sydvaranger.

2. Thymalus limbatus F.

Dette vakre insekt er ogsaa meget sjeldent i distriktet. Jeg tok 6 stykker paa samme *Polyporus* i et ulænde av gammel bjerkeskog tæt ved Øverby 5te juli 88, og flere eksplr. har det ikke været os muligt at opdrive.

Lysholm fandt et enkelt individ i en skogdal ved Lakselv i Porsanger 29de juni 1908, og andre findesteder her nord kjender jeg ikke. I Sverige er den ogsaa bemerket i det arktiske, i Finland kun til c. 63°.

Sphæritidæ.

1. Sphærites glabratus Fabr.

Ikke sjelden i den gjærende saft paa nyhugne bjerkestubber.

Fundet ved Moen 11te juni 1907, i Iselvdalen 27de juli 88, ved Bjørkaasen i Kirkesdal 11te juli 85, ved Nordmo 10de juni 1907 i flere eksplr., samt i Maukstadlien ved Bjerkeng 2 stykker 7de juli 85.

Iagttat hist og her fra Salten til Jakobselv i Sydvaranger.

Nitidulidæ.

1. Cateretes bipustulatus Payk.

Lysholm opfører den som ikke sjelden omkring Framnes, selv har jeg kun tat et enkelt stykke av *v. ochraceus* Mur. ved Takvand 8de august 83. Dette stykke er i oversigten opført som *pedicularius* L., men efter Münsters bedømmelse hører det vistnok til *bipustulatus*.

En enkelt gang fundet ved Tromsø, ellers kjender jeg den kun fra Sydvaranger, hvor den er utbredt og i enkelte aar meget almindelig.

2. Brachypterus urticæ F.

Ved Nordmo haavet i en hel del eksplr. av *Urtica* 19de juli 1902.

Forøvrigt kun iagttat i juli 85 ved Harstad og Kabelvaag i juli 1909, hvor den likeledes forekom i antal, men jeg tror nok den vil findes mangesteds, naar den blir specielt eftersøkt. Poppius anfører den fra en enkelt lokalitet paa Kolahalvøen, men i Sverige er den endnu ikke paavist paa arktisk grund.

3. Epuræa silacea Herbst.

Almindelig paa *Polyporus,* men den indfinder sig ogsaa paa nyhugne bjerkestubber. Samlet i antal ved Moen 11te juni 1907 og dagen forut ogsaa ved Nordmo, omkring Bjerkeng har jeg tat den oftere i juni og juli samt ved Øvergaard i juli 85, her kun paa *Polyporus*.

Fundet paa nogle faa spredte lokaliteter fra Saltdalen til Sydvaranger.

4. E. depressa Gyll.

Utbredt og ret almindelig. Samlet ved Moen 9de juni 1907 paa bjerkestubber, Bjerkeng 10—14de juli 1900, Svendborg i antal paa *Anthriscus* 27de juli 85, Takvand august 91.

Iagttat over hele det nordlige Norge; en av de almindeligste arter i slægten.

5. E. terminalis Mannh.

I tidligere aar forekom den meget sjelden, og vi besad kun 2 stykker samlet ved Sandeggen i Kirkesdal 12te juli 85 og i Maukstadlien ved Bjerkeng i juli 84, men i august 1908 tok jeg den i betydeligt antal omkring Nordmo baade paa netop fældede og avbarkede bjerkestammer og under raatne rhabarbrablade. Av Lysholm ogsaa tat i etpar eksplr. ved Framnes.

Utenfor Maalselven er den kun fundet en enkelt gang ved Tromsø (ipse), i Oksfjorddalen (Münster) samt i Tanadalen av Poppius.

6. E. lapponica Reitt.
(laricina Sahlbg.)

Tidligere kun samlet omkring Framnes av Lysholm, men i august 1908 sigtede jeg nogle eksplr. i hauger av gamle rhabarbrablade i haven paa Nordmo.

Fra sydligere distrikter er den endnu ikke noteret, men nordenfor er den iagttat flersteds til Sydvaranger. En for det nordlige Norge, Finland og russisk Lapland eiendommelig art.

7. E. nana Reitt.

Meget sjelden. Vi har et eneste stykke samlet i lien under Kalvhau ved Bjerkeng 7de juli 85. Det i oversigten som *nana* opførte eksplr. fra Svendborg tilhører ikke denne art.

Nogen anden forekomst i vor arktiske region kjender jeg ikke. Ikke iagttat i Sverige, i Finland utbredt i de sydlige og mellemste landskaper.

*8. E. rufomarginata Stph.

Likeledes meget sjelden, kun av Lysholm i et enkelt individ samlet ved Framnes i 1903.

Efter meddelelse fra Münster har han fundet den i Karasjok, ellers kjender jeg ingen anden forekomst her nord, og mig bekjendt er den tidligere kun fundet ved Kristiania av gartner Moe.

9. E. obsoleta F.

Yderst almindelig, dels paa *Polyporus* paa bjerk dels i den gjærende saft paa nyhugne stubber; noteret fra Nordmo, Sandeggen, Tillermo, Bjerkeng, Overgaard og Takvand, ogsaa medbragt fra Strømsmo i Bardo. Juni—september.

Utbredt over hele Tromsø stift ialfald til Porsanger, men hittil er ikke særdeles mange findesteder noteret.

10. E. palustris J. Sahlbg.

Meget sjelden, kun av Münster sigtet i sumpen ved Nordmo i midten av september 1904.

Denne ægte arktiske art er ikke iagttat længere syd eller andetsteds i Tromsø amt, i Finmarken østenfor Nordkap er den derimot fundet flersteds, helst paa meget vaate enge. Endnu ikke paavist i Sverige, i Finland gaar den fra Lapland helt ned til Åland.

11. E boreella Zett.

Meget almindelig baade under barken og i den gjærende saft paa bjerkestubber, ogsaa paa *Polyporus*, noteret fra Moen, Nordmo, Iselvdal, Bjerkeng og Strømsmo i Bardo fra juni—september.

Utbredt og almindelig i hele vor arktiske region til Sydvaranger.

*12. E. angustula Strm.

Ikke sjelden men først iagttat i senere aar. Den er fundet baade paa *Polyporus,* under bark paa gamle raatne løvtræer og paa nyhugne bjerkestubber. Vi har samlet endel eksplr. ved Moen 11te juni 1907, ved Nordmo i september 1904 og 07, et enkelt stykke ved Bjerkeng 24de juli 1902, mens Lysholm fandt flere ved Framnes. Fra Strømsmo i Bardo er ogsaa medbragt 2 eksplr. i juli 93.

Utenfor Maalselven er den mig bekjendt kun iagttat i Saltdalen og Sydvaranger av Münster. Er ogsaa paa svensk og finsk side fundet op i den arktiske region.

13. E. pusilla Ill.

Tilsynelatende meget sjelden, idet vi kun har 2 individer samlet ved Nordmo 17de juli 1902, tat in copula paa en furustubbe.

Iagttat paa nogle faa spredte lokaliteter fra Saltdalen til Sydvaranger. Poppius noterer en forekomst paa Kolahalvøen og en i Enare.

*14. E. abietina J. Sahlbg.

Meget almindelig og noteret fra mange lokaliteter; de fleste eksplr. er tat i gjærende saft paa bjerkestubber og paa nylig avbarkede stammer, fra juni—august. Moen, Nordmo, Kirkesdal, Framnes, Bjerkeng og Svendborg.

Saavel Sahlberg som Ganglbauer anfører den kun som fundet under barken paa *Abies,* men dette passer aldeles ikke paa forholdene her nord, da vi aldrig har seet den i nogen forbindelse med bartrær. Dette gjælder forøvrigt en hel del andre *Coleoptera,* og enkelte andre insekter som under sydligere bredder synes bundet til *Pinus* og *Abies,* men i vor arktiske region har de tildels aldeles emanciperet sig fra bar-

trær og flyttet over til løvtrær, især da *Betula,* og denne tøielighet i levesættet har saaledes muliggjort deres fortsatte eksistens i tragter, hvor furuskogen er forsvundet.

E. abietina er utenfor Maalselven hittil kun bemerket i Saltdalen, hvor jeg fandt et enkelt stykke i 98, og forøvrigt mig bekjendt ikke tidligere publiceret fra Norge, likesom den heller ikke er paavist i Sverige. I Finland er den fundet flersteds i de sydlige landsdele til c. 62°.

De i oversigten opforte arter *melina* Er., *florea* Er. og *longula* Er. maa som feilagtig bestemt indtil videre utgaa av vor arktiske fauna.

15. Pocadius ferrugineus F.

Paa *Polyporus* paa bjerk ikke almindelig, samlet omkring Bjerkeng og ved Øvergaard 7de juli 85 og 24de juli 1902, ogsaa av Münster medbragt fra Maalselven.

Hittil kun iagttat i Saltdalen, hvor den er almindelig (Hagemann & ipse), i Ofoten (Zetterstedt), samt i det indre av Sydvaranger (Münster). I Sverige er den ogsaa bemerket i det arktiske, i Finland kun til c. 64°.

16. Glischrochilus olivieri Bedel.
(4-punctatus Oliv.)

Paa nyhugne bjerkestubber, i enkelte aar ganske talrig, i juni og juli. Samlet ved Moen 11te juni 1907, Bjerkeng juli 88, 4de juli 95, 18de juni 97 og 24de juli 1902, et enkelt stykke ved Kongsli dagen efter, fra Nordmo har jeg derimot ikke noteret den; almindelig ved Strømsmo i Bardo juli 93.

Utenfor Maalselven kjender jeg ingen andre findesteder end Saltdalen, hvorfra et enkelt stykke medbragtes i juli 98.

17. Gl. 4-pustulatus L.

Sparsommere end foregaaende, hvis levesæt den deler. Omkring Nordmo er samlet nogle stykker i juli 1902 og første

uke av juni 1907, et enkelt eksplr. ogsaa 6te september samme aar, fra Bjerkeng har jeg ogsaa oftere noteret den.

Almindelig i Saltdalen, hvor den oftest findes paa nyhugne furustubber, men ellers er den kun iagttat i Alten. Begge arter gaar i nabolandene op i den arktiske region, men Poppius noterer kun *4-pustulatus* fra russisk Lapland.

18. Rhizophagus ferrugineus Payk.

Meget sjelden; jeg har fundet 2 stykker krypende i vinduerne paa Bjerkeng 14de juli 88, men trods megen søken har det ikke lykkes mig at finde flere. Ved Framnes samlet av Lysholm.

Utenfor Maalselven hittil kun iagttat i Saltdalen, Burfjord og Alten, mens den hverken i Sverige eller Finland gaar op i den arktiske region.

*19. Rh. nitidulus F.

Av denne for vor arktiske fauna nye art har Lysholm tat etpar eksplr. omkring Framnes i 1903, selv har jeg aldrig hat held til at finde den.

Er hittil ikke paavist andetsteds i Tromsø stift, og forøvrigt i Norge kun publiceret fra Ryfylke av Helliesen; saavel i Sverige som Finland er den kun truffet i de sydligere landsdele.

20. Rh. dispar Payk.

Meget almindelig overalt under barken paa løvtræstubber og i gjærende bjerkesaft, enkeltvis ogsaa paa *Polyporus*.

Almindelig i de 2 sydlige amter; i Finmarken er den sparsommere men bemerket like til Sydvaranger.

21. Rh. parvulus Payk.

Iagttat gjennem hele dalen og i enkelte aar meget talrig paa nyhugne bjerkestubber; noteret fra Moen, Nordmo, Tillermo og Bjerkeng, i juni og juli.

Utenfor Maalselven er den kun iagttat i Saltdalen av Hagemann og i Sydvaranger av Münster; paa svensk og finsk side angives den ogsaa fra Lapland, men Poppius har den dog ikke i sin fortegnelse, der av Finland kun omfatter den nordøstlige snip, Enare.

Cucujidæ.

1. Dendrophagus crenatus Payk.

Meget sjelden. I juli 85 fandt jeg ved Svendborg et gammelt og fortørket eksplr. sittende fast i malingen paa husvæggen, mens Münster tok et vel konserveret stykke under barken paa en utgaaet træstamme ved Nordmo i midten av september 1904.

En av de største rariteter i det nordlige Norge; og utenfor Maalselven er den mig bekjendt kun fundet av Hagemann ved Bossekop i Alten i et enkelt individ, som nu opbevares i vor samling. Ogsaa i nabolandene er den bemerket i den arktiske region.

2. Pediacus fuscus.

Forekommer meget sparsomt. Jeg har fundet 4 stykker under træstykker paa gaardstunet ved Bakkehaug 9de juli 83, et enkelt eksplr. i vinduet paa Nordmo i august 1906, og 2 sigtede jeg under høihesjer ved Framnes 11te august 1908.

Utbredt i furuskogsdistrikterne, men synes overalt at optræde sparsomt. Hagemann har tat den i Saltdalen, i Alten er den samlet av Zetterstedt og Staudinger, Münster har i Karasjok fundet et enkelt individ, som han har overladt vor samling, mens Poppius noterer den fra den russiske bred av Salmijärvi i Sydvaranger. Saavel i Finland som Sverige er den bemerket ovenfor polarkredsen, og den har i det hele tat en nordlig utbredelse.

Cryptophagidæ.

1. Henoticus serratus Gyll.

Sjelden. Jeg har fundet 2 stykker ved Bjerkeng i juli 88 og et enkelt eksplr. ved Svendborg 25de juli 85, et 4de tok Münster ved Nordmo i juni 1907.

Anden forekomst inden Tromsø stift er mig hittil ikke bekjendt, og forøvrigt er den kun bemerket paa nogle faa lokaliteter i det sydlige Norge. Baade i Sverige og Finland er den ogsaa iagttat paa arktisk grund.

2. Cryptophagus lapponicus Gyll.

Lysholm opfører den som ikke sjelden omkring Framnes, hvor jeg 10de august 1908 ogsaa fandt et eksplr., desuten har jeg sigtet 9 stykker av høirusk i utlader ved Nordmo nogle dage senere.

Forøvrigt kun samlet i Ofoten (Zetterstedt) og i Øst-Finmarken, hvor vi har fundet den flersteds, navnlig i stor mængde i Neiden i rusket under gamle høistakker. En for den skandinaviske halvø, Finland og russisk Lapland karakteristisk art.

3. Cr. scanicus L.

Almindelig omkring Bjerkeng, hvor den er samlet ved flere leiligheter, desuten tat ved Fjeldfrøskvand, Takvand og Kongsli, men længere ned i dalen har jeg ikke bemerket den, selvfølgelig av rent tilfældige aarsaker.

Utbredt og almindelig over hele det nordlige Norge fra Salten til Porsanger. Poppius anfører den kun fra sydranden av Kolahalvøen.

*4. Cr. lysholmi Münster in lit.

Av denne store og vakre endnu ubeskrevne art fandt Lysholm 3 stykker omkring Framnes i 1903, og fra min

siste tur til Maalselven høsten 1908 var jeg selv saa heldig at medbringe et fjerde eksplr. Det blev sigtet sammen med *scanicus* under hoihesjer, men jeg er ikke ganske sikker paa, om det blev tat ved den sydlige bred av Fjeldfroskvandet 9de august eller dagen efter ved Framnes.

*5. Cr. dorsalis Sahlbg.

Ved Nordmo fandt jeg 9de september 1907 under barken paa en gammel olderstrange et enkelt eksplr. av en *Cryptophagus*, som Münster med nogen tvil har bestemt som *dorsalis*.

Ny for vor arktiske fauna og utenfor Maalselven alene bemerket i Karasjok, hvor vi i juli 1908 i stor mængde bankede den ned av furuerne. Tidligere kun samlet paa 3 lokaliteter i det sydlige Norge. Poppius anforer en enkelt forekomst fra den nordvestlige del av Kolahalvøen.

6. Cr. badius Strm.

Ikke sjelden. Lysholm fandt den omkring Framnes, og sammesteds tok jeg et eksplr. i utladen paa holmen 11te august 1908, vi har ogsaa et enkelt stykke fra Bjerkeng samlet i juli 88. Ved Nordmo sigtede jeg en række paa 8 stykker av høirusk paa min sidste tur høsten 1908.

Utbredt men endnu kun litet observeret. Jeg har fundet den en enkelt gang ved Tromsø og ved Lakselv i Porsanger, og mine kolleger har rimeligvis ogsaa samlet den andetsteds her nord. I nabolandene er den ogsaa bemerket i de nordlige landsdele.

7. Cr. setulosus Strm.

Sjelden. Jeg har sigtet 2 stykker under gammelt løv ved Fagerli 1ste august 88, og i juli samme aar fandt jeg ogsaa

et eksplr. ved Bjerkeng; av Lysholm er den ogsaa samlet ved Framnes.

Iagttat hist og her i de to nordligste amter til Sydvaranger. Poppius noterer den baade fra russisk Lapland og Enare, men i Sverige er den ikke bemerket ovenfor Stockholm, hvilken omstændighet dog ikke kan tillægges nogen væsentlig betydning, da der i det nordlige Sverige paa langt nær er samlet saa intenst som i den arktiske del av Norge, Finland og Rusland.

*8. Emphylus glaber Gyll.

I midten av september 1904 fandt Münster et eneste eksplr. i en stor og gammel maurtue temmelig høit oppe i lien ved Nordmo, men den maa visselig være sjelden eller lokal, siden kun dette ene stykke kom frem, saa flittig som vi sigtede maurtuer i den uke, vi tilbragte paa Nordmo.

Ny for Tromsø stift, hittil nordligst samlet ved Trondhjem av Lysholm. I Sverige kun iagttat til Stockholm, i Finland til 68°.

9. Cænoscelis subdeplanata Bris.

Meget sjelden, et enkelt eksplr. fandt jeg krypende paa en tømmerstok paa gaardstunet ved Bjerkeng 3die juli 83.

Hittil er kun dette ene individ samlet paa den skandinaviske halvø, mens den i Finland er bemerket i 2 av de sydligere landskaper.

I oversigten er denne bille feilagtig opført som *ferruginea* Sahlbg., hvad Münster i sin »Index« allerede har gjort opmerksom paa. Det er høist sandsynligt, at *ferruginea* ogsaa forekommer i distriktet, da den er fundet baade i Saltdalen (ipse) og Karasjok (Münster), og likeledes i nabolandene er paavist i den arktiske region.

10. Atomaria umbrina Gyll.

Ikke almindelig. Lysholm fandt endel eksplr. omkring Frannes, mens jeg selv kun har tat 2 stykker, det ene ved Moen 27de mai 96, det andet ved Nordmo 7de september 1907 under barken paa en olderstrange.

Anden forekomst i det nordlige Norge er mig ikke bekjendt. Forøvrigt er arten utbredt i det sydlige og centrale og har i Finland en ligneude utbredelse til 68°, i Sverige kun bemerket til c. 64°.

11. A. alpina Heer.

Meget sjelden. Jeg har tat et enkelt eksplr. ved Nordmo 7de september 1907 under barken paa den samme rikholdige olderstrange, der skaffet mig baade *umbrina* og *procerula*, *Crypt. dorsalis* og flere andre sjeldnere smaabiller, samt et ved Bjerkeng 3die juli 85.

Heller ikke for denne art kjender jeg anden forekomst i vor arktiske region. Den er forøvrigt kun iagttat paa 3 steder i den sydostlige del av landet, i Sverige til polarkredsen, men i Finland kun til c. 63°.

12. A. procerula Er.

Forekommer ogsaa meget sparsomt. Et enkelt stykke har jeg fundet ved Tillermo krypende i vinduet 1ste juli 85 og 2 blev sigtet av træsmulet paa en olderstok ved Nordmo 7de september 1907, mens Lysholm ved Frannes ogsaa erholdt etpar eksplr.

Utenfor Maalselven er den fundet ved Lakselv i Porsanger av Lysholm, men ellers er den hos os alene samlet ved Kongsberg av Münster. I nabolandene ogsaa iagttat i de nordlige landsdele.

*13. A. fuscipes Gyll.

Ogsaa denne karakteristiske lille art hører til de sparsomt optrædende. Lysholm fandt et enkelt individ ved Framnes, selv har jeg tat et stykke ved Nordmo i august 1908 og 2 ved Bjerkeng paa bjerkestubber i første uke av juni 1907, og Münster har ogsaa medbragt nogle eksplr. fra de samme lokaliteter.

Ny for vor arktiske fauna, men ellers kjender jeg ingen anden forekomst her nord. Utbredt i det sydlige og centrale Norge, og i nabolandene ogsaa bemerket i de nordligste landsdele. Poppius anfører et enkelt fund fra sydkysten av Kolahalvøen.

14. A. apicalis Er.

I Maalselven den almindeligste *Atomaria*. Ved Moen er den samlet 11te juni 1907, ved Nordmo oftere, navnlig i stor mængde under raatnende rhabarbrablade sidst i juli 1908, jeg har ogsaa 2 eksplr. fra Bjerkeng og Framnes tat i juli 88 og august 1908.

Utenfor Maalselven er den endnu litet iagttat. Av Hageman er den samlet i Saltdalen, selv har jeg fundet den ved Tromsø i noget antal i august og september 1908, mens den aldrig tidligere var seet der. Almindelig i det sydlige og centrale Norge, i Sverige if. Grill til Lapland, men i Finland ikke bemerket ovenfor 63°.

15. A. analis Er.

Ikke almindelig. I samlingen staar kun 3 stykker fra Nordmo, de to etiketteret 11te juli 1902, og i dagboken er den noteret som sigtet av høihesjer ved Framnes 10de august 1908, men det er nok muligt, at jeg har hat flere eksplr., som ikke er blit tilvaretat. Lysholm fandt den ogsaa ved Framnes.

Meget almindelig især i kystdistrikterne og iagttat fra Syd-Hero til Sydvaranger. I Finmarken forekommer den hovedsakelig i den nordlige race *semitestacea* Reitt., som jeg ogsaapaa en enkelt lokalitet ved Tromsø har fundet omtrent eneraadende. I nabolandene som hos os utbredt overalt til op i den arktiske region.

16. A. sp.

I mit materiale av Atomarier fra Nordmo har Münster fundet frem et eksplr. av en art, som endnu ikke med sikkerhet har latt sig bestemme, og han har selv paa samme lokalitet samlet et halvt dusin eksplr.; den faar da foreløbig nøie sig med et no. i fortegnelsen, indtil min lærde kollega har utfundet dens plads i systemet.

Erotylidæ.

1. Triplax ænea Schall.

Sjelden. Selv har jeg aldrig kunnet finde denne vakre bille, men Lysholm samlet ved Framnes en hel del eksplr. paa en sop, som efter et flere dages sterkt regn vokset op paa en gammel træstubbe.

Et enkelt stykke har Hagemann tat i Saltdalen, Münster fandt endel i Karasjok i juli 1907, og hos Dr. Wessel har jeg set et eksplr. fra Sydvaranger. Poppius anfører den ogsaa som fundet paa 2 steder i Pasvikdalen og ellers fra flere lokaliteter paa Kolahalvøen og i Enare. I Sverige til 68°.

2. Tr. russica L.

Paa træsop paa *Betula*. Fra Nordmo har jeg kun 2 eksplr. fundet 12—14de juli 1902, mens den omkring Bjerkeng

ofte er bemerket i antal i juni og juli, desuten er den noteret fra Divimo og Sletten i Dividal, Øvergaard og Svendborg.

Iagttat i skogtrakterne over hele Tromsø stift til Sydvaranger, og i nabolandene utbredt som foregaaende.

3. Tr. scutellaris Charp.

Sjelden. Jeg har tat et enkelt eksplr. ved Bjerkeng 6te juli 88 under barken paa en gammel bjerkestamme, og Lysholm fandt flere stykker ved Framnes i selskap med *ænea* i 1903.

Utenfor Maalselven er den kun samlet av Münster i Karasjok og av Poppius i Sydvaranger. Dens utbredelse forøvrigt er den samme som angit for de to andre arter..

Phalacridæ.

1. Phalacrus substriatus Gyll.

Ved Moen har jeg tat et enkelt eksplr. 10de juni 97, og 9 stykker haavede jeg i en *Carex*-sump mellem Bjerkeng og Maukstad 10de juli 1900; den syntes her at være tilstede i stort antal, men jeg lot mig nøie med den lille række. Münster har bestemt et av disse eksplr. som tilhørende *v. striatus* Ths.

Hittil kjendes ingen anden forekomst i Tromsø stift. Arten er utbredt i det sydlige og centrale Norge og gaar ogsaa i nabolandene op i den arktiske region; Poppius opfører mange findesteder i russisk Lapland og Enare, og da han har tat den paa den russiske side av Pasvikelven, fattes den selvfølgelig heller ikke i Sydvaranger.

Lathridiidæ.

*1. Lathridius lardarius Deg.

Av denne for det nordlige Norge nye art sigtede jeg et enkelt eksplr. ved Nordmo 11te juli 1902, men i sidste uke av

juli og begyndelsen av august 1908 indfandt den sig i stor mængde samnesteds under gamle rhabarbrablade i haven. Lysholm fandt etpar eksplr. ved Framnes under høirusk i en utlade i juli 1903.

Utenfor Maalselven er den forøvrigt kun tat ved Storjord i Saltdalen i juni 1909 av Münster og hittil nordligst av ham fundet i Vaage i Gudbrandsdalen. Poppius noterer 2 forekomster paa sydranden av Kolahalvøen, og i Sverige er den ogsaa bemerket i Lapland.

2. L. variolosus Mannh.

Temmelig almindelig under gammelt løv ved foten av trær, helst paa noget fugtig bund, men den findes ogsaa i tørt høirusk. Fra Moen har jeg et enkelt stykke dateret 9de juni 97, omkring Nordmo er den samlet i antal i juli 1902, september 1904 og 07 og i juni sidstnævnte aar, og Lysholm fandt den ikke sjelden omkring Framnes og Bjerkeng, hvorfra jeg ogsaa besidder 3 eksplr. tat i juli 88 og i juni 1907.

Søndenfor Maalselven kjender jeg endnu ingen forekomst og heller ikke nogen anden inden Tromsø amt, i Finmarken er den derimot samlet paa flere lokaliteter til Sydvaranger. En ægte arktisk art, som forøvrigt kun er kjendt fra Sverige, Finland og russisk Lapland; hos os er den endnu ikke bemerket søndenfor 69°, i Sverige og Finland gaar den derimot helt ned til ca. 60°.

3. Enicmus hirtus Gyll.

Synes at være meget sjelden. Selv har jeg aldrig fundet den, men Münster tok et eksplr. ved Nordmo 10de juni 07 paa den samme *Polyporus* paa older, paa hvilken han fandt *Agathid. atrum* og *nigripenne*, og Lysholm har samlet etpar stykker i raatne træstubber ved Framnes.

Utenfor Maalselven er den mig bekjendt kun tat i Salt-

dalen av Hagemann i et enkelt eksplr., som museet besidder, samt i Sydvaranger av Münster, som ogsaa har overlatt os et stykke, og er ellers kun iagttat sparsomt i det sydøstlige Norge; i nabolandene gaar den ogsaa op i det arktiske.

4. E. minutus L.

Temmelig almindelig, samlet omkring Nordmo og Bjerkeng fra juni—august; jeg har ogsaa et eksplr. fra Strømsmo i Bardo tat i juli 93. Efter Münsters bestemmelse tilhører 3 av de ved Bjerkeng fundne eksplr. *v. anthracinus* Mannh.

Denne kosmopolit er almindelig og utbredt over hele Tromsø stift fra Saltdalen til Sydvaranger, paa øerne som i indlandet. For Sveriges vedkommende angir Grill den kun bemerket til Upland, i Finland og russisk Lapland gaar den derimot til næsten samme nordlige bredde som hos os.

5. E. consimilis Mannh.

Synes at være meget sjelden. Selv har jeg aldrig hat held til at finde den, men Lysholm erholdt et eksplr. ved Framnes, og Münster tok den ved Nordmo i septbr. 1904.

Forøvrigt er den, mig bekjendt, her nord kun samlet i Saltdalen av Hagemann, mens den i det sydlige og centrale Norge er iagttat flersteds. I Sverige ikke noteret ovenfor Stockholm, i Finland og paa Kolahalveen er den derimot paavist til næsten samme nordlige bredde som nos os.

6. E. fungicola Ths.

Likeledes meget sjelden. Jeg har tat 2 eksplr. ved Bjerkeng paa *Polyporus* paa bjerk, et i 86 og et i juli 88.

Utenfor Maalselven er den, saavidt jeg vet, kun samlet i Sydvaranger av Münster, og ellers kun bemerket paa nogle faa lokaliteter i det sydøstlige Norge. I Sverige ifl. Grill

kun iagttat i Skåne, i Finland til ca. 62°, mens Poppius noterer en enkelt forekomst fra den vestlige del av Kolahalvøen.

7. Corticaria umbilicata Beck.

I dagene mellem 10de og 17de juli 1902 sigtede jeg en række paa 13 eksplr. under løv og mose ved foten av træerne i sumpen ved Nordmo, vi fandt den sammesteds i september 1904, og et enkelt stykke tok jeg ogsaa i september det følgende aar. Lysholm samlede etpar stykker ved Framnes, og i begyndelsen av august 1908 fandt jeg ogsaa et eksplr. her i høirusk i en utlade.

Utenfor Maalselven er den kun tat av Lysholm og forfatteren i Neiden i Sydvaranger i første uke av juli 1901, og andetsteds i Norge er den forøvrigt ikke iagttat, mens den saavel i Sverige som Finland er bemerket over det hele omraade.

8. C. impressa Ol.

Lysholm opfører den som fundet temmelig almindelig omkring Framnes, selv har jeg tat 3 stykker ved Nordmo i selskap med *umbilicata* fra 11te—17de juli 1902 og et i august 1908, og Münster fandt den ogsaa her i september 1904.

Iagttat paa nogle faa lokaliteter fra Saltdalen til Sydvaranger. I Sverige er den ikke bemerket ovenfor 60°, mens Poppius opfører den baade fra Enare og russisk Lapland.

*9. C. linearis Payk.

Meget sjelden, av Lysholm fundet i etpar eksplr. ved Framnes i 1903, selv har jeg i august 1908 tat nogle eksplr. ved Nordmo i høirusk i utlader.

Anden forekomst inden Tromsø stift er mig hittil ikke bekjendt, forøvrigt er den bemerket her og der i det centrale

og sydlige Norge. I Sverige kun til Stockholm (Grill), mens Poppius anfører en hel del fund fra Enare og russisk Lapland, ogsaa fra Pasvikdalen, som vi jo kan ta til indtægt for vor egen arktiske fauna.

*10. C. longicollis Zett.

Likeledes en novitet for det nordlige Norge. Lysholm fandt endel eksplr. omkring Framnes i høirusk i utlader, og av sammeslags materiale sigtede ogsaa jeg baade ved Framnes og ved Nordmo nogle stykker i begyndelsen av august 1908. Den pleier ellers helst at forekomme i maurtuer, men er altsaa ikke bunden til en parasitisk levemaate, og Poppius har ogsaa tat den paa *Polyporus*.

Utenfor Maalselven er den forøvrigt kun fundet temmelig hyppig av Münster i det indre av Sydvaranger i tuerne hos *Formica exsecta*. Almindelig i det sydlige og centrale Norge, i Sverige kun bemerket til Vestmanland, mens den i de andre nabolande er utbredt op i den arktiske region.

*11. C. serrata Payk.

Meget sjelden. Lysholm fandt etpar eksplr. ved Framnes, selv har jeg tat et enkelt stykke ved Nordmo i høirusk i en utlade 15de august 1908.

Andetsteds i Tromsø stift er den hittil ikke tat av norske samlere, men den opgis at være fundet i Alten av engelske entomologer; dens tidligere nordgrænse var Vaage. I Sverige er den ikke iagttat ovenfor 60°, mens den i Finland gaar op til polarkredsen; Poppius anfører en enkelt forekomst paa sydranden av Kolahalvøen.

12. C. lapponica Zett.

I tidligere aar fandt jeg den almindelig omkring Bjerkeng paa *Polyporus*, paa bjerk, men vi har den i vor samling

kun fra denne ene lokalitet, skjønt den selvfølgelig forekommer overalt i de mellemste og øverste partier av dalen.

Denne rent arktiske art, som er eiendommelig for den skandinaviske halvø, Finland og det nordlige Rusland, er iagttat her og der fra Saltdalen til Porsanger; den er ogsaa meget utbredt i fjeldtrakterne i det centrale Norge.

13. C. saginata Mannh.

Meget sjelden; jeg har kun tat 2 eksplr. ved Nordmo i den rikholdige sump 15de juli 1902, og efter mine dagbokoptegnelser fandt Münster et eksplr. ved Bjerkeng 5te juni 1907.

Utenfor Maalselven er den ellers kun fundet i Saltdalen av Hagemann og ved Skoganvarre i Porsanger av Lysholm, og er forøvrigt i Norge kun samlet ved Fredrikstad av Strand. Den synes endnu ikke at være bemerket i Sverige, men er utbredt over hele Finland og ogsaa tat i russisk Lapland.

*14. C. elongata Gyll.

En for vor arktiske fauna ny art, som imidlertid synes at være meget sjelden, da den kun i et enkelt individ er samlet av Lysholm ved Framnes.

Anden forekomst her nord kjendes forøvrigt ikke. Utbredt i det sydlige og centrale Norge, likesaa i Sverige og Finland, men i disse vore nabolande er den endnu ikke bemerket i de arktiske trakter.

(Fortsættes).

Trykt 31te marts 1910.